

OSAKEYHTIÖN PURKAMINEN JA VEROTUS

Kari Valkola 44768

Pro gradu -tutkielma, vero-oikeus

Oikeustieteellinen tiedekunta

Turun yliopisto

23.11.2015 Turku

TIIVISTELMÄ

TURUN YLIOPISTO
Oikeustieteellinen tiedekunta

Valkola, Kari: Osakeyhtiön purkaminen ja verotus

Pro gradu -tutkielma, 80 sivua.
Yritysverotus
Marraskuu 2015

Suomen verolainsäädännön mukaan osakeyhtiön purkamisesta syntyneitä purkutuloista verotetaan tulolähdejaottelun mukaisesti pääasiassa elinkeinoverolain tai tuloverolain mukaisena verotettavana tulona. Tutkielmani käsittelee osakeyhtiön purkamisen verotusta, kun osakeyhtiö puretaan osakeyhtiölain purkumenettelyn mukaisesti. Osakeyhtiö voi purkautua kolmella eri tavalla sulautumalla; osakeyhtiölain 20 luvun mukaisen purkumenettelyn kautta tai; kun osakeyhtiö asetetaan konkurssiin varattomuuden vuoksi.

Osakeyhtiön purkaminen saattaa synnyttää verotettavaa tuloa vielä viimeisellä tilikaudellaankin ennen purkamista sekä osakeyhtiölle itselleen että jako-osan saajalle. Purettavaa osakeyhtiötä verotetaan viimeisen tilinpäätöksen perusteella syntyneestä tulosta pääasiassa elinkeinotoiminnan mukaisen yhteisöverokannan mukaisesti. Jako-osan saajan verotus määräytyy osakkeiden omistussuhteen mukaisesti joko pääomatulona tai elinkeinotulona

Osakkeen omistajalle jaetaan purun seurauksena omistusosuuden mukainen jako-osa. Kun osakeyhtiön lopputilitys on hyväksytty, tiedetään jaettavan omaisuuden arvo. Omaisuus on arvostettu todennäköisen luovutushinnan mukaiseen arvoon eli käypään arvoonsa. Jako-osan saajalle syntyy verotettavaa tuloa, jos hänen jako-osansa arvo on suurempi kuin osakkaiden hankintameno oli.

Jako-osan saajana voi olla luonnollinen henkilö, kuolinpesä, yhtymä, yhteisö tai muu vastaava taloudellinen yhteenliittymä. Elinkeinoverolain 6 §:n ja 51d §:n mukaan osakeyhtiön purkamisessa jako-osan saajan omistamien käyttöomaisuusosakkeiden purkuvoitto on verovapaata tuloa ja purkutappion vähennysoikeutta on vastaavasti rajoitettu. Purkuvoitto on verovapaata, kun jako-osan saaja on sellainen yhteisö, joka ei harjoita päätoimisesti pääomasijoitustoimintaa. Tutkielmassani paljastui, että käytännön purkutilanteissa on erilaisia konsernirakenteita ja hallinnointiyhtiöitä, joiden omistamien osakkeiden purkuvoiton verotus on aiheuttanut tulkintakysymyksiä oikeuskäytännössä.

Asiasanat: verotus, käypä arvo, tulolähdejaottelu, käyttöomaisuusosakkeet

LÄHTEET

Kirjallisuuslähteet:

Andersson Edward, Penttilä Seppo: Elinkeinoverolain kommentaari. Talentum. Helsinki 2014.

Helminen Marjaana: EU-Vero-oikeus, välitön verotus. 2., uudistettu painos. Talentum. Helsinki. 2012.

Helminen Marjaana: Kansainvälinen tuloverotus. 2., uudistettu painos. Edita Publishing Oy Helsinki 2013.

Honkamäki Tuomas, Pennanen Matti: Yritysjärjestelyjen käsikirja – kirjanpito, verotus ja yhtiöoikeus. WSOYpro Oy. Helsinki 2010.

Ihantola Eeva-Mari – Leppänen Pasi – Kuhanen Hanna – Sivonen Irene: Yrityksen kirjanpito, perusteet ja sovellusharjoitukset. 12. painos, 2.laitos 3. uudistettu painos. Helsinki 2012.

Immonen Raimo: Veroneutraalin sulautumisen käyttöala ajettaessa alas tai lopetettaessa liiketoiminta, silmällä pitäen verotustappion siirtämistä. Artikkelijulkaisusta: Oikeus, Vero, Talous Juhlajulkaisu Kauko Wikström 1943 – 21/12 – 2013, A. juhlajulkaisu N:o 26. ss. 101 – 116. Turun yliopisto. 2013.

Immonen Raimo: Yritysjärjestelyt. Talentum. Helsinki 2011.

Immonen Raimo, Ossa Jaakko, Villa Seppo: Osakeyhtiön pääoman hallinta. Helsinki 2011.

Immonen Raimo, Ossa Jaakko, Villa Seppo: Henkilöyhtiön pääoman hallinta. Helsinki 2012.

KPMG (Halonen Jari, Jalkanen-Steiner Johanna, Johansson Nina, Kyrölä Petri, Nurmo Pekka, Pyykönen Riikka-Liisa, Sundvik Peter, Suomela Mari, Tolvanen Merja, Torkkel Timo, Torniainen Tiina, Tuomala Margit, Vesikukka Elisa): IFRS Käytännön käsikirja. 3., uudistettu painos. Edita Publishing Oy ja Tekijät. Helsinki 2013.

Kukkonen Matti: Yrityksen luovutusvoittojen verotus. Talentum Helsinki 2007.

Kukkonen Matti: Pienosakeyhtiön ja sen osakkaan tuloverotus. Talentum Helsinki 2004.

Leppiniemi Jarmo: Kirjanpitolaki – kommentaari. Sanoma Pro Oy. Helsinki 2013.

Myrsky Matti, Linnakangas Esko: Elinkeinotulon verotus. Talentum. Helsinki 2010.

Myrsky Matti, Ossa Jaakko: Verotuksen perusteet. Talentum. Helsinki 2008.

Ossa Jaakko: Tuloverolaki käytännössä. Sanoma Pro Oy. Helsinki 2013.

Ossa Jaakko: Yritystoiminnan verotus. 2., uudistettu painos. Lakimiesliiton Kustannus. Helsinki 2014.

Penttilä Seppo: Osakkeen arvo verotuksessa. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisu B-sarja N:o 201. 1991.

Sääski Keskitalo Wisa M.: Väitöskirja: Osakeyhtiön verovapaat osakeluovutukset. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisu A-sarja N:o 308. Helsinki 2012.

Sääski Keskitalo Wisa M.: Osakeyhtiön verovapaat luovutukset. Artikkelijulkaisu Verotus-lehti 1/2013. Verovirkailijain liitto r.y., Suomen veromiehet r.y., Suomen verotarkastajat SVT r.y., Etelä-Suomen Veroammattilaiset Provero ry. Porvoo 2013.

Tikka Kari S., Nykänen Olli, Juusela Janne, Viitala Tomi: Yritysverotus. Talentum Media Oy. Helsinki 2015. Elektroninen kirja.

<https://login.ezproxy.utu.fi/login?url=http://fokus.talentum.fi/teos/yv111>

Villa Seppo, Ossa Jaakko, Saarnilehto Ari: Yritysmuodot Toiminta, rahoitus ja verotus. WSOYpro Oy. Helsinki 2007.

Wikström Kauko: Yleiset opit verotuksessa. 4. uudistettu painos Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisu. Julkisoikeuden sarja A:37. Turku 2008.

Virallislähteet:

Hallituksen esitys, HE 92/2004: *Hallituksen esitys Eduskunnalle yritys- ja pääomaverouudistukseksi.*

Hallituksen esitys, HE 109/2005: *Hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi.*

KILAn yleisohje (7.11.2006): *Yleisohje konsernitilinpäätöksen laatimiseksi.*

KILAn yleisohje (23.10.2007): *Suunnitelman mukaisista poistoista.*

Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirja 2009. Tammi- kesäkuu 1-68, Helsinki 2010.

Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirja 2010. Heinä - joulukuu 46-88, Helsinki 2011.

Valtiovarainministeriön asettaman Yritysjärjestelytyöryhmän muistio. Työryhmämuistio 1988:VM 3. Helsinki 1988.

Verohallinnon ohje 2.11.2005: Yhteisön osakkeiden luovutuksen verokohtelu. Diaarinumero 1292/345/2005.

Verohallinnon ohje 21.12.2007: Verohallituksen kannanottoja yritysverokysymyksiin. Diaarinumero 1582/345/2007.

Verohallinnon ohje 12.6.2014: Väliyliteisötulon verotus Suomessa. Diaarinumero A49/200/2014.

Verohallinnon ohje 23.3.2015: Verotettavan tulon laskeminen henkilöverotuksessa. Diaarinumero A13/200/2015.

Muut lähteet:

Internet: Nexia Oy asiakastiedote 29.8.2012: Käyttöomaisuusosakkeiden verovapaat luovutukset – keitä se koskee? [www.nexia.fi/Elokuu 2012](http://www.nexia.fi/Elokuu_2012).

Internet: Tilisanomat –julkaisu: KHO 2014:8: Saamisen menetys. www.tilisanomat.fi/palstat/KHO-tuloverotus.

OIKEUSTAPAUKSET

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut:

- KHO 1998:26, s. 18, 52
KHO 1998:82, s. 18, 40
KHO 1998:1179, s. 18
KHO 1978 II 559, s. 28
KHO 1998 T 4209, s. 29
KHO 2000 T 2885, s. 29
KHO 2000 T 3033, s. 30
KHO 1979 B II 552, s. 37
KHO 1998 1179, s. 40
KHO 1972 II 542, s. 48
KHO 1982 II 531, s. 48
KHO 1978 II 565, s. 48
KHO 1997 T 3057, s. 50
KHO 1992 T 1537, s. 51
KHO 2010:64, s. 67
KHO 2009:64, s. 71, 88
KHO 2010:12, s. 71, 74, 88
KHO 2002 T 435, s. 81

Keskusverolautakunnan ratkaisut:

- KVL 1989:345, s. 40, 41
KVL 1999:75, s. 46
KVL 2005:11, s. 63
KVL 1998:149, s. 82

LYHENTEET

EFTA	Euroopan vapaakauppajärjestö
ETA	Euroopan talousalue
EU	Euroopan unioni
EY	Euroopan yhteisöt
EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta 360/1968
HE	Hallituksen esitys
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KILA	Kirjanpitolautakunta
KonsAvL	Laki konserniavustuksesta verotuksessa 825/1986
KPL	Kirjanpitolaki 1336/1997
KPA	Kirjanpitoasetus 1339/1997
KPMG	KPMG Oy Ab
KVL	Keskusverolautakunta
MK	Maakaari 540/1995
TVL	Tuloverolaki 1535/1992
OYL	Osakeyhtiölaki 624/2006
VerL	Verotuslaki 482/1958
VerL	Verotusmenettelylaki 1558/1995 (VerotusMenL)
VM	Valtiovarainministeriö
YKL	Yrityskiinnityslaki 634/1984

SISÄLLYSLUETTELO

Tiivistelmä	I
Lähteet	II
Oikeustapaukset	V
Lyhenteet	VI
Sisällysluettelo	VII
1. Johdanto.....	1
1.1 Mistä osakeyhtiön purkamisen verotuksessa on kysymys	1
1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	3
1.3 Tutkimuksen rakenne ja rajaukset	3
2. Osakeyhtiön purkamismenettely ja sulautuminen.....	7
2.1 Osakeyhtiölain mukainen selvitysmenettely	8
2.2 Yhtiön sulautuminen (absorptiosulautuminen).....	9
2.3 Konkurssin myötä tapahtuva purkaminen	10
3. Osakeyhtiön selvitysmenettelyn oikeusvaikutuksista	11
3.1 Oikeusvaikutus purkautuvan yhtiön näkökulmasta.....	11
3.2 Oikeusvaikutus jako-osan saajan näkökulmasta.....	12
3.2.1 Jako-osana siirtyvä omaisuus ”in natura”	12
3.2.2 Ennakkojako-osan jakaminen.....	13
3.3 Purkaminen erityisseuraantona ja kiinteistön luovutus	13
3.3.1 Purkaminen erityisseuraantona v. liiketoimintasiirto.....	14
3.3.2 Jako-osana kiinteä omaisuus, velka tai saaminen.....	15
3.3.3 Jako-osana siirtyvä panttioikeus tai yrityskiinnitys	15
3.4 Oikeusvaikutuksista, kun jako-osan saajana on yhtiö.....	16
3.4.1 Purkuvoiton ja -tappion käsittely kirjanpidossa.....	17
3.4.2 Aineettoman omaisuuden käsittely	17
3.5 Oikeusvaikutus velkojan näkökulmasta	17
4. Osakeyhtiön sulautumisen ja purkamisen vertailu.....	19
4.1 Sulautuminen ja verotus	19

4.2 Tytäryhtiön sulautumisen ja purkamisen verotuksellinen vertailu	21
5. Purettavan osakeyhtiön verotus.....	23
5.1 Tulolähdejaottelun mukainen verotus.....	23
5.1.1 Eriytetyn tulolähdejaottelun vaikutuksia	24
5.1.2 Intressipiirijattelu ja holdingyhtiön verostatus	25
5.1.3 Tulolähdejaottelu esimerkkien valossa	26
5.2 Purettavan yhtiön verotettava tulo.....	28
5.2.1 Purettavan yhtiön verotettava tulo ja sidonnaisuus kirjanpitoon	29
5.2.1.1 Verotuksen kirjanpitosidonnaisuus.....	30
5.2.3 Purettavan yhtiön poistojen ja varausten vaikutus verotettavaan tuloon.....	31
5.2.3.1 Poistot	31
5.2.3.2 Varaukset.....	32
5.2.4 Omaisuuden arvomuutoksen mukainen tulo	34
5.2.4.1 Purettavan yhtiön omaisuuden käypä arvo	35
5.2.4.2 Yrityksen itse kehittämä liikearvo	36
5.2.4.3 Liikearvon käypä arvo.....	37
6. Purettavan osakeyhtiön jako-osan saajan verotus	39
6.1 Yleistä jako-osan verotuksen perusteista.....	39
6.2 Purkuvoiton verotuksen perusteista	40
6.3 Yksityinen elinkeinonharjoittaja tai elinkeinoyhtymä jako-osan saajana	41
6.4 Yksityisenä omaisuutena saadun jako-osan verotus.....	42
6.5 Jako-osan saajana on elinkeinotoiminnan harjoittaja	44
6.5.1 Yleistä elinkeinotoiminnan harjoittajan verotuksesta	44
6.5.2 Elinkeinotoiminnan tulolähde	45
6.5.3 Elinkeinotoiminnan harjoittajan saaman purkuvoiton verotus	46
6.5.4 Purkutappion vähennyskelpoisuus	47
7. Osakeyhtiön purkaminen ja verovapaasti luovutettavat käyttöomaisuusosakkeet	49
7.1 Yleistä	49
7.2 Käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksen verotuksen perusteista	50
7.2.1 Käyttöomaisuusosakkeiden verovapaan luovutuksen oikaisusäännökset	51
7.2.2 Hallituksen esityksen (92/2004) perustelut	52
7.2.3 Verotuksen neutraalisuus ja symmetria	53

7.2.3.1 Neutraalisuus.....	54
7.2.3.2 Symmetria	54
7.2.4 Yritysjärjestely- ja emo-tytäryhtiödirektiivien vaikutus	55
7.2.5 Verovapaiden käyttöomaisuusosakkeiden määritelmä.....	57
7.3 Tulolähdejaottelu	59
7.3.1 Yleistä	59
7.3.2 Tulolähdeproblematiikka	59
7.3.3 Käyttöomaisuusosakkeet tulolähdeobjektina oikeuskäytännössä	61
7.3.3.1 Korkeimman hallinto-oikeuden päätös KHO 2010:64	61
7.3.3.2 Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun arviointi	63
7.3.4 Käyttöomaisuusosakkeiden tulolähdesubjektia koskevat edellytykset.....	64
7.3.4.1 Tulolähdesubjektin tulkintatilanteita oikeuskäytännössä	66
7.3.4.2 Korkeimman hallinto-oikeuden päätös KHO 2009:64	66
7.3.4.3 Korkeimman hallinto-oikeuden päätös KHO 2010:12	69
7.3.4.4 Oikeustapausten tulkintoja oikeuskirjallisuudessa	72
8. Tutkielman yhteenveto ja loppuarviointi.....	75
8.1 Yhteenveto	75
8.2 Loppuarviointi	80

OSAKEYHTIÖN PURKAMINEN JA VEROTUS

1. Johdanto

1.1 Mistä osakeyhtiön purkamisen verotuksessa on kysymys

Tutkielmani käsittelee osakeyhtiön purkamista ja purettavasta osakeyhtiöstä syntyvän verotettavan tulon muodostumista. Lähtökohtana osakeyhtiön purkamiselle ovat usein taloudelliset syyt. Osakeyhtiö on saatettu todeta kannattamattomaksi ja se päätetään tai joudutaan purkamaan. Osakeyhtiö voidaan purkaa myös erilaisten yritysjärjestelyjen seurauksena. Yhtiötä voidaan liittää isommiksi kokonaisuuksiksi siirtämällä purettavan yhtiön liiketoiminta toiseen taloudelliseen yksikköön kuten yhteisöön tai henkilöyhtiöön. Myös yritysten omistusrakennetta saatetaan yksinkertaistaa konserniympäristössä purkamalla osakeyhtiöitä. Osakeyhtiön purkaminen on yritysjärjestelynä vaihtoehto sulautumiselle eli fuusiolle. Elinkeinoverolain 51d §:n muutoksella vuonna 2004 säädettiin osakeyhtiön purkaminen verovapaaksi yritysjärjestelyksi purettavan osakeyhtiön ja jako-osan saajan kannalta, kun elinkeinoverolain 6 §:n ja 6b §:n mukaiset kriteerit täyttyvät. Purkamisen verovapaussäädökset lisättiin elinkeinoverolakiin, jotta purkaminen yritysjärjestelynä saatettiin vastaamaan muita elinkeinoverolain mukaisia verovapaita yritysjärjestelyjä. Verovapaussäädökset ja purkutappion vähennyskelvottomuus eivät koske purettavan osakeyhtiön jako-osan saajana olevaa pääomasijoitustoimintaa harjoittavaa yhtiötä.

Lähtökohtaisesti osakeyhtiön purkamisessa muodostuu verotettavaa tuloa tai purkutappiota sekä itselle purettavalle osakeyhtiölle että jako-osan saajalle. Purettavan osakeyhtiön purkutappiota ei voida käyttää hyväksi purkamisen jälkeen, vaan purkutappion vähennysoikeus menetetään. Jako-osan saajan verotuksessa purkutappion hyödyntäminen on mahdollista. Purkutappion vähennysoikeuteen on tiettyjä rajoituksia, kun jako-osan saajana on elinkeinoverolain mukainen yhteisö. Ennen elinkeinoverolain 51d §:n purkamista koskevan säädöksen antamista (20.12.1996/1109), purkamisessa tapahtuva omaisuuden luovutus in natura eli realisoimatta luovutettu omaisuus rinnastettiin osakeyhtiön omaisuuden siirtona elinkeinoverolain 51 §:n 3 momentin mukaiseen yksityiskäyttöön. Tällöin luovuttavan yhtiön verotuksessa poistot ja aliarvostukset palautuivat verotukseen, mutta omaisuuden arvonnousua ei huomioitu. Jako-osan saajan verotuksessa käytettiin kuitenkin käypää arvoa in natura saadun jako-osan arvostuksessa.

Valtiovarainministeriön asettama yritysjärjestelytyöryhmä esitti 29.1.1998, että in natura tehtyjen omaisuudensiirtojen osalta siirryttäisiin käyvän arvon periaatteeseen. Työryhmä katsoi viitaten yritysverotuksen uudistamistoimikunnan aikaisemmin antamiin perusteluihin, että verotuksen neutraalisuus ja johdonmukaisuus edellyttävät yksityiskäyttöä koskevan säännöksen kehittämistä käyvän arvon periaatteen mukaiseksi. Siirtyminen yhteisöjen purkamisen verotuksessa käyvän arvon periaatteeseen elinkeinoverolain 51d §:n säätämisen myötä, merkitsi myös arvosymmetrian toteutusta purettavan yhtiön ja jako-osan saajan välillä.

Osakeyhtiö katsotaan puretuksi kun yhtiön selvitysmiehet ovat tehneet yhtiön varoista loppuselvityksen, jonka mukaisesti varallisuus on jaettu omistajille ja muille intressitahoille. Purkamisesta tehdään vielä ilmoitus kaupparekisteriin. Osakeyhtiön purkamiseen liittyy useita erityispiirteitä riippuen siitä, miten osakeyhtiön omaisuus realisoidaan ja jaetaan tai ketkä ovat jako-osan saajina. Tutkielmassani käytän purettavasta osakeyhtiöstä termiä yhtiö tai osakeyhtiö. Kirjoittaessani yhteisöstä verotuksellisenä yksikkönä, kyseessä ovat kaikki yhteisöksi nimitettävät yhtiömuodot.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkielmassani osakeyhtiön purkamisesta, olen jaotellut tärkeimmiksi pääkysymyksiksi kolme aihealuetta. Ensimmäinen pääkysymys koskee purettavan osakeyhtiön verotettavan tulon muodostus. Kun osakeyhtiön puretaan, sen omaisuus realisoidaan ja jaetaan jako-osan saajille tai jaetaan muuna omaisuutena, jonka käypä arvo määritetään. Käyvän arvon määrittämiseen liittyy erityisiä kysymyksiä mm. silloin, kun purettavalla osakeyhtiöllä on aineetonta omaisuutta tai muuta omaisuutta, joka ei näy yhtiön taseessa. Kaikelle aineettomalle omaisuudelle ei voida määrittää arvoa purkutilanteissa, kuten esimerkiksi liikearvolle eli goodwill-arvolle. Toinen pääkysymys on tulolähdejaottelun mukaisen verotuksen kohdentumista osakeyhtiön purkutilanteissa. Rajanveto elinkeinotulon, pääomatulon ja muun tulon verotuksen välillä ei ole aina täysin yksiselitteinen, joten tämä kysymys on tullut esille useassa yhteydessä tutkielmani eri kohdissa.

Kolmantena tutkielmani pääkohtana on kysymys jako-osan saajan verotuksesta, kun jako-osan saajana on elinkeinoverolain 6 §:n mukainen yhteisö. Osakeyhtiön purkutilanteessa tapahtuva purettavan yhtiön osakkeiden luovutus on tietyissä tapauksissa verovapaata. Vastaavasti on jako-osan saajan purkutappio vähennyskeltvontaa. Poikkeuksen muodostavat jako-osan saajana olevat pääomasijoitustoimintaa harjoittavat yhtiöt. Näiden yhtiöiden purkuvoitto on verotettavaa pääomatuloa ja vastaavasti purkutappio on vähennyskelpoinen. Oikeuskäytännössä on jouduttu ratkaisemaan useita tapauksia, joissa rajanveto elinkeinotulon ja pääomatulon välillä on ollut tulkinnanvarainen. Tämä tulkintakysymys nousi tutkielmassani kolmanneksi merkittäväksi tutkimuksen kohteeksi.

1.3 Tutkimuksen rakenne ja rajaukset

Tutkielmani päämääränä on osakeyhtiön purkamiseen vaikuttavien eri säädösten kautta syventyä osakeyhtiön purkamiseen ja purkamisesta syntyvän tulon verokohteluun. Tutkielmassani käsittelen osakeyhtiön purkamista pääosin tuloverolain, elinkeinoverolain, kirjanpitolain ja osakeyhtiölain sekä näiden lakien perusteella annettujen muiden säädösten perusteella. Verotuksen osalta merkittävimpiä lainsäädäntöjä osakeyhtiön purkamisessa ovat tuloverolaki (TVL 31.12.1992/1535) sekä laki elinkeinotulon verottamisesta (EVL 24.6.1968/360).

Osakeyhtiön purkamista sivuavaa lainsäädäntöä on myös Euroopan Neuvoston antamissa direktiiveissä kuten yritysjärjestelydirektiivissä¹ sekä emo-tytäryhtiön verotusta koskevassa direktiivissä². Edellä mainituissa direktiiveissä on Euroopan Unionin tasolla säädöksiä yhtenäisten verotusperusteiden toteuttamiseksi tuloksen järjestelyn ja yritysjärjestelyjen osalta. Direktiivit saattavat tulla sovellettavaksi myös kolmansien valtioiden kanssa, valtioiden välisten verosopimuksien kautta.

Tutkielmani jakautuu lukuihin siten, että johdanto-osan jälkeen toisessa luvussa käyn lävitse lyhyesti lainsäädäntöä, jossa osakeyhtiön purkamiseen liittyvistä menettelytavoista säädetään. Osakeyhtiön purkaminen tapahtuu samojen menettelytapojen mukaisesti kaikissa purkutilanteissa. Katsoin tärkeäksi ottaa tutkielmaani mukaan luvun, jossa käsitellään lyhyesti purkamismenettelyä. Purkamisen menettelytavoista ja pakottavasta osakeyhtiön purkamisesta säädetään osakeyhtiölaissa (OYL 21.7.2006/624). Osakeyhtiön purkaminen tapahtuu aina osakeyhtiölain mukaisen selvitysmenettelyn kautta.

Kolmannessa luvussa tuon esille selvitysmenettelyssä yleisesti esiintyviä muita oikeudellisia seikkoja, joilla on merkitystä osakeyhtiön purkamisessa eri intressipiirien kannalta. Tällaisia intressipiirejä ovat mm. kiinteistön luovutuksiin, yritysikiinnityksiin ja muihin vakuuksiin liittyvät sidosryhmät sekä osakeyhtiön velkojat. Lisäksi luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä voi olla muita sopimusperäisiä oikeuksia, jotka puretaan tai siirretään jako-osan saajalle siten, että jako-osan saaja tulee uudeksi sopimuksen osapuoleksi. Tällaiset jako-osan saajien piirin ulkopuolella olevien henkilöiden oikeudet ovat merkittäviä osakeyhtiön omaisuutta realisoitaessa ja jaettaessa.

---

¹ Neuvoston direktiivi (90/434/ETY), annettu 23.7.1990. Eri jäsenvaltioissa olevia yhtiöitä koskeviin sulautumisiin, jakautumisiin, osittaisjakautumisiin, varojensiirtoihin ja osakevaihtoihin sekä eurooppayhtiön (SE) tai eurooppaosuuskunnan (SCE) sääntömääräisen kotipaikan siirtoon jäsenvaltioiden välillä sovellettavasta yhteisestä verotusjärjestelmästä.

² Neuvoston direktiivi (90/435/ETY) annettu 23.7.1990. Eri jäsenvaltioissa sijaitseviin emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä.

Neljännessä luvussa teen vertailua sulautuvan osakeyhtiön ja osakeyhtiön purkamisen välillä. Sulautuminen eri variaatioineen on merkittävä vaihtoehto osakeyhtiön toiminnan lopettamiselle purkamisen sijasta. Sulautuminen kuuluu elinkeinoverolain mukaisesti yritysjärjestelyihin. Sulautumisessa annetaan sulautuvan yhtiön osakkaille vastikkeena vastaanottavan yhtiön osakkeita. Myös rahaa voidaan antaa vastikkeena. Purettaessa osakeyhtiötä yhtiön osakkaat saavat omistamiaan osakkeita vastaan vastikkeena jako-osan yhtiön varoista. Edellytyksenä on tietenkin, että purettavassa yhtiössä on jakokelpoisia varoja purkamisen jälkeen. Sulautumisessa ei synny verotettavaa tuloa. Vastaavaan verottomuuteen päästään myös osakeyhtiön purkamisessa. Koska yritysjärjestelyissä joudutaan harkitsemaan menettelytapaa sulautumisen ja purkamisen välillä, katsoin tärkeäksi ottaa sulautumisen ja purkamisen välistä eroa selvittävän kappaleen mukaan tutkielmaani.

Viidennessä luvussa käsittelen purettavan osakeyhtiön verotettavan tulon muodostumista. Osakeyhtiön selvitysmenettelyn seurauksena laaditaan yhtiön varoista loppuselvitys, jonka mukaan myös varallisuus jaetaan. Loppulaskelmassa annetaan yhtiön omaisuudelle käypä arvo. Omaisuuden käypä arvo mukaan määräytyy myös purettavalle osakeyhtiölle syntyvä mahdollinen veronalainen tulo. Koska kirjanpidolla on suuri merkitys purettavan osakeyhtiön tuloksen ja käyvän arvon määrittämisen kannalta, tuon tutkielmassani esille kirjanpidollisia purettavan osakeyhtiön laskentaperiaatteita siltä osin kuin ne sivuavat tutkielmani aihepiiriä. Verotettavan tulon muodostukseen vaikuttavat myös muut kirjanpidolliset asiat kuten varautumiset vastaisiin menoihin ja menetyksiin, joita purkamisen yhteydessä eliminoidaan tilinpäätöksestä. Myös tehdyillä arvonkorotuksilla, arvonalennuksilla ja konserniympäristössä saaduilla avustuksilla on vaikutuksia, kun verotettavaa tuloa lasketaan.

Kirjanpitoa koskeva lainsäädäntö on pääasiassa kirjanpitolaissa (KPL 30.12.1997/1336) ja kirjanpitoasetuksessa (KPA 30.12.1997/1339). Kirjanpitoon liittyy myös useita muita säädöksiä, kuten keskusverolautakunnan (KVL) päätöksiä sekä kirjanpitolautakunnan (KILA) ohjeita. Näitä säädöksiä ja ohjeita tulen tutkielmassa myös sivuamaan. Myös kansainvälisillä standardeilla yhte-

näistetään kirjanpidon tilinpäätöstietoja. Tällaisia standardeja ovat mm. International Accounting Standards Committee'n tilinpäätösstandardi, IAS³ sekä International Financial Reporting Standards -tilinpäätösstandardi, IFRS.⁴

Kuudennessa luvussa käsittelen purettavan osakeyhtiön jako-osan saajan verotuksen perusteita, kun jako-osan saajana on luonnollinen henkilö, kuolinpesä, verotuksellinen yhtymä tai yhteisö. Jako-osan saajan statuksella on merkitystä verotuksen kannalta. Tästä johtuen erilaisia verotuksellisia käytäntöjä ja tulkintoja on monenlaisia. Esimerkiksi luonnollisen henkilön verotus määräytyy eri tavalla kuin oikeushenkilön. Verotuksellisten käytäntöjen moninaisuuden vuoksi olen rajannut tästä kirjallisesta työstäni luonnolliset henkilöt, kuolinpesät ja henkilöyhtiöt jako-osan saajana tarkemman tarkastelun ulkopuolelle. Edellä mainittujen osalta tutkielmani keskittyy lähinnä selvittämään verotukselliset perusteet, jotta vertailu yhteisöjen verotukseen tulisi selkeämmäksi. Tutkielmasani syvennyin tarkemmin jako-osan saajana olevien yhteisöjen ja tarkemmin sanottuna osakeyhtiön verotukseen jako-osan saajana.

Tutkielmani merkittävimmäksi seikaksi muodostui purettavan osakeyhtiön jako-osan saajan verotettavan tulon verotuksellinen kohtelu, kun jako-osan saajana on yhteisö. Tätä problematiikkaa käsittelen seitsemännessä kappaleessa. Kun jako-osan saajana on elinkeinoverolain mukainen yhteisö, tulkitaan verotusta elinkeinoverolain 51d §:n purkua koskevien säädöksen lisäksi käyttöomaisuusosakkeiden verovapaata luovutusta koskevia elinkeinoverolain 6 §:n ja 6b §:n säädösten kautta. Seitsemännessä kappaleessa tuon esille myös yritysjärjestelyjen verotuksellista neutraalisuusperiaatetta sekä symmetriaperiaatetta. Euroopan Unionin tasolla osakeyhtiön purkamisen veroseuraamuksia käsittelen lyhyesti lähinnä yritysjärjestelydirektiivin ja emo-tytäryhtiödirektiivin kautta. Laajemmin kansainvälisesti purkamisen veroseuraamuksia en käsittele. Viimeisessä kappaleessa teen lyhyen yhteenvedon tärkeimmistä esille tulleista asioista, ja teen myös oman arvioni työni onnistumisesta.

---

³ Mm. IAS 8 käsittää tilinpäätöksen laatimisperiaatteet, kirjanpidollisten arvioiden muutokset ja virheet.

⁴ Yleiseurooppalaisten IFRS tilinpäätös standardien käyttö muuttui pakolliseksi vuonna 2005 listatuissa yhtiöissä.

2. Osakeyhtiön purkamismenettely ja sulautuminen

Osakeyhtiön purkaminen tapahtuu osakeyhtiölain 20 luvun mukaisen selvitysmenettelyn kautta. Purettaessa yhtiö, se asetetaan selvitystilaan. Selvitystilassa olevan yhtiön selvitysmenettely voi johtaa myös yhtiön asettamiseen konkurssiin. Kun purettavan yhtiön varat eivät riitä velkojen maksamiseen, yhtiö on asetettava konkurssiin. Selvitysmenettely voi johtaa myös selvitystilassa olevan yhtiön fuusioimiseen eli sulautumiseen. Sulautuminen poikkeaa menettelytavaltaan purkamisesta ja konkurssista. Sulautuminen voi olla yksi vaihtoehto, kun harkitaan yhtiörakenteen muutoksia ja yhtiön lakkauttamista. Sulautumisessa yhtiön varat, velat ja sitoumukset siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle ilman selvitysmenettelyä tai erillistä luovutusta. Sulautuminen on yleinen menettely konsernin sisällä. Tällöin emoyhtiö ottaa tytäryhtiön varat haltuunsa. Sulautumisessa kuten purkamisessakin sulautuva tai purkautuva yhtiö lakkaa olemasta.

Käytännössä selvitysmenettelyn päämääränä on osakeyhtiön purkaminen. Muina lopputuloksina selvitysmenettelystä voi seurata konkurssi tai sulautuminenkin. Vero-oikeudellisesti purkamista ja sulautumista käsitellään tietyissä tapauksissa neutraalisti siten, että purettavan tai sulautuvan yhtiön varat siirtyvät ilman veroseuraamusta vastaanottavalle yhtiölle.⁵ Euroopan Unionin tasolla annetun yritysjärjestelydirektiivin (90/434/ETY) mukaan sulautuminen voidaan tehdä ilman veroseuraamuksia. Direktiivin tarkoituksena on yhtenäistää erilaisia yritysjärjestelyjen käytäntöjä kuten sulautumista ja poistaa yritysjärjestelyjen verotuksellisia esteitä.

---

⁵ Ks. Immonen 2011, s. 252. Osakeyhtiö on edelleen osakeyhtiö, vaikka sillä ei tosiasiallisesti ja verotuksellisesti ole toimialansa mukaista toimintaa tai toimintaa ylipäätään. Toimintansa lopettanut yhtiö ei oikeudellisesti "kuole", ellei sitä pureta OYL 20 luvun mukaisessa järjestyksessä.

2.1 Osakeyhtiölain mukainen selvitysmenettely

Purkautuvan yhtiön yhtiökokous päättää selvitysmenettelyn aloittamisesta. Päätös on tehtävä 2/3 määräenemmistöllä. Selvitystila alkaa usein välittömästi päätöksestä. Kun selvitystilasta on tehty päätös, tulee samalla valita yhtiölle selvitysmies tai useita selvitysmiehiä. Selvitysmies antaa kaupparekisteriin ilmoituksen selvitystilän alkamisesta ja antaa julkisen haasteen yhtiön velkojille. Tällöin tuntemattomien velkojien on valvottava saamisensa, jotta ne eivät lakkaa olemasta määräajan jälkeen. Selvitysmies maksaa tiedossa olevat velat. Selvitysmiehen tulee realisoida tarvittavat varat velkojen maksamiseen. Jakamaton ylijäämä jaetaan osakkeenomistajille ja muille tahoille sen mukaan kuin yhtiöjärjestyksessä määrätään.

Osakeyhtiön purkaminen voi tapahtua vapaaehtoisesti asettamalla yhtiö selvitystilaan, jolloin yhtiökokous päättää selvitystilaan asettamisesta. Yhtiö voidaan asettaa pakkoselvitystilaan tuomioistuimen päätöksellä, kun osakeyhtiön toimintaedellytykset ovat vaarantuneet mm. kun yhtiöllä ei ole toimivaa hallitusta. Osakeyhtiönlain 20 luvun 4 §:n nojalla määrätään osakeyhtiön pakkoselvitys lainkohdan mukaisten ehtojen täytyessä.

Osakeyhtiönlain 20 luvun 4 §:n mukaan rekisteriviranomaisen tulee määrätä yhtiö selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä, jos:

- yhtiöllä ei rekisteriin merkittyä toimintakelpoista hallitusta;
- yhtiöllä ei ole rekisteriin merkittyä elinkeinon harjoittamiseen annetun lain (12/1919) 6 §:ssä tarkoitettua edustajaa;
- yhtiö ei ole rekisteriviranomaisen kehotuksesta huolimatta ilmoittanut 8 luvun 10 §:n mukaisesti tilinpäätösasiakirjoja rekisteröitäviksi vuoden kuluessa tilikauden päättymisestä;
- yhtiö on poistettava rekisteristä jos yhtiö on asetettu konkurssiin, joka on rauennut yhtiön varojen puutteeseen.

1-3 kohdissa mainituissa tapauksissa tulee yhtiötä ensin kehottaa korjaamaan tiedoissa olevat puutteet määräaikaan mennessä.

Selvitysmies laatii tilinpäätöksen ja mahdollisesti konsernitilinpäätöksen selvitystilaa edeltäneeltä ajalta, jolta tilinpäätöstä ei ole vielä esitetty yhtiökokoukselle. Tilinpäätös annetaan tilintarkastettavaksi, ja sen jälkeen tilinpäätös esitetään yhtiökokoukselle. Kultakin tilikaudelta laaditaan myös oma tilinpäätös ja toimintakertomus, mikäli selvitysmenettely venyy usean tilikauden mittaiseksi.

Kun yhtiön varat on jaettu, selvitysmies antaa lopputilityksen yhtiökokoukselle. Yhtiö katsotaan purkautuneeksi, kun selvitysmies on esittänyt lopputilityksen. Osakeyhtiölain 20 luvun 18 §:n mukaan selvitystilaa voidaan joutua myös jatkamaan, mikäli yhtiölle ilmaantuu uusia varoja purkamisen jälkeen. Tällöin tulee pidettäväksi uusi yhtiökokous, jossa jatkettun selvitystilän jälkeen annetaan yhtiökokoukselle uusi lopputilitys.

Selvitysmenettelyn tarkoituksena on yhtiön varallisuusaseman selvittäminen sekä velkojen maksaminen velkojille ja ylijäämän palauttaminen osakkeenomistajille. Yhtiön varallisuutta voidaan myös muuttaa rahaksi myymällä sitä, mikäli se on tarpeellista.⁶ Yhtiötä ei voida purkaa osittain vaan purkaminen johtaa aina kaikkien velkojen maksun jälkeen jääneiden varojen jakamiseen yhtiön omistajille, ts. yhtiö purkautuu kokonaan (vrt. osittaisjakautuminen) ja se lakkaa olemasta purkautumisen seurauksena.⁷

2.2 Yhtiön sulautuminen (absorptiosulautuminen)

Sulautumisessa sulautuvan yhtiön ei katsota purkautuvan. Tällöin sulautuva yhtiö siirtää purkautuen selvitysmenettelyttä kaikki varansa ja velkansa toiselle osakeyhtiölle. Sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita. Vastike voi olla myös rahaa, kuitenkin enintään kymmenen prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden yhteenlasketusta nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta maksettua osakepääomaa. Sulautumishetki on se hetki, koska yhtiön varat ja velat ynnä muut sitoumukset siirtyvät vastaanottavan yhtiön kirjanpitoon.⁸

Euroopan Neuvoston yritysjärjestelydirektiivissä säädetään sulautumisesta ja muista yritysjärjestelyistä. Direktiivi annettiin helpottamaan yritysjärjestelyjä EU:n alueella. Direktiivin mukaisissa yritysjärjestelyissä ei synny verotuksellisia

---

⁶ Honkamäki – Pennanen 2010, s. 398.

⁷ Honkamäki – Pennanen 2010, s. 398. Lisää aiheesta myös Immonen 2011, sivut 4 ja 5.

⁸ Honkamäki – Pennanen 2010, s. 119.

seuraamuksia, kuten suomalaista elinkeinoverolain mukaista verotettavaa tuloa. Direktiivi laadittiin, jotta Euroopan Unionin tasolla yritysjärjestelyjä saadaan yhtenäistettyä. Direktiivin piiriin kuuluvat vain ainoastaan EU:n sisäiset rajat ylittävät järjestelyt. Vastaavasti on kansallisia yritysjärjestelyjen verotusta koskevia säädöksiä uudistettu vastaamaan Euroopan Neuvoston yritysjärjestelydirektiiviä sekä direktiivin verotuksen neutraalisuuteen liittyviä tavoitteita.

Sulautumisessa on kyse ns. yleisseuraannosta. Yleisseuraannon mukaisesti sulautuvan yhtiön kaikki varat, velat ja muut sitoumukset siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle ilman erillistä luovutusta.⁹ Poikkeuksen voi muodostaa kuitenkin sulautuvan yhtiön toimiluvat ja jäsenyydet. Ne eivät kaikissa tapauksissa siirtyisi yleisseuraannoin myötä vastaanottavalle yhtiölle.¹⁰ Elinkeinovalain vaatimukset täyttävä yritysjärjestely merkitsee verovelvolliselle jaksotusetua. Verotus ei tapahdu yritysjärjestelyn yhteydessä vaikka tuolloin tapahtuukin omaisuuden luovutuksia.¹¹ Verotus siirtyy myöhemmäksi.

2.3 Konkurssin myötä tapahtuva purkaminen

Selvitysmenettelyn aikana yhtiö voidaan todeta varattomaksi, jos yhtiön varat eivät riitä velkojen maksuun. Tällöin selvitysmiehen on haettava yhtiön asettamista konkurssiin. Kun yhtiö asetetaan konkurssiin, yhtiö katsotaan purkautuneeksi.¹² Yhtiö katsotaan purkautuneeksi, kun omaisuutta ei ole jäljellä konkurssin päättyessä tai jäljellä olevan omaisuuden käytöstä on määrätty konkurssissa. Selvitysmenettelyn läpivieminen edellyttää aina varojen riittävää määrää. Jos selvitystilassa olevan yhtiön varat eivät riitä velkojen maksuun, selvitysmiehen on haettava yhtiön asettamista konkurssiin.¹³

---

⁹ Honkamäki – Pennanen 2010, s. 119.

¹⁰ Honkamäki – Pennanen 2010, s. 119.

¹¹ Andersson – Penttilä 2014, s. 713. Jatkuvuusperiaatteen mukaisesti sulautumisen hankintamenot pysyvät muuttumattomina.

¹² Immonen – Ossa – Villa 2011, s. 148.

¹³ Immonen 2011, s. 252.

3. Osakeyhtiön selvitysmenettelyn oikeusvaikutuksista

Osakeyhtiölain 20 luvun 1 §:n mukaisesti yhtiön purkaminen tapahtuu selvitysmenettelyn kautta. Osakeyhtiön purkamisessa on kyseessä omaisuuden luovutus, jossa purkautuva yhtiö luovuttaa velkojen maksun jälkeen jäljelle jääneet varansa omistajilleen ja omistaja saa luovutettavaa osaketta vastaan purkautuvasta yhtiöstä jako-osan. Yhtiön purkautumisessa on yleensä myös kolmansia osapuolia, joita ovat yhtiön velkojat ja velalliset, sopimuskumppanit ja muut joilla on velvoitteita tai sitoumuksia yhtiöön. Tässä kappaleessa käyn lävitse yhtiön selvitysmenettelyssä esiin tulevia yleisimpiä velvoitteita ja sitoumuksia purkautuvan yhtiön, jako-osan saajan ja velkojan näkökulmasta.

3.1 Oikeusvaikutus purkautuvan yhtiön näkökulmasta

Yhtiön varat saattavat yhtiöjärjestyksen mukaan tulla jaettavaksi muillekin kuin osakkeenomistajille. Selvitysmiehen tulee realisoida yhtiön omaisuutta sen verran kuin on tarpeen yhtiön velkojen maksamiseksi ja selvityskulujen suorittamiseksi. Selvitystilan aikana yhtiöllä on oikeus tehdä purkautuvassa yhtiössä erilaisia oikeustoimia mm. jakaa osinkoa, antaa konserniavustusta ja tehdä sopimuksia. Selvitysmies voi jakaa jako-osan saajalle jako-osan myös ennakkona, kun jako-osan saaja asettaa jaettavalle jako-osalle riittävän vakuuden.¹⁴ Yhtiökokous sinällään on toimivaltainen selvitystilan aikana tekemään kaikenlaisia päätöksiä, jotka liittyvät liiketoiminnan jatkamiseen. Konserniavustus kuitenkin osingonjakokin on yleensä selvitysmenettelyn tarkoitukseen nähden poikkeuksellisia toimia, joten tällaisiin toimiin tulee suhtautua varauksellisesti.

---

¹⁴ Immonen 2011, s. 255.

Tilanteet ovat kuitenkin erilaisia, ja joskus selvitysmenettely voi edellyttää liiketoiminnan pidempääkin jatkamista, ja siten myös huolehtimista konsernin verotuksellisista toimintaedellytyksistä.¹⁵ Selvitystilassa yhtiölle voi tehdä velkaa vain nimetty selvitysmies. Velkaantuminen on hänen vastuullaan. Jos selvitysmies tekee purettavan yhtiön lukuun velkaa, hän saattaa, kun yhtiön varat eivät riitäkään velan takaisin maksamiseen, joutua velasta henkilökohtaiseen vastuuseen osakeyhtiölain 22 luvun 1 §:n ja 9 §:n nojalla.¹⁶

3.2 Oikeusvaikutus jako-osan saajan näkökulmasta

Osakeyhtiölain 20 luvun 15 §:n mukaan osakkeenomistajilla on oikeus saada omistuksensa mukainen jako-osa purettavan yhtiön nettovarallisuudesta. Jako-osan saajana voi olla myös muitakin osapuolia kuten optio-oikeuden haltija tai muu yhtiöjärjestyksen mukainen saaja. Jako-osan saajat saavat jako-osansa kun yhtiön velkojille on selvitysmenettelyn kautta maksettu heidän saatavansa ja kun selvitysmenettelystä aiheutuvat kulut on laskettu pois jako-osan määrästä. Purettavan yhtiön omaisuuden realisointi saattaa joskus olla vaikeaa, tai realisointi ei ole jako-osan saajien kannalta paras ratkaisu. Tällöin jako-osa voidaan jakaa käypään arvoonsa arvostettuna ”in natura”, muuttamatta omaisuutta rahaksi. Jako-osa voidaan tietyin edellytyksin jakaa myös enakkona ennen purettavan yhtiön lopputilitystä turvaavaa vakuutta vastaan.¹⁷

3.2.1 Jako-osana siirtyvä omaisuus ”in natura”

Jako-osana voidaan jakaa yhtiön omaisuutta myös ns. ”in natura” -jako-osana. Omaisuutta ei ole realisoida, vaan se jaetaan käypään arvoon arvostettuna. Omaisuutta voidaan jakaa poikkeuksellisesti ilman jako-osan saajan suostumustakin, kuten Immonen kirjassaan ”Yritysjärjestelyt” toteaa.¹⁸ Selvitysmies voinee jakaa osakkeenomistajalle omaisuutta ”in natura”, ilman osakkeenomis-

---

¹⁵ Immonen 2011, s. 255.

¹⁶ Immonen 2011, s. 255.

¹⁷ Immonen 2011, s. 257.

¹⁸ Immonen 2011, s.264.

tajan suostumustakin, jos kaikille osakkeenomistajille voidaan jakaa samanlaista omaisuutta.¹⁹ Tämä vaatii kuitenkin poikkeukselliset olosuhteet omaisuusrakenteelta ja voinee tulla kysymykseen lähinnä tilanteessa, jossa omaisuutta ei järkevästi voida muuttaa rahaksi jako-osien maksamista varten.

3.2.2 Ennakkojako-osan jakaminen

Jako-osan saajalla on mahdollisuus saada yhtiön varoista jako-osansa myös ennakkona ennen kuin yhtiön velat on maksettu. Tällöin saajan on annettava riittävä vakuus jako-osalle.²⁰ Selvitysmies voi hyväksyä vakuuden ja tehdä päätöksen ennakkojako-osan jakamisesta. Selvitysmies on kuitenkin itse vastuussa myöntämästään ennakkojako-osasta, ja hän voi joutua myös vastuuseen virheellisestä ennakkojako-osan jaosta. Osakeyhtiölain 22 luvun mukaan selvitysmies on velvollinen korvaamaan liiallisesta jako-osan jakamisesta ennakkoon aiheuttamansa vahingon yhtiölle, osakkeenomistajalle tai yhtiön velkojalle.

Ennakkojako-osan maksaminen edellyttää, että selvitysmies arvioi huolellisesti lopullisen jako-osan määrän ja vaatii osakkeenomistajalta turvaavan vakuuden. Vakuuden turvaavuutta arvioidaan samojen tekijöiden perusteella kuin sulautumisen yhteydessä. Asiaan liittyy riski siitä, että maksettu jako-osa olisikin lopulliseen jako-osaan nähden liiallinen ja ettei osakkeenomistajalta syystä tai toisesta saataisi perityksi liikaa maksettua jako-osaa takaisin. Ennakkojako-osa on varsin tavallinen konsernin rakennemuutoksissa, kun emoyhtiö ottaa haltuunsa tytäryhtiön koko liiketoiminnan.²¹

3.3 Purkaminen erityisseurautona ja kiinteistön luovutus

Purkaminen seuraantona on erityisseurautto, jossa osakkeenomistaja saa omaisuuden realisoinnin ja velkojen selvittämisen jälkeen tietyn yksilöidyn omaisuuden. Seuraannon luonteen suhteen purkaminen eroaa olennaisesti sulautumisesta ja jakautumisesta. Sulautumisessa ja jakautumisessakin varat ja

---

¹⁹ Immonen 2011, s. 264. "In natura" käsitteellä tarkoitetaan osakeyhtiön purkamisen yhteydessä liiketoiminnan siirtämistä, yleensä ennakkojako-osana, jako-osan saajalle. Ks. Immonen 2013, artikkeli. Myöhemmin in natura.

²⁰ Immonen 2011, s. 257.

²¹ Immonen – Ossa - Villa 2011, s. 149. Konsernin sisäisestä sulautumisesta verotuksen osalta ks. päätökset KVL 1999/75 ja KVL 2000/68.

velat siirtyvät yleisseuraannon periaatteiden mukaisesti ilman erillisiä, yksittäisiä omaisuuseriä koskevia siirtotoimenpiteitä. Kuten aikaisemmin totesin, myös sulautuminen johtaa yhtiön lakkaamiseen. Tämä kuitenkin tapahtuu selvitysmenettelyttä (OYL 16:1 §), eikä sulautumisessa ole tarpeen yksilöidä yhtiön varoja ja velkoja. Seuraannon sanotaan tapahtuvan yleisseuraantona.²² Purkamisen seuraanto on tähän verrattuna erityisseuraanto, jossa purettavan yhtiön varallisuuden arvo määritetään ja verovapauden edellytykset ovat erilaiset.

3.3.1 Purkaminen erityisseuraantona v. liiketoimintasiirto

Osakeyhtiön purkamisen yhteydessä on mahdollista siirtää isojakin liiketoiminnan kokonaisuuksia jako-osan saajalle. Vastaavanlainen liiketoimintakauppa tunnetaan verotuksellisenä terminä liiketoimintasiirto. Kyseessä on toiminnallisen kokonaisuuden siirtäminen tietyin edellytyksin jako-osan saajalle. Tällöin liiketoimintasiirron vastikkeena annetaan vastaanottavan yhtiön osakkeita. Kyseessä on erityisjärjestely, jossa on huomioitu transaktion verotuksellinen vapautus. Yhtiön purkamistilanteessa liiketoimintakokonaisuuden luovuttamisessa jako-osana noudatetaan osakeyhtiölain 20 luvun menettelytapasäädöksiä (erityisseuraanto), eikä luovutuksesta luonnollisestikaan anneta vastaavanlaista vastiketta kuten liiketoimintasiirroissa. Purkaminen ei aina ole helppoa. Kun omaisuutta on esimerkiksi tuotantolaitoksissa, voi jako-osan määrittäminen vaatia useita järjestelyjä, joissa omaisuuserin siirtelyjä on useampia jako-osan saajien välillä. Purkaminen on lopullinen toimenpide eikä purettavan yhtiön toimintaa tulla jatkamaan missään muodossa.

Osakeyhtiölaki ei tunne mahdollisuutta ”osittais selvitykseen” tai ”osittaiseen purkamiseen”, joissa yhtiö voisi varojen jakamisen jälkeen jäädä olemaan, vaan purettaessa yhtiö selvitystilan kautta, se lakkaa aina olemasta oikeussubjekti. Jos yhtiön liiketoimintaa halutaan jatkaa selvitysmenettelyn jälkeen, tämä on mahdollista järjestää niin, että liiketoiminta ja siihen liittyvä omaisuus, esimer-

---

²² Immonen 2011, s. 251.

kiksi erillinen tehdaslaitos tai konepaja, kohdennetaan osakkeenomistajalle annettavaan lopputilityksen mukaiseen jako-osaan (in natura), jolloin toimintaa jatketaan yhtiön lakattua osakkeenomistajan toimintana.²³

3.3.2 Jako-osana kiinteä omaisuus, velka tai saaminen

Kiinteän omaisuuden jakamisessa jako-osana noudatetaan yhtiön purkamisen erityisseuraanto luonteen mukaisesti normaaleja kiinteistön luovutusta koskevia menettelytapoja. Omaisuuden luovuttamisessa on noudatettava yleisiä esineoikeudellisia vaatimuksia: esimerkiksi kiinteistöstä on tehtävä maakaaren mukainen luovutuskirja (MK 4:3 §).²⁴ Jako-osan saaja voi hyväksyä hänelle siirrettävän myös yhtiön velkoja tai saamisia.²⁵ Tällainen erityistilanne saattaa olla harvinainen. Lähinnä ymmärtäisin velkojen siirrossa olevan kyse isommasta kokonaisuudesta jako-osaa, jonka osana on myös yhtiön velka. Osakkeenomistajalle siirrettäessä hänen suostumuksellaan jako-osan yhteydessä yhtiön velkoja, on velallisen vaihtumiseen tällöin saatava velkojan hyväksyminen. Samoin osakkeenomistajalle voidaan hänen suostumuksellaan siirtää jako-osana yhtiön saaminen. Siirronsaajana osakkeenomistajalla on samanlaiset velkojanoikeudet kuin yhtiöllä oli ollut ennen saamisen siirtoa.²⁵

3.3.3 Jako-osana siirtyvä panttioikeus tai yritys kiinnitys

Yhtiön vakuuksiin liittyä omaisuuden luovutuksen yhteydessä omia erityispiirteitä kuten esinepanttioikeus ja yritys kiinnitys.²⁶ Purkautuvan yhtiön omaisuuden perustettu esinepanttioikeus pysyy voimassa, vaikka vakuusomaisuus muutettaisiin rahaksi tai annettaisiin osakkeenomistajalle in natura. Panttioikeus ei poikkea tässä tilanteessa muunlaisesta panttiomaisuuden luovutuksesta.²⁷

---

²³ Immonen 2011, s. 254.

²⁴ Immonen 2011, s. 264.

²⁵ Immonen 2011, s. 264.

²⁶ Immonen 2011, s. 260.

²⁷ Immonen 2011, sivut 260 ja 261.

Yrityskiinnityksen pysyvyys riippuu osittain myös kiinnityksen haltijan aktiivisuudesta. Kiinnityksen haltijalta edellytetään oikeuksiensa suojaamiseksi aktiivista reagointia määräajassa. Kiinnitys raukeaa kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun kiinnityksen haltija sai tiedon luovutuksesta, ja viimeistään kahden vuoden kuluttua luovutuksesta, jollei kiinnityksenhaltija siihen mennessä hae maksua kiinnitetystä omaisuudesta ja ilmoita sitä rekisteriviranomaiselle.²⁸ Koska jako-osan luovutus ei ole yrityksen normaaliin liiketoimintaan kuuluva luovutus, yrityskiinnityksen tuottama panttioikeus voi lakata vain, jos osakkeenomistaja on jako-osan saadessaan vilpittömässä mielessä.²⁹ Yrityskiinnitetyn omaisuuden luovuttamista säätelevät lain yrityskiinnityksistä 9 § ja 10 § (YrKiinnL, 24.8.1984:634). Näiden säännösten mukaan yrityskiinnityksen tuottaman panttioikeuden pysyvyys riippuu siitä, miten yrityskiinnityksen alainen omaisuus luovutetaan osakkeenomistajalle ja kohdennetaanko osakkeenomistajan jako-osaan yrityskiinnityksen alainen omaisuus kokonaan, pääosin vai osittain.³⁰

3.4 Oikeusvaikutuksista, kun jako-osan saajana on yhtiö

Kun jako-osan saajana on osakeyhtiö tai muu yhteisö, purkautuvan ja vastaanottavan yhtiön hankintamenoksi kirjattava jako-osa kirjataan samoihin käypiin arvoihin. Vastaanottavan yhtiön saama mahdollinen purkuvoitto tai -tappio kirjataan lähtökohtaisesti sellaisenaan tuloksi tai menoksi kuluvalle tilikaudelle. Jako-osaa vastaava meno kirjataan vastaanottavan yhtiön kirjanpidossa hankintamenoksi. Purkuvoiton ja -tappion normaalista verotusmenettelystä poikkeuksena on EVL 51d §:n mukainen verovapaa luovutus. Elinkeinoverolain edellä mainitussa kohdassa on säädetty osakeyhtiön purkamisen verovapaaksi toimenpiteeksi tietyin edellytyksin. Tutkielmani tulee liittymään kiinteästi tähän säätelyyn ja tätä verotusmenettelyä tulen käsittelemään tarkemmin myöhemmissä kappaleissa.

---

²⁸ Immonen 2011, s. 261.

²⁹ Immonen 2011, s. 261.

³⁰ Immonen 2011, s. 261. Yrityskiinnityslain 21 a §:n mukaan voidaan yrityskiinnitys yhtiön hankemuksesta jakaa yhtiön ja kiinnityksenhaltijoiden sopimalla tavalla kokonaan tai osittain vastaanottaville osakeyhtiöille. Kiinnitystä ei saa jakaa siten, että se on voimassa kahden tai useamman yhtiön tai osuuskunnan omaisuuteen saman sitoumuksen vakuudeksi.

3.4.1 Purkuvoiton ja -tappion käsittely kirjanpidossa

Kirjanpidollisesti yhtiön jako-osana saamaa purkuvoittoa tai -tappiota ei voida enää kohdistaa erillisille omaisuuserille vastaanottavassa yhtiössä, koska omaisuuserät kirjataan käypiin arvoihinsa vastaanottavassa yhtiössä. Purkuvoitto tai -tappio tulee käsitellä erikseen erillisenä tase-eränä. Honkamäen ja Pennasen kirjassa ”Yritysjärjestelyjen käsikirja – kirjanpito, verotus ja yhtiöoikeus” kerrotaan kuinka purkutappio voidaan aktivoida taseeseen joko liikearvona tai muuna pitkävaikutteisena menona.³¹ Tilinpäätöksien yhteydessä purkutappion purkaminen pitkävaikutteisena kuluna edellyttää kuitenkin purkua vastaavien tulojen syntymistä. Aktivoinnin jälkeen yhtiön on arvioitava jokaisena tilinpäätöspäivänä, ovatko aktivoinnin edellytykset edelleen olemassa ja tarvittaessa kirjata aktivoitu purkutappio kerralla kuluksi tai alentaa sen arvoa vastaamaan nykyistä tulon odotusta.³²

3.4.2 Aineettoman omaisuuden käsittely

Purettavan osakeyhtiön vaihto-, käyttö- ja sijoitusomaisuuden sekä muun omaisuuden käyvän arvon määrittelemisestä on korkein oikeus antanut kaksi ratkaisua (KHO 1998:26 ja KHO 1999:82), joiden perusteella yhtiön itsensä kehittämä liikearvoa sekä sellaisia eriä, joita ei voida erikseen luovuttaa, ei lasketa yhtiön käypään arvoon. Korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan KHO 1998/1179 (KHO 1998:26) linjannut verotuksellista näkemystä liikearvoon.³³ Ratkaisun mukaan yhtiön omassa toiminnassa syntynyt liikearvo ei ole EVL 51d §:n mukaista tuloa yhtiötä purettaessa. Myöskään toiminimen ja asiakasrekisterin laskennalliset arvot eivät ole veron alaista tuloa yhtiötä purettaessa. Tähän aihepiiriin palaan myöhemmin, kun tutkielmassani paneudun tarkemmin osakeyhtiön purkamisesta syntyvän tulon muodostukseen.

3.5 Oikeusvaikutus velkojan näkökulmasta

Selvitysmenettelyssä yhtiön varallisuus selvitetään ja tarpeelliset omaisuuserät muutetaan rahaksi velkojen maksamista varten. Ylijäämä suoritetaan osak-

³¹ Honkamäki – Pennanen 2010, s. 391.

³² Honkamäki – Pennanen 2010, s. 391.

³³ Immonen – Ossa – Villa 2011, s. 154.

keenomistajille tai muille tahoille sen mukaan kuin yhtiöjärjestyksessä määrätään. Selvitysmiehen tulee varmistua velkojen määrästä. Velkojen määrä selvitetään rekisteriviranomaisen antamalla julkisella haasteella. Julkinen haaste julkaistaan Virallisessa lehdessä viimeistään kuukautta ennen määräpäivää. Selvitysmies lähettää yhtiön tunnetuille velkojille kirjallisen tiedon kuulutuksesta viimeistään kolme viikkoa ennen määräpäivää.³⁴ Velkojan saamisoikeus saattaa lakata purkamisen yhteydessä. Tämä on mahdollista, kun purkaminen päättyy konkurssiin eikä yhtiöllä ole varallisuutta kaikkien velkojen maksamiseen. On syytä huomioida, että osakeyhtiön purkaminen on velalliselle epäedullisempi ratkaisu kuin velallisyhtiön sulautuminen. Sulautumisessa velkojen saamisoikeus ei lakkaa kuten purkautumisessa, koska velka siirtyy seuraantona suoraan vastaanottavalle yhtiölle. Sulautumisen oikeusvaikutuksista on lyhyesti kerrottu seuraavassa kappaleessa 4.

Tunnetun velkojan saatavan määrä saattaa olla suurempi kuin hänelle lähetetyssä ilmoituksessa. Tällainen tilanne syntyy kun saatava perustuu esim. sopimuksen ennen aikaisen purkamisen synnyttämiin korvauksiin, muihin korvauksiin, verovelkasuhteisiin tai erilaisiin takuusitoumuksiin. Velkojan tulee tällöin valvoa saatavansa arvionvaraiseen määrään.³⁵ Jos yhtiön velkoja ei ole ilmoittanut velkojaan julkisessa haasteessa eikä hän voi osoittaa olleensa yhtiölle tunnettu velkoja, velkoja menettää saamisoikeutensa.³⁶ Koska saamisoikeuden lakkaaminen eli preklusio voi koskea vain tuntematonta velkojaa. Yhtiölle tunnetun velkojan ei siis tarvitse ilmoittaa saamistaan.

---

³⁴ Immonen 2011, s. 258.

³⁵ Immonen 2011, s. 259.

³⁶ Immonen 2011, sivut 258 ja 259.

4. Osakeyhtiön sulautumisen ja purkamisen vertailu

Sulautumisessa niin kuin yhtiön purkautumisessakin on päämääränä sulautuvan tai purkautuvan yhtiön lopettaminen. Sulautuminen eroaa toimenpiteenä purkautumisesta siinä, että sulautumisessa osakeyhtiön lakkaaminen tapahtuu ilman selvitysmenettelyä. Sulautumishetkellä sulautumisvastikkeeseen oikeutetut tahot, kuten sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat, erityisen oikeuden omistajat ja optio-oikeuksien omistajat, saavat sulautumisvastikkeen. Sulautumisvastikkeena annetaan yleensä joko osakkeita tai rahaa. Sulautumisvastikkeena saadut osakkeet tuottavat samat oikeudet kuin muut osakkeet sulautumishetkestä lukien.³⁷ Yhtiö voi sulautua olemassa olevaan yhtiöön tai järjestelyn yhteydessä perustettavaan uuteen yhtiöön, tai kysymyksessä voi olla tytäryhtiösulautuminen.

4.1 Sulautuminen ja verotus

Sulautuvan yhtiön varat ja velat siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle. Sulautumisessa päätetään sulautuvassa yhtiössä vähintään 2/3 määräenemmistöllä. Sulautumisessa osallisyhtiöiden velat ja varat yhdistetään. Niin sanottu osittaisuus ei siis ole mahdollinen, yhtiölle ei voi jäädä mitään varoja tai velkoja. Kaikki varat ja velat (tunnetut ja tuntemattomat) siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle sulautumisen tullessa voimaan. Varojen ja velkojen siirtoon ei tarvita sulautumisen täytäntöönpanosta erillisiä luovutustoimia taikka velkojien tai muiden sopimuskumppaneiden suostumusta. Sulautumisen sanotaan tästä syystä perustuvan yleisseuraantoon.³⁸

---

³⁷ Honkamäki – Pennanen 2010, s. 118, sulautumisen oikeusvaikutuksista.

³⁸ Immonen – Ossa – Villa 2011, s. 101, sulautumisesta yleisseuraantona.

Osakeyhtiön sulautumisen verotus perustuu EU:n yritysjärjestelydirektiiviin. Direktiivi säädettiin alun perin jäsenvaltioiden rajojen ylittävien yritysjärjestelytilanteita varten. Direktiivin periaatteet ulotettiin Suomessa koskemaan myös puhtaasti kansallisia järjestelyjä elinkeinoverolain 52b §:ssä. Yritysjärjestelydirektiivin tavoitteena on poistaa yritysten uudelleenjärjestelyjen verotuksellisia esteitä. Direktiivin mukaan sulautumisella tarkoitetaan tietynlaista yhdistymistä. Sulautumisen verotuksen johtavana periaatteena on, että sulautumista käsitellään verotuksellisenä jatkuvuutena. Omaisuuden luovutuksen verotus siirretään seuraavaan luovutukseen. Sulautuvan yhtiön ei katsota purkautuvan verotuksellisesti. Direktiivin mukaista sulautumista määrittelee kaksi merkittävää seikkaa. Syntynyt fuusiovoitto tai fuusiotappio eivät vaikuta verotettavan tulon määrään ja fuusiossa annettavalle vastikkeen suhteelliselle osuudelle on annettu yläraja.³⁹

Myös yhtiön purkaminen voidaan tehdä ilman veroseuraamuksia. Menettelyllisesti purkaminen edellyttää kuitenkin selvitysmenettelyn läpi käymistä. Purkamisen verovapaudesta on annettu omia säädöksiä elinkeinoverolain 51d §:ssä, jotka rajoittavat verovapauden soveltuvuutta purkutapauksiin. Tämä asia tulee esille tutkielmassani myöhemmin, kun käsitelen purkamisen verovapautta koskevia edellytyksiä.

Raimo Immonen on kirjassaan ”Yritysjärjestelyt” käsitellyt sulautumisen ja purkamisen oikeusvaikutusten eroa mm. seuraavasti. Yhtiön purkaminen saattaa olla velkojalle sulautumista parempi vaihtoehto, koska oikein viety selvitys johtaa aina täyden maksun suorittamiseen velkojalle. Jos näin ei kävisi, selvitysmiehen velvollisuutena olisi selvitysmenettelyn jatkamisen sijasta hakea yhtiö konkurssiin.⁴⁰

---

³⁹ Andersson – Penttilä 2014, s. 721.

⁴⁰ Immonen 2011, s. 259.

4.2 Tytäryhtiön sulautumisen ja purkamisen verotuksellinen vertailu

Osakeyhtiölain 16 luvun 16 §:n mukaan tytäryhtiösulautumisessa vastaanotettava yhtiö saa tytäryhtiöosakkeiden sijaan sulautuvan yhtiön kaikki velat ja varat. Tytäryhtiösulautuminen on mahdollista, kun vastaanotettava yhtiö tai sulautumiseen osallistuvat yhtiöt omistavat kaikki sulautuvan yhtiön osakkeet, mahdolliset optio-oikeudet ja muut osakkeisiin oikeuttavat erityiset oikeudet.⁴¹ Tytäryhtiösulautuminen on muodollisesti vastikkeeton tapahtuma. Sulautuvan yhtiön varat ja velat siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle.

Konsernissa olevan yhtiön liittäminen emoyhtiöön tai toiseen yhtiöön purkamisen kautta, muuttui elinkeinoverolain 51d §:n muutoksen myötä taloudellisesti pääosin sulautumista vastaavaksi. Käytännössä purkautuva yhtiö ostetaan yrittyskaupalla, ja sen jälkeen yhtiö puretaan ja liitetään omaan liiketoimintaan.⁴² Kun purettava osakeyhtiö on konsernin tytäryhtiö, tytäryhtiön koko liiketoiminta siirtyy sisäisesti vastaanottavan yhtiön haltuun. Omaisuus arvostetaan vastaanottavassa yhtiössä käypään arvoonsa. Konsernin tilinpäätöksessä ja vastaanottavan yhtiön kirjanpidossa noudatetaan vastaavaa periaatetta kuin purkautuvassa yhtiössäkin noudatettiin.⁴³

KILA:n yleisohjeen (7.11.2006) mukaan purkamisella ei saa olla vaikutusta konsernin tulokseen tai omaan pääomaan.⁴⁴ Purkamisen seurauksena purkautuvan tytäryhtiön omaisuus siirtyy, maksettaessa jako-osa in natura, vastaanottavan emoyhtiön kirjanpitoon. Vastaanottavan yrityksen taseeseen käypiin arvoihin siirtyneet varat ja velat palautetaan konsernitilinpäätöksessä konsernin kirjanpitoarvoihin ja mahdollinen purkuvoitto tai -tappio eliminoidaan konsernin tilikauden tuloksesta.⁴⁵

---

⁴¹ Immonen 2011, s. 210.

⁴² Kukkonen 2004, s. 614.

⁴³ Immonen – Ossa – Villa 2011, s. 151.

⁴⁴ Ks. KILA:n yleisohje 7.11.2006, konsernitilinpäätöksen laatimisesta, kohta 12.5.

⁴⁵ Immonen – Ossa – Villa 2010, s. 151.

Matti Kukkonen on kirjassaan, ”Pienosakeyhtiön ja sen osakkaan tuloverotus” tuonut esille sulautumisen jatkuvuusperiaatteen eron yhtiön purkamiseen. Kukkonen mukaan sulautumisen fuusiotappion vähennysoikeuden poistaminen aiheutti liittämisen tapahtuvaksi purkamalla yhtiö. Kun purkutappion vähennysoikeutta rajoitettiin siten, että alle yhden vuoden omistetussa kriteerit täyttävässä yhtiössä tehdyn purun purkutappion vähennysoikeus poistettiin jako-osan saajana olevalta yhteisöltä, tällä oli puolestaan vaikutusta yritysjärjestelyjen teko-tapaan. Yrityskaupan jälkeinen nopea purkaminen aiheutti purkutappion vähennysoikeuden menetyksen. Kun rinnastusta sulautumiseen tehdään tappioiden siirtymisen osalta, uusi järjestelmä merkitsee käytännössä purun muuttumista verotuksellisesti epäedulliseksi osakeyhtiökaupan jälkitoimeksi.⁴⁶

---

⁴⁶ Kukkonen 2004, s. 614 epäsymmetriasta sulautumisen ja purkamisen purkutappion vähennysoikeudessa.

5. Purettavan osakeyhtiön verotus

Purettavan osakeyhtiön viimeinen verotus tapahtuu purkautumiseen päättyvänä verovuonna. Purettavan yhtiön kaikki omaisuus katsotaan luovutetuksi purkamisen jälkeen. Purettavan yhtiön verotuksessa vaihto-, sijoitus-, käyttöomaisuus sekä muu omaisuus arvostetaan käypään arvoonsa. Yhtiön itse kehittämää goodwill-arvoa eli liikearvoa tai muuta aineetonta omaisuutta ei kuitenkaan arvosteta käypään arvoonsa. Poikkeuksen muodostavat käypään arvoonsa arvostettavat yhtiön omistamat patentit ja muut oikeudet sekä muu aineeton omaisuus, joka on luovutettavissa. Kun yhtiön tulos sisältää muiden kuin elinkeinotoiminnan tulolähteitä, verotus suoritetaan tulolähteen luonteen mukaisesti joko maatalouden tulolähteenä tai muun tulolähteen tuloina. Tulolähde ja tuloon liittyvä toiminnanharjoittaja arvioidaan toiminnan laadun mukaan. Joissakin tapauksissa on mm. osakeyhtiö sivuutettu toiminnanharjoittajana verottajan tulkinnan mukaisesti. Seuraavissa kappaleissa käyn ensin lävitse tulolähdeproblematiikkaa eriytetyn tulolähdejaottelun mukaisesti. Toiseksi tuon esille osakeyhtiön purkamisen ja kirjanpidon sidonnaisuutta sekä purettavassa yhtiössä syntyvän tulon muodostumista. Kolmanneksi käsittelen purettavan yhtiön omaisuuden käyvän arvon määrittämistä.

5.1 Tulolähdejaottelun mukainen verotus

Verovelvollisen harjoittama elinkeinotoiminta muodostaa yhden tulolähteen, jonka verotettava tulo määritetään lain elinkeinotulon verottamisesta (elinkeinoverolain, EVL) nojalla. Verovelvollisella yhtiöllä voi olla tämän lisäksi maataloustulolähde tai muun toiminnan tulolähde, jotka verotetaan tuloverolain nojalla. Elinkeinotulon verotuksen ja pääomatuloverotuksen jaottelu perustuu tulolähdejaottelun mukaiseen jakoperusteeseen.

Tulolähdejaottelun mukaisesti tulonhankkimistoiminnan luonne ratkaisee sen, minkä tuloverolain mukaan verotettava nettotulo verotetaan.⁴⁷ Tulolähdejaottelun perusteena on eri tulonhankkimistoimintojen erilaisuus. Verotusperusteista eri tulolähteiden kohdalla säädetään toisistaan poikkeavilla säädöksillä. Jaottelun perusteena on siis eri tulolähteiden erilainen luonne, minkä mukaisesti verotussäädökset on jaoteltu. Kun yhdellä elinkeinotoiminnan harjoittajalla on useita tulolähteitä, joudutaan hakemaan rajapintoja eri tulolähteiden välillä. Tulolähdejaottelun mukaisesti varat ja velat sekä tulot ja menot kohdistetaan aina kyseessä olevalle tulolähteelle. Usean tulolähteen tilanteissa saattaa esille tulla kysymys siitä, miten verotuksessa on arvioitava varojen siirtoa tulolähteiden välillä.⁴⁸ Varojen siirto tulolähteiden välillä menee kuitenkin ohi tämän tutkielman aihepiiristä, joten tähän problematiikkaan en paneudu tutkielmassani tämän enempää.

Purkautuvan yhtiön kaikki omaisuus arvostetaan elinkeinoverolain ja tuloverolain mukaisesti käypään arvoonsa. Huomattakoon, että myös jako-osan saajan omaisuuden arvoksi luetaan sama arvo kuin purkautuvan yhtiön viimeisessä verotuksessa.

Elinkeinovalolain 51d §:n mukaan purkautuvan yhteisön verotuksessa vaihto-, sijoitus-, ja käyttöomaisuuden sekä muun omaisuuden luovutushinnaksi katsotaan todennäköistä luovutushintaa vastaava määrä.

Tuloverolain 27 §:n mukaan purkautuvan yhteisön verotuksessa jaettavan omaisuuden luovutushinnaksi katsotaan sen todennäköistä luovutushintaa vastaava määrä.

5.1.1 Eriytetyn tulolähdejaottelun vaikutuksia

Elinkeinovalolain 2 §:n mukaan verovelvollisen harjoittama liike- ja ammattitoiminta verotetaan yhtenä tulolähteenä, elinkeinotoiminnan tulolähteenä. Yhtiömuodossa harjoitettavassa liiketoiminnassa saattaa yhtiöillä olla varallisuutta,

⁴⁷ Ossa 2013, s. 45, tulolähdejaottelun perusteista.

⁴⁸ Ossa 2013, s. 46, erityiskysymys tulolähdejaottelusta varojen siirron tapauksessa.

joka tuottaa pääomatuloja sijoitustoiminnan kautta. Tulolähdejaottelun mukaisesti toisen tulolähteen tappioita ei voida vähentää toisen tulolähteen voitoista.⁴⁹ Tämä johtaa tilanteeseen, joka voi olla yrityksen kannalta epäedullista, koska verovuonna syntyneet voitot tullaan verottamaan, mutta vähennyksiä ei voida käyttää hyödyksi. Tällaisella tapahtumalla voi olla vaikutuksia yrityksen likviditeettiin. Yhtiön purkutilanteessa saattaa vähennyskelpoisia eriä jäädä huomioimatta. Jos purettavan yhtiön viimeisellä tilikaudella ei enää synny tulosta, jäävät vähentämättömät oikaisuerät huomioimatta tulolähdejaottelun mukaisesti. Purettavassa yhtiössä muodostuneita vähennyskelpoisia eriä tai syntyneitä tappioita ei voida siirtää jako-osan saajallekaan.

5.1.2 Intressipiirijattelu ja holdingyhtiön verostatus

Elinkeinotulojen ja muiden toimintojen tulon laskemiseen sovelletaan ko. toimintaa koskevia erityisiä säädöksiä. Tämän vuoksi tulolähteet pidetään erillään. Tulonhankkimistoiminnan luonne on kuitenkin ratkaisevinta, kun arvioidaan minkä tulolähteen mukaan verotettava nettotulo lasketaan. Kaikkiin osakeyhtiöihin ei aina sovelleta elinkeinoverolakia. Vastaavasti luonnollisen henkilön verotus voidaan toimittaa elinkeinoverolain mukaisesti. Joissakin tapauksissa on osakeyhtiön osakkaan henkilökohtaisia tuloja pyritty kanavoimaan osakeyhtiöön. Tällaiset tulot on saatettu oikeuskäytännössä verottaa osakkaan eikä yhtiön tuloina.⁵⁰ Intressipiirijattelulla tarkoitetaan tilannetta, jossa alkupe räinen toiminnanharjoittaja sivuutetaan, koska intressipiiri tulolle on eri kuin toiminnanharjoittaja. Esimerkiksi osakeyhtiön harjoittama toiminta tulkitaankin yksityisen henkilön tulonlähteeksi.

Lähtökohtaisesti osakeyhtiön itsenäinen verosubjektius on vahva. Elinkeinotoimintaa harjoittavia osakeyhtiöitä ei käytännössä ole moneen vuoteen sivuutettu. Sen sijaan jos yhtiöön on kanavoitu ainoastaan osakkaan palkkatuloja tai muita tuloverolain mukaisesti verotettavia ansiotuloja, on todennäköistä, että yhtiö sivuutetaan.⁵¹ Tällöin yhtiön tulot verotetaan osakkaan tuloina.

---

⁴⁹ Ossa 2013, s. 45.

⁵⁰ Ossa 2013, s.56 intressipiiri ajattelusta ja saastumisvaarasta.

⁵¹ Ossa – Saarnilehto – Villa 2007, sivut 241 ja 242, osakeyhtiön verosubjektius.

Lähtökohtana verotuksessa on verovelvolliskohtainen tarkastelu.⁵² Intressipiirijajattelu on syntynyt ajatuksesta, jonka mukaan toiminnan taloudellinen kytkeytyminen verotuksessa myös laajempaan kokonaisuuteen on mahdollista. Oikeuskäytännössä on katsottu voitavan tietyissä erityistilanteissa laajentaa näkökulmaa, jolloin toiminnan kytkeytyminen laajempaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuten konserniin tai sen tyyppiseen intressipiiriin on mahdollista.⁵³ Elinkeinotoimintaa harjoittavana holdingyhtiönä on saattanut olla konsernin emoyhtiö tai arvopapereita hallinnoivan apuyhtiön tyyppinen tytäryhtiö. Holdingyhtiötä voidaan pitää elinkeinonharjoittajana, kun sillä on liiketaloudellisia tavoitteita.

Mikäli holdingyhtiön tehtävänä on ollut toimia yksityishenkilöiden sijoitusten hallinnoijana, yhtiötä ei ole pidetty pääsääntöisesti elinkeinonharjoittajana (KHO 1978 II 559).⁵⁴ Pääsäännöstä poikkeuksena on yksityishenkilöiden perustaman holdingyhtiön käyttäminen apuna yrityskaupassa. Tällainen yhtiö säilyttää EVL-verostatuksensa yleensä muutaman vuoden ajan. Pidempiaikainen EVL-status edellyttää yleensä muutakin toimintaa kuin toisen yhtiön omistamisen.⁵⁵ Mikäli holdingyhtiö katsotaan elinkeinotoimintaa harjoittavaksi yhtiöksi ja sen omistamat osakkeet käyttöomaisuusosakkeiksi, osakeluovutukset ovat lähtökohtaisesti verovapaita. Osakeyhtiön purkamisessa kuten muissakin yritysjärjestelyissä osakkeiden verovapaa luovuttaminen on tuonut uutta lisäarvoa elinkeinoverolain ja tuloverolain väliselle tulkinnalle. Vain elinkeinoverolain mukainen luovutus voi olla verovapaa

5.1.3 Tulolähdejaottelu esimerkkien valossa

Jaakko Ossa tuo kirjassaan ”Yritystoiminnan verotus” esille syitä, joilla tulolähdejaottelun mukaista verotuksen erillisyyttä voidaan perustella. Perusteluina ovat lähinnä verokeinottelun ehkäiseminen ja oikeudenmukaisuusyyt.⁵⁶ Pääomatulojen verokannan korottamista on perusteltu mm. veronmaksukyvyyn huo-

⁵² Ossa 2013, s. 46.

⁵³ Ossa 2013, s. 46, intressipiirijajattelun perusteista.

⁵⁴ Ossa 2013, s. 47, holdingyhtiön verostatuksesta.

⁵⁵ Ossa 2013, s. 48, yksityishenkilöiden holdingyhtiö yrityskaupassa.

⁵⁶ Ossa 2013, s. 43, tulolähteiden yhdistämisen vaikutuksesta.

mioimisella sekä oikeudenmukaisuuden vahvistamisella. Tulolähteiden täydellinen yhdistäminen voisi kuitenkin aiheuttaa verotuksen neutraalisuusongelmia tapauksissa, joissa osakeyhtiöllä on merkittävää liiketoiminnan ulkopuolista tuloa tai varoja.⁵⁷ Kirjassa on havainnollistettu tulolähdejatteluja alla olevien korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisemien tapauksien valossa. Osakeyhtiöllä voi olla myös toimintaa, joka verotetaan tuloverolain mukaan. Ensimmäisessä esimerkissä on kyse kiinteistösijoitusyhtiön vuokraustoiminnan tulolähteestä sekä kiinteistön jalostustoimintaa ja aktiivista kiinteistön hallintaa harjoittavasta yhtiöstä.

Tapaus 1. Tapauksessa KHO 1988 T 4209 katsottiin, ettei suurta määrää kiinteistöjä ja osakehuoneistoja hallitsevan kiinteistösijoitusyhtiön vuokraustoiminta ollut elinkeinotoimintaa. Tapauksessa KHO 2000 T 2885 kiinteistöjalostusta ja aktiivista kiinteistönhallintaa harjoittanutta yhtiötä pidettiin EVL:n mukaan verotettavana. Yhtiö peruskorjasi, rakensi ja kehitti omistamiaan ja hallinnassaan olevia tiloja niin, että niistä saatiin muunneltavia ja siten eri asiakkaiden käyttötarkoituksiin sopivia. Yhtiön toiminta edellytti aktiivista kiinteistönhallintaa. Yhtiö vuokrasi toimitiloja asiakkaille ja tarjosi heille palveluja yhteistyöverkostonsa kautta.⁵⁸

Toisessa tapauksessa on ratkaistu tekijänoikeuspalkkioiden verotussubjekti. Joissakin tapauksissa on henkilökohtaisia tuloja pyritty kanavoimaan osakeyhtiön tuloina, vaikka osakeyhtiön itsenäistä verostatusta pidetään vahvana. Tapauksessa KHO 2000 T 2033 tekijänoikeuspalkkio kohdennettiin yhtiön tulon sijasta osakkaan tuloon.

Tapaus 2. KHO:n ratkaisussa 2000 T 3033 oli kyse tulon kohdentamisesta tekijänoikeuspalkkioiden osalta. Tekijänoikeuspalkkiolla on korostetusti henkilökohtainen leima, koska ne perustuvat teoksen luomiseen. KHO:n ratkaisun perusteluissa painotettiin tätä piirrettä. Yhtiön toiminnan harjoittaminen tekijänoikeuspalkkioiden osalta ei KHO:n ratkaisun näkökulmasta ollut tapahtunut toiminnan laajuuteen ja julkisuuteen nähden

---

⁵⁷ Ks. lisää aiheesta Ossa: Yritystoiminnan verotus. 2011, s.51.

⁵⁸ Ossa, 2013 s.51.

sellaisessa muodossa, että tekijänoikeuspalkkioiden kohdistamiseen yhtiölle olisi ollut perusteita. Tekijänoikeuspalkkiot verotettiin yhtiön sijasta yhtiön osakkaan tulona.⁵⁹

Kirjassa on analysoitu KHO:n ratkaisua 2000 T 3033. Ratkaisussa korostettiin tekijänoikeuspalkkioiden henkilökohtaisuutta, koska ne perustuvat teoksen luomiseen. Yhtiön toiminta ei ollut tapahtunut sen laajuuteen ja julkisuuteen nähdessä sellaisessa muodossa, että tekijänoikeuspalkkioiden kohdistamiselle yhtiölle olisi ollut perusteita.⁶⁰ Tutkielmani aihepiirin suhteen KHO:n ratkaisulla ei ole suurta merkitystä. Tarkoitukseni on tuoda esille tulolähdeajattelun problematiikkaa. Tekijänoikeuksien arvostuksen osalta tutkielmassani palaan aiheeseen tarkemmin, kun aineettomien oikeuksien arvostusta käsitellään purettavan yhtiön käyvän arvon määrittämisen yhteydessä.

5.2 Purettavan yhtiön verotettava tulo

Purkautuvan yhtiön verotus tapahtuu viimeisen kerran purkautumiseen päättyvältä verovuodelta. Yhtiö katsotaan purkautuneeksi kun purkautuvan yhtiön yhtiökokous on hyväksynyt lopputilityksen, ja purkautumisen verovaikutukset on kohdistettu lopputilitysvuoteen. Riippumatta purettavan yhtiön omaisuuden jakotavasta jako-osan saajille, omaisuus arvostetaan käypään arvoonsa. Yhtiön omaisuus voidaan realisoida, jolloin omaisuuden sijaan tulee jaettavaa rahaa. Omaisuutta voidaan luovuttaa myös in natura -luovutettavana omaisuutena, jolloin omaisuuden arvoksi muodostuu sen käypä arvo.

Kun yhtiön omaisuuden kirjanpitoarvot ovat pienempiä kuin omaisuuden käypä arvo, niin tällaisista omaisuuseristä syntyy verotettavaa tuloa. Myös ennakoon tehdyt poistot joudutaan palauttamaan verotettavaan tuloon, joten niistä syntyy myös yhtiölle tuloa. Kolmantena tekijänä on kirjanpitoon tehdyt varaukset, jotka joudutaan purkamaan. Varauksien purkamisesta syntyy myös verotettavaa tuloa. Kun huomioidaan edellä mainitut tilinpäätöksen oikaisuerät, saadaan yhtiön omaisuuden lopullinen kirjanpidollinen arvo. Purettavassa yhtiössä syntyy

---

⁵⁹ Ossa 2013, s. 233.

⁶⁰ Ossa 2013, Ks. tarkemmin aiheesta, s. 233.

verotettavaa tuloa tai tappiota, kun todennäköistä luovutushintaa verrataan yhtiön mahdollisiin tappioihin ja kirjanpidossa oikaistuun omaisuuden hankintamenojäämään. Purettavaa yhtiötä verotetaan syntyvästä tulosta, viimeisen tilinpäätöksen perusteella, voimassa olevan yhteisöverokannan mukaisesti. Vuodelle 2015 yhteisöverokannaksi on vahvistettu 20 %.

Yhtiön purkamisessa saattaa syntyä myös purkutappiota, jos purettavan yhtiön omaisuuden hankintamenojäämä on suurempi kuin omaisuuden käypä arvo. Tällaiset purun jälkeiset tappiot menetetään, eikä niitä voida hyödyntää yhtiön purkamisen jälkeen esimerkiksi jako-osan saajien verotuksessa.⁶¹ Mikäli purkautuvalla yhtiöllä on tappioita, menetetään ne purkautumisessa lopullisesti. Tämä koskee sekä elinkeinotoiminnan kuin muun toiminnan tulolähteen tappioita että mahdollisia purkautuvalla yhtiöllä olleita luovutustappioita. Purkautuva yhtiö voi tietenkin käyttää vahvistettuja tappioita ja luovutustappioita vielä purkamiseen päättyvältä tilikaudelta toimitettavassa verotuksessa hyväkseen.⁶²

5.2.1 Purettavan yhtiön verotettava tulo ja sidonnaisuus kirjanpitoon

Elinkeinoverolaissa sallitut jaksottamissäännökset määrittelevät kuinka veronalaiset tulot ja vähennyskelpoiset menot kohdistetaan eri vuosien tuotoiksi ja kuluiksi. Purkautuvassa yhtiössä syntyy verotettavaa tuloa kun purkamisen seurauksena yhtiön kirjanpidon taseesta puretaan etukäteen tehdyt kulukirjaukset ja omaisuuden käypää arvoa verrataan poistamattomaan hankintamenuon. Keskeinen piirre kirjanpitolain ja elinkeinoverolain välisessä suhteessa on niiden laajuusero. Kirjanpidon ensisijainen tehtävä on yllä pitää yrityksen taloudellista informaatiota. Kirjanpidollinen tulos toimii kuitenkin myös pohjana yhtiön verotettavan tulon määrittämisessä.

---

⁶¹ Myrsky – Linnakangas 2010, Verotettavan tulon laskemisesta. Ks. sivu 347. Yhtiön taseen erät arvostetaan siis käypään arvoon, ja niistä vähennetään kyseisen omaisuuden poistamaton hankintameno. Tämän jälkeen vähennetään velat. Kaikki omaisuuserät huomioivan laskelman perusteella voidaan todeta, muodostuuko yhtiölle voittoa vai tappiota. Aikaisemmin mahdollisesti vahvistettuja tappioita on mahdollista vähentää näin muodostuvasta verotettavasta tulosta.

⁶² Honkamäki – Pennanen 2010, s. 396.

5.2.1.1 Verotuksen kirjanpitosidonnaisuus

Tilinpäätöksen laadintaa ja sisältöä ohjaa kirjanpitolain 3 luvun 3 §:n mukaiset yleiset tilinpäätösperiaatteet. Yleisinä tilinpäätösperiaatteita ovat jatkuvuuden, johdonmukaisuuden ja varovaisuuden periaatteet. Osakeyhtiötä purettaessa joudutaan yleisissä tilinpäätösperiaatteissa ottamaan huomioon yhtiön lopullinen purkaminen, minkä vuoksi muu muassa jatkuvuuden ja varovaisuudenperiaatetta ei voida kirjaimellisesti soveltaa. Kirjanpitolain 3 luvun 1 §:n mukaan, kirjanpidossa tulee noudattaa hyvää kirjanpitotapaa. Hyvän kirjanpitotavan mukaisesti tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot yhtiön taloudellisesta asemasta.

Kirjanpitolain 3 luvun 3 §:n mukaan tilinpäätöksessä tulee noudattaa yleisten tilinpäätösperiaatteiden mukaisesti toiminnan jatkuvuuden, johdonmukaisuuden ja varovaisuuden periaatteita. Varovaisuuden periaate edellyttää erityisesti, että tilinpäätöksessä otetaan huomioon ainoastaan tilikaudella toteutuneet voitot sekä poistot ja arvonalennukset vastaavista sekä velkojen arvonalennukset samoin kuin muut mahdollisesti ennakoitavissa olevat vastuut ja menetykset.

Kirjanpidollista tulosta korjataan positiivisilla ja negatiivisilla erillä, joilla otetaan huomioon vuosituloksen ja verotettavan tulon väliset erot. Elinkeinoverolain 54 §:n mukaisesti verovelvollinen on oikeutettu jakamaan saamansa tuloerän usealle vuodelle sekä vähentämään vaihto- ja sijoitusomaisuuden hankintameno ja varaukset kuluina vain, mikäli vastaavat kirjaukset on tehty kirjanpidossa.⁶³ Elinkeinoverolain 54 §:ää voidaan nähdä kirjanpitosidonnaisuutta koskeväksi yleissäännöksi. Kirjanpitosidonnaisuutta ei ole liitetty menon jaksottamista kos-

---

⁶³ Kukkonen 2004, Ks. sivu 614. Verrattaessa verotuksellisesti samantyyppistä yritysjärjestelyä yhtiön sulautumista eli fuusioitumista purkamiseen, voidaan todeta, että sulautumisessa omaisuus arvostetaan niiden silloiseen verotusarvoonsa, mikä poikkeaa purkautumisesta, jossa purettavan yhtiön omaisuudelle annetaan käypä arvo. Toisin kuin yhtiön sulautumisessa, purkautuvan yhtiön verotuksessa kaikki omaisuus arvostetaan EVL 51 d §:n nojalla käypään arvoon: vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuuden sekä muun omaisuuden luovutushinnaksi katsotaan omaisuuden todennäköistä luovutushintaa vastaava määrä.

kevaan yleissäännökseen (EVL 22 §) eikä koron, vuokran tai muuhun ajan kulumiseen perustuvaan menoon (EVL 23 §). Tilinpäätöksessä tulee noudattaa kirjanpitolain yleisiä tilinpäätösperiaatteita.⁶⁴

5.2.3 Purettavan yhtiön poistojen ja varausten vaikutus verotettavaan tuloon

Purettaessa yhtiötä sen kaikki omaisuus arvostetaan elinkeinoverolain 51d §:n nojalla käypään arvoonsa. Vaihto-, sijoitus-, ja käyttöomaisuuden sekä muun omaisuuden luovutushinnaksi katsotaan omaisuuden todennäköistä luovutushintaa vastaa määrä. Omaisuuden luovutushintaan eli hankintamenojäämään ovat vaikuttaneet kirjanpitoon tehdyt ylisuuret poistot ns. hyllypoistot sekä käyttöomaisuuden hankintaa varten tai käyttöomaisuuden arvonmuutosta varten tehdyt varaukset. Edellä mainittujen poistojen ja varausten purkaminen kirjanpidosta synnyttää verotettavaa tuloa.

5.2.3.1 Poistot

Käyttöomaisuuden poistamaton hankintameno on se osa käyttöomaisuuden hankintamenosta, jota ei ole vielä kirjattu kirjanpidolliseksi kuluksi. Käyvästä arvosta vähennetään poistamaton hankintameno ja saadaan verottamaton tulon osa. Käyttöomaisuutta ovat elinkeinoverolain 11 §:n mukaisesti elinkeinotoiminnassa pysyvään käyttöön tarkoitetut hyödykkeet. Kuluvaa käyttöomaisuutta ovat koneet ja kalusto, rakennukset, patentit ja muut aineettomat oikeudet, jotka ovat erikseen luovutettavissa sekä soranottoapaikat. Käyttöomaisuudesta taseeseen tehdyt aktivoinnit vähennetään kirjanpidosta vuosittaisina poistoina elinkeinonharjoittajan tekemän suunnitelman mukaisesti.

Käyttöomaisuuden hankintamenoja jaksotetaan yleensä useammalle vuodelle. Hankintamenojen pääsääntöinen poisto aika on viisi vuotta. Erityisillä perusteilla poisto aikaa voidaan pidentää enimmillään 20 vuoteen. Mainittakoon poistojen

---

⁶⁴ Honkamäki – Pennanen 2010, s. 58 EVL 54 §:n kirjanpitosidonnaisuuden yleissäännöksestä, josta poikkeamiseen täytyy olla erityisiä perusteita. Kirjanpitosidonnaisuutta koskevia säännöksiä löytyy myös muualta elinkeinoverolaista kuten 14.1, 19.2, 27e, 43.3 §:stä sekä konserniavustuslain 5 §:stä.

erityispiirteenä patentin ja muun voimassaoloajaltaan rajoitetun, erikseen luovutettavissa olevan aineettoman oikeuden hankintamenon poistotapa. Elinkeinoverolain 37 §:n mukaisesti, edellä mainitut aineettomat oikeudet poistetaan yhtä suurina vuotuisina poistoina kymmenessä vuodessa. Poistoajan soveltamisen piiriin kuuluvat myös mm. tekijänoikeudet, kustannusoikeudet, oikeus tavaramerkkiin ja oikeus valmistusmenetelmään.

Kirjanpitolain 5 luvun 12 §:n mukaisesti tilinpäätökseen on saatettu tehdä poistosuunnitelmaa suurempia poistoja tuloksen järjestelyeränä. Tällaiselle tuloksen järjestelyerän vähennysoikeudelle asettaa elinkeinoverolain 54 § ehdon. Elinkeinoverolain 54 §:n mukaan kokonaispoistojen tulee olla vähintään yhtä suuret. Ylisuuria poistoja tehtäessä, kirjataan ylisuuri osa taseelle omaksi eräkseen. Yhtiötä purettaessa taseelta purettava ylisuuri poisto pienentää kyseessä olevan omaisuuserän arvoa ylisuuren poiston verran, ja siten pienentää hankintamenojäännöstä. Tällainen ns. hyllypoisto tulee siis myös huomioiduksi purettavan yhtiön lopullista verotusta laskettaessa.

5.2.3.2 Varaukset

Myös tehdyt varaukset ovat luonteeltaan tuloksenjärjestelyeriä, jotka purettaessa synnyttävät verottamatonta tuloa. Varauksilla varaudutaan mahdollisiin tuleviin menoihin ja menetyksiin tai tehtäviin hankintoihin. Purettavassa osakeyhtiössä on voitu tehdä elinkeinoverolain 47 §:n tai 49 §:n mukainen takuuvaraus tai hinnanlaskuvaraus. Nämä varaukset ovat elinkeinoverolain mukaisia verotuksessa vähennyskelpoisia varauksia. Varauksilla varaudutaan yhtiön mahdollisiin tuotteiden toimituksen tai hankinnan hinnan alennuksiin. Jälleenhankintavarauksella puolestaan annetaan mahdollisuus siirtää käyttöomaisuuden luovutusvoittovaroja tai vahingonkorvauksena saatuja varoja tulevia uusia hankintoja varten taseelle, siltä osin kuin ne ylittävät poistetun käyttöomaisuuden hankintamenojäämän.

Vapaaehtoiset varaukset ovat poistoeron tapaan luonteeltaan tuloksenjärjestelyeriä. Niiden avulla voidaan muokata kirjanpidon tulosta vastaamaan verotuksen tuloslaskennan tarpeita. Kasvattamalla vapaaehtoisia varauksia edelliseen

tilikauteen verrattuna voidaan pienentää tilikauden tulosta.⁶⁵ Kirjanpitolain 5 luvun 15 §:n mukaan tilinpäätöksessä saadaan tehdä investointi-, toiminta- ja muu sellainen varaus. Kyseessä on vapaaehtoinen varaus. Kirjanpitolain mukainen varausluettelo on esimerkinomainen, koska kulloinkin voimassa oleva verolainsäädäntö säätelee käytännössä sallittuja vapaaehtoisia varauksia ja niiden määriä. Yhtiötä purettaessa tehdyt varaukset purkautuvat. Varausten purkautuminen aiheuttaa luovutusvoittojen palautumisen verotettavaan tuloon.

Pakollisina, epävarsinaisina varauksina voidaan mainita jo suoriteperusteisesti syntyneet, mutta vielä maksamattomat menot, joita varten tehdään varaus kuten vuosilomapalkkavaraukset. Pakollisissa varauksissa tuleva meno kirjataan kirjanpitoon pakolliseksi varaukseksi. Varaukset puretaan kun tuleva meno toteutuu. Pakolliset varaukset ovat varautumista tuleviin menoihin. Elinkeinoverolain 22 §:n mukaan meno on sen verovuoden kulu, jonka aikana suorittamisvelvollisuus on syntynyt. Osakeyhtiötä purettaessa, tällaiset siirtovelat tulevat viimeistään maksettaviksi ja purkutuvat pois tase-eristä.

Ihantola – Leppänen – Kuhanen – Sivonen käsittelevät kirjassaan ”Yrityksen kirjanpito, perusteet ja sovellusharjoitukset” muita vastaavia menoja ja menetyksiä, jotka on kirjanpidossa käsiteltävä pakollisina varauksina tai siirtovelkoina. Vastaisilla menetyksillä tarkoitetaan tulevia menoja ja menetyksiä, joiden toteutumista tilinpäätöstä laadittaessa on pidettävä varmana tai todennäköisenä. Esimerkkinä menoista mainitaan liikkeen lopettamisen yhteydessä syntyvät tilikauden jälkeiset menot, kuten esimerkiksi irtisanomisajan palkat ja pitkäaikaisista vuokrasopimuksista syntyvät menot. Lopettamispäätöksestä aiheutuvat kulut tulee arvioida ja kirjata sille vuodelle, jolloin lopettamispäätös on tehty.⁶⁶

---

⁶⁵ Ihantola – Leppänen – Kuhanen - Sivonen 2012, s. 144 vapaaehtoisista varauksista.

⁶⁶ Ihantola – Leppänen – Kuhanen - Sivonen 2012, s. 131. Tuleva meno tai menetys kirjataan kuluksi tai pakolliseksi varaukseksi silloin, jos sen täsmällistä määrää tai toteutumisajankohdasta ei tiedetä. Muutoin meno tai menetys esitetään siirtovelkana tilinpäätöksessä.

5.2.4 Omaisuuden arvonmuutoksen mukainen tulo

Purettavan yhtiön lopullisessa verotuksessa kaikki omaisuus arvostetaan elinkeinoverolain 51d §:n mukaisesti käypään arvoonsa. Käypä arvo on myös omaisuuden luovutushinta. Käypää arvoa verrataan omaisuuden poistamattomaan hankintamenuon. Käyvän arvon ja poistamattoman hankintamenuon erotus muodostavat verotettavan tulon. Yhtiötä purettaessa sen omaisuuden luovutushinnaksi katsotaan omaisuuden todennäköinen luovutushinta eli käypä arvo. Kun purettavan yhtiön omaisuutta realisoidaan selvitysmenettelyssä, muodostuu omaisuuden käyväksi arvoksi myyntihinta.

Penttilä on arvioinut eri omaisuuslajien arvon muodostumista purkutilanteissa. Rahoitusomaisuuden osalta käypä arvo merkitsee pääsääntöisesti kirjanpitoarvon käyttämistä. Poikkeamia tästä voinee esiintyä rahoitusomaisuuteen sisältyvien arvopapereiden ja epävarmojen saamisten arvostamisessa. Kun vaihtomaisuus yleensä on suhteellisen nopea kiertoista, ei sen osalta esiinny sellaisia huomattavia poikkeamia alkuperäiseen hankintamenuon ja käyvän arvon välillä kuin saattaa esiintyä esim. käyttöomaisuuteen kuuluvien kiinteistöjen osalta. Käyvän arvon periaate koskee myös käyttöomaisuutta.

Kirjanpitoarvosta poikkeavan käyvän arvon käyttäminen tulee kuitenkin ilmeisen harvoin kysymykseen ainakin irtaimen kuuluvan käyttöomaisuuden ja käyttöomaisuuteen kuuluvien aineettomien oikeuksien osalta.⁶⁷ Kun purettavan yhtiön omaisuudesta tehdään substanssikauppa ja kauppakirjaan tai muutoin esitetty kauppahinta poikkeaa olennaisesti omaisuuserien käyvästä arvosta, tai käyttöomaisuutta tai muuta omaisuutta luovutetaan ns. in natura jako-osan saajalle, kyseessä saattaa olla tilanne, jossa omaisuuden arvo poikkeaa käyvästä arvosta. Tällöin jakoa voidaan verotuksessa oikaista ainakin VML 28 §:n nojalla. Tällainen jako-osan arvoa koskeva tilanne on kyseessä alla olevassa korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO 1979 B II 552.⁶⁸

KHO 1979 B II 552: Kauppahinnan jakoa oikaistiin normaalina laintulkintana. Tapauksessa maanviljelijä oli ostanut tilan vanhemmiltaan. Kauppakirjassa oli sovittu, mikä osuus kauppahinnasta kohdistui maatalous-

⁶⁷ Penttilä 1991, sivut 440 ja 441.

⁶⁸ Immonen 2008, s. 54.

rakennuksiin, salaojiin ja tilalla olevaan kastelualtaaseen. Kun kauppakirjassa sovittujen kiinteistön eri aineosien keskinäinen suhde olennaisesti poikkesi siitä, mikä oli aineosien todellisten käypien arvojen suhde, verotuksessa voitiin veronkiertosäännöstä (VerL 56 §) soveltamatta vahvistaa hankintamenot jakamalla tilan kokonaiskauppahinta verotusarvojen suhteessa.⁶⁹

5.2.4.1 Purettavan yhtiön omaisuuden käypä arvo

Osakeyhtiötä purettaessa omaisuuden arvostaminen käypään arvoon ei ole ongelmatonta. Oikeuskäytännön mukaisesti käypään arvoon ei oteta mukaan mm. yrityksen itse kehittämää liike- eli goodwill -arvoa, koska sen ei katsottu kuuluvan luovutuskelpoiseksi aineettomaksi omaisuudeksi. Asian merkittävyyttä lisää se, että jos liiketoiminta myytäisiin substanssikauppana, niin liikearvo tulisi todennäköisesti kirjatuksi myyjän tuloksi kauppahinnassa, mikäli ostaja sitoutuu maksamaan liikearvosta.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa 1998:26 liikearvoa koskeva tulkintalinja vahvistui. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että purkautuvan osakeyhtiön liiketoiminnassaan kehittämä liikearvoa ei ollut pidettävä elinkeinoverolain 51d §:ssä tarkoitettuna omaisuutena, eikä sitä otettu huomioon yhtiön verotettavaa tuloa laskettaessa. Yhtiön toiminimi ja asiakasrekisteri eivät nekään olleet sellaista lainkohdan tarkoittamaa omaisuutta, jonka laskennallinen arvo olisi yhtiötä purettaessa sen veronalaista tuloa.⁷⁰ Immonen on ottanut kantaa yleisellä tasolla aineettomien oikeuksien arvostamisesta:

”Käypään hintaan arvostamisen periaate rajautuu koskemaan purkautuvan yhtiön kaikkea aineellista omaisuutta ja lisäksi sellaista aineetonta omaisuutta, jonka yhtiö tosiasiallisesti voisi luovuttaa erikseen. Elinkei-

⁶⁹ Andersson - Penttilä 2014, Ks. s. 700. Elinkeinoverolain 51d §:n 1 momentin säännös koskee kaikkea purkautuvan yhtiön taseessa olevaa konkreettista omaisuutta. Myös sellainen omaisuus, jolla ei ole taseessa poistamatta olevaa hankintamenoa, arvostetaan käypään arvoon. Lisäksi ovat taseessa näkymättömät aineettomat oikeudet, jotka voidaan erikseen luovuttaa, käypään arvoon arvostettavia yhtiötä purettaessa.

⁷⁰ Immonen 2011, s. 269. Kohdassa on lyhyt seloste tapauksen kulusta.

noverolain 24 §:n soveltamisalalta käypään arvoon arvostettavana omaisuutena voitaneen pitää ainakin sellaisia eriä, jotka edustavat erillistä varallisuusarvoista etua tai oikeutta, joka tosiasiallisesti voidaan siirtää.”⁷¹

5.2.4.2 Yrityksen itse kehittämä liikearvo

Liikearvo eli goodwill-arvo on aineetonta omaisuutta, jota yrityksessä muodostuu yleensä pitkäaikaisen toiminnan myötä. Liikearvolle on vaikea antaa selkeää määritelmää. Liikearvo muodostuu sellaisista ”taseesta näkymättömistä” tekijöistä kuin yrityksen organisaatiosta, asiakassuhteista, osaavasta henkilökunnasta, hyvästä maineesta jne. Yrityksen toiminimeä, joka on luovutettavissa vain liikkeen mukana, pidetään yhtenä liikearvon osatekijänä. Alla oleviin kappaleisiin on koottuna asian eri lähestymistavoista riippuvia määritelmiä.

Liikearvolla tarkoitetaan yrityksen nimeen, asiakkaisiin, tavaramerkkiin tai muuhun sellaiseen liittyvää arvoa, joka ylittää yrityksen varallisuuden arvon. Liikearvoa ei kirjata kirjanpitoon toiminnan kuluessa, vaan silloin kun siitä maksetaan korvaus esimerkiksi yrityskauppojen tai fuusion yhteydessä.⁷²

Aineettomat tekijät muodostavat kuitenkin vain osan liikearvosta. Toinen osa liikearvosta muodostuu siitä, että yrityksen tuotantotekijöillä on yrityskokonaisuuden osana suurempi arvo kuin vain niiden ilman tällaista kokonaisuuden huomioon ottamista määritetty jälleenhankinta-arvo tai todennäköinen luovutushinta. Näiden liikearvon osien pitäminen toisistaan erillään ei kuitenkaan ole mahdollista.⁷³

Purkautuvalla yhteisöllä voi kuitenkin olla myös näkymätöntä omaisuutta eli yhteisössä kehitettyjä aineettomia oikeuksia ja sen toiminnan myötä syntynyttä liikearvoa eli goodwillia. Näille ei yleensä tarvitse yhteisön purkamisen yhteydessä tulouttaa käypää arvoa, jonka määrittäminen olisi lisäksi vaikeaa.⁷⁴

⁷¹ Immonen 2011, sivut 269 ja 270.

⁷² Ihantola – Leppänen – Kuhanen - Sivonen 2009, s. 180.

⁷³ Penttilä 1991, s. 447.

⁷⁴ Andersson - Penttilä 2014, s. 700.

On huomattava, että yleiseurooppalaiset IFRS standardit muuttivat liikearvojen käsittelyä listattujen yhtiöiden osalta yritysjärjestelyissä. IFRS 3 standardin mukaan liiketoimintojen yhdistämisen käsittelyssä on lähtökohtana käypien arvojen käyttö myös hankittujen aineettomien hyödykkeiden osalta. Liikearvoa sellaisenaan ei katsota yksilöitäväksi omaisuuseräksi, vaan se on mukana varojen ja velkojen kokonaisarvostuksessa.⁷⁵ Standardin periaatteiden mukaan, yritys-kaupassa hankitun yrityksen taseessa olevat aiemmat liikearvot poistuvat hankinnan kohteen nettovarallisuudesta, koska uuden hankinnan yhteydessä kaikki hankitun yhteisön varat arvostetaan nettoarvoihinsa.⁷⁶

5.2.4.3 Liikearvon käypä arvo

Oikeuskäytännössä on katsottu, ettei käypään arvoon arvostaminen koske yhtiön toiminnassa itse kehitettyjä liike- eli goodwill-arvoja eikä sellaisia eriä, joita ei erikseen voitaisi luovuttaa.⁷⁷ Kyseessä ovat olleet toiminimen ja asiakasrekisterin liikearvo. Lisäksi oikeuskäytännössä on tullut kyseeseen internet-alan yrityksen asiakasliittymät, jotka eivät ole erikseen luovutettavaa omaisuutta. Alla on esitetty korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisujen lyhyet selosteet edellä mainitusta oikeuskäytännöstä.

KHO (1998:26) 25.6.1998 taltio 1179: Purkautuvan osakeyhtiön osakekannan kauppahintaan sisältynyt liikearvo, johon luettiin myös toiminimen ja asiakasrekisterin arvo, ei ollut 51d §:ssä tarkoitettua omaisuutta, jonka arvo olisi otettava huomioon purkautuvan yhtiön verotettavaa tuloa laskettaessa. KHO (1999:82) 31.12.1999 taltio 4427: Purettaessa internet-alan yhtiöitä, joiden toiminnot yhdistettiin niiden osakekannat omistaneeseen saman alan yhtiöön, asiakasliittymät tuli ottaa huomioon purkautuvien yhtiöiden 51d §:n tarkoittamaa, siirtyvän omaisuuden todennäköistä luovutushintaa vastaavaa määrää laskettaessa.

⁷⁵ KPMG, IFRS käytännön käsikirja 2013, s. 212. Suomalainen tapa on ollut, että hankintamenolaskelmissa kauppahintaa on verrattu omaan pääomaan eli kirjanpitoarvoihin arvostettuihin nettovaroihin ja syntynyttä konserniaktiivaa on kohdistettu käypien arvojen mukaisesti lähinnä pysyviin vastaaviin, kuten maa-alueisiin ja rakennuksiin, lopun jäädessä liikearvoksi.

⁷⁶ KPMG, IFRS käytännön käsikirja 2013, s. 212.

⁷⁷ Immonen - Ossa – Villa 2011, s. 152.

Ongelmalliseksi oikeuskirjallisuudessa on todettu neutraalisuuden periaatteen toteutuminen yhtiön purkamisessa. Kun yhtiö myy omaisuutensa kokonaisuutena tai liiketoimintakokonaisuuksina, saavat purettavan yhtiön osakkaat jako-osansa rahana, jolloin kaupassa siirtyvää liikearvoa ei aina pystytä pitävästi määrittämään. Verohallituksen kirjeessä, jossa käsitellään osakeyhtiön purkautumista, on katsottu, että yhtiössä syntynyttä liikearvoa ei voida käsitellä jako-osana luovutettavana omaisuutena.⁷⁸ Tämä kanta on tullut hyväksytyksi keskusverolautakunnan ratkaisussa KVL: 1989:345.

KVL: 1989:345. Hakijaosakeyhtiö oli ostanut liikennöintiä harjoittavan osakeyhtiön osakekannan 37,3 miljoonalla mk:n kauppahinnalla. Hake muksen mukaan kauppahinta muodostui pääosin goodwill-arvosta eli otetun yhtiön liikenneluvista. Purkamisesta tuli aiheutumaan 34,9 miljoonan mk:n suuruinen purkutappio. KVL katsoi, että goodwill-arvoa ei voida pitää purettavan yhtiön verotuksessa EVL 51 d §:ssä tarkoitettuna muuna omaisuutena.

Keskusverolautakunnan päätös merkitsee sitä, että vaikka jako-osan saajan verotuksessa otetaan huomioon liikearvo, tämän ei tarvitse merkitä sitä, että se otettaisiin huomioon myös purkautuvan yhtiön verotuksessa.⁷⁹ Vaikka jako-osan saajalla oli mahdollisuus jaksottaa goodwill-arvo hankintamenona 10 vuoden ajalle, niin vastaavasti goodwill-arvosta muodostunutta tuloa ei huomioida purkautuvan yhtiön purkutuloksessa.

---

⁷⁸ Katso verohallituksen ohje. Verohallitus 16.6.1989 n:o 4841/41/89).

⁷⁹ Penttilä 1991, s. 455.

6. Purettavan osakeyhtiön jako-osan saajan verotus

6.1 Yleistä jako-osan verotuksen perusteista

Kun purettavan yhtiön selvitysmenettely on käyty lävitse ja selvitysmies on antanut lopputilityksen yhtiökokouksessa, katsotaan osakeyhtiö puretuksi. Purkamisesta tehdään tämän jälkeen vielä ilmoitus kaupparekisteriin. Osakeyhtiön purkamisesta muodostuva jako-osa synnyttää jako-osan saajalle tuloa, jos purkautuvan yhtiön osakkeiden hankintameno on ollut pienempi kuin jako-osan arvo. Jako-osan saajalle syntyy puolestaan purkutappiota kun purkautuvan yhtiön jako-osan saajalle tuleva jako-osan arvo on pienempi kuin yhtiön osakkeiden hankintameno arvo. Jako-osan arvon määrittämisestä säädetään elinkeinoverolain 51d §:ssä. Edellä mainitun pykälän mukaisesti purkautuvan osakeyhtiön vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuuden sekä muun omaisuuden luovutushinnaksi katsotaan omaisuuden todennäköistä luovutushintaa vastaava määrä eli käypä arvo. Vastaavanlainen säännös on tuloverolain 27 §:ssä niiden yhteisöjen osalta, jotka eivät harjoita elinkeinotoimintaa. Tämä merkitsee sitä, että kaikki yhteisöön sijoitetun tai yhteisön hankkiman omaisuuden arvon nousu tulee verotetuksi yhteisön tulona.⁸⁰

Jako-osan saajan verotuksessa verotettavaa tuloa laskettaessa, käytetään omaisuuden arvosta samaa todennäköistä luovutushintaa vastaavaa määrää kuin käytetään purettavan yhtiön viimeisessä verotuksessa.⁸¹ Poikkeuksen omaisuuden arvostamisessa ja siten myös jako-osan saajan omaisuuden arvostamisessa muodostavat purettavan yhtiön itse kehittämä ns. liike- eli goodwill-arvo. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO 1998:26, katsottiin, että yhtiön luomaa liikearvo samoin kuin yhtiön toiminimeä tai asiakasrekisteriä

---

⁸⁰ Andersson - Penttilä 2014, s. 699.

⁸¹ Immonen 2011, s. 271. Omaisuuden arvosymmetriasta.

ei ollut pidettävä elinkeinoverolain 51d §:n mukaisena omaisuutena, jonka laskennallinen arvo olisi yhtiötä purettaessa sen veronalaista tuloa.

Käypään hintaan arvostamisen periaate rajautuu siis koskemaan purkautuvan yhtiön kaikkea aineellista omaisuutta ja lisäksi sellaista aineetonta omaisuutta, jonka yhtiö tosiasiallisesti voisi luovuttaa erikseen.⁸² Immonen tuo kirjassaan ”Yritysjärjestelyt” esille myös merkittävän poikkeaman liikearvon arvostamisessa purkutilanteissa. Nimittäin purkautuvan yhtiön aikaisemmin ulkoa, esimerkiksi yrityskaupalla tai omistetun yhtiön purkautumisella saadun jako-osan mukana tullut taseessa pitkävaikutteisena menona erikseen näkyvä liikearvo sen sijaan arvostetaan käypään arvoon.⁸³

6.2 Purkuvoiton verotuksen perusteista

Osakeyhtiön purkamisesta syntyvän jako-osan saajia verotetaan ns. purkuvoitosta elinkeinoverolain ja tuloverolain säädösten perusteella. Elinkeinoverolain 5 §:n nojalla verotettavaa elinkeinotuloa ovat mm. vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuudesta sekä muista elinkeinossa käytetyistä aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä saadut luovutushinnat ja muut vastikkeet. Tuloverolain 45 §:n nojalla pääomatuloa on omaisuuden luovutuksesta saatu voitto.

Asian ovat ilmaisseet mm. Andersson ja Penttilä kirjassaan ”Elinkeinoverolain kommentaari” seuraavasti. ”Osakeyhtiötä purettaessa, sen nettovarallisuus jaetaan likvidaatian jälkeen jako-osuutena omistajille. Omistajien kannalta kyseessä on vaihtoon verrattava luovutus, jonka johdosta heitä verotetaan joko tuloverolain 45 §:n ja 46 §:n tai elinkeinoverolain 5 §:n nojalla.”⁸⁴ Myrsky ja Linnakangas ovat purkuvoiton verotuksen kiteyttäneet kirjassaan ”Elinkeinotulon verotus” seuraavasti. ”Osakeyhtiön purkamista on osakkaan verotuksessa vaikiintuneesti pidetty vaihdonluonteisena tapahtumana. Kun purkautuvan yhtei-

---

⁸² Immonen 2011, s. 269.

⁸³ Immonen 2011, s. 270. Ks. KVL 2001/90. Ratkaisussa katsottiin, että hankittujen liikearvojen todennäköisinä luovutushintoina pidettiin niiden poistamattomia olevia määriä.

⁸⁴ Andersson - Penttilä 2014, s. 702.

sön osakas saa osakkeitaan vastaan jako-osan, on kysymyksessä vaihto, johon sovelletaan luovutusvoittoverotuksen säännöksiä. Säännös ei koske osakkaina olevia yhteisöjä eikä avoimia ja kommandiittiyhtiöitä.”⁸⁵

Luovutusvoiton määrästä säädetään tuloverolain 124 §:ssä. Pääomatuloista suoritetaan veroa 30 prosenttia (%). Siltä osin kuin verovelvollisen verotettavan pääomatulon määrä ylittää 30 000 euroa, pääomatulosta suoritetaan veroa 33 prosenttia (pääomatulon korotettu tuloveroprosentti). Yhteisön tuloveroprosentti on 20.

6.3 Yksityinen elinkeinonharjoittaja tai elinkeinoyhtymä jako-osan saajana

Kun osakeyhtiön osakkaana on elinkeinoyhtymä (avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö tai muu vastaava), yhtiön purkutilanteessa syntyvän luovutusvoiton verotus kohdistuu viime kädessä elinkeinoyhtymän osakkaisiin. Elinkeinoyhtymän verotus kohdistuu kaikissa tulolähteissä yhtymän osakkaisiin, koska elinkeinoyhtymä ei ole erillinen verovelvollinen, vaan laskentasubjekti, jonka elinkeinotoiminnan tulos jaetaan verotettavaksi osakkaiden tulona. Jos elinkeinoyhtymällä on elinkeinotulon lisäksi maatalouden tuloa ja muuta tuloa, maatalouden tulos ja muun toiminnan tulos lasketaan erikseen.⁸⁶

Elinkeinoyhtymän käyttöomaisuuskiinteistöjen ja -arvopaperien luovutusvoittojen osuutta käsitellään aina pääomatulona. Osakkaan osuus edellä mainittujen luovutusvoittojen mukaisesta elinkeinotoiminnan tulosta katsotaan nettovarallisuudesta riippumatta pääomatuloksi siihen määrään saakka, joka vastaa hänen osuuttaan edellä mainitusta luovutusvoitosta.⁸⁷ Vastaavasti kun jako-osan saajana on yksityinen elinkeinonharjoittaja, niin osakeyhtiön purkutilanteissa jako-osan verotus kohdistuu osakkaaseen eli toiminnanharjoittajaan. Yksityisen

---

⁸⁵ Myrsky - Linnakangas 2010, s. 348.

⁸⁶ Villa - Ossa - Saarnilehto 2007, s. 230.

⁸⁷ Villa - Ossa - Saarnilehto 2007, s. 233. Tuloverolain 3 §:n yleisten määritelmien mukaan elinkeinoyhtymänä pidetään avointa yhtiötä, kommandiittiyhtiötä, laivanisännöinti-yhtiötä sekä sellaista kahden tai useamman elinkeinotoiminnan harjoittamista varten perustettua muuta kuin yhteisönä pidettävää yhteenliittymää.

elinkeinoharjoittajan ja elinkeinoyhtymän tappioiden eli tässä tapauksessa osakeyhtiön purkutappioiden vähennysoikeutta ei ole rajoitettu.

Elinkeinoyhtymät vähentävät tappiot tulolähteittäin yhtymän tuloksesta. Yksityisen elinkeinoharjoittajan elinkeinotoiminnan tappio vahvistetaan elinkeinotoiminnan tulolähteeseen. Tappio vähennetään seuraavien 10 verovuoden aikana elinkeinotoiminnan tulolähteen tuloksesta.⁸⁸ Koska henkilöyhtiöiden purkutappion vähennysoikeutta ei ole rajoitettu, saatetaan henkilöyhtiötä käyttää apuna osakeyhtiön purkutilanteissa.

Asiaa on käsitelty mm. Anderssonin ja Penttilän kirjassa ”Elinkeinoverolain kommentaari” (2014). Purkutappion vähennysoikeutta ei ole rajoitettu henkilöyhtiöissä, mikä onkin johtanut tilanteisiin, joissa henkilöyhtiötä käyttämällä yrityskauppojen yhteydessä ostetun osakeyhtiön purkamisesta syntyvä tappio on mahdollista saada laajemmin vähennyskelpoiseksi kuin olisi tilanteessa, jossa ostajana on osakeyhtiö.⁸⁹ Tämänkin mahdollisuuden käyttämistä kuitenkin rajoittaa elinkeinoverolain 8 §:n 4 momentin säännös. Sen mukaan yhteisön käyttöomaisuuteen kuuluvan avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön yhtiöosuuden hankintameno on luovutushinnan ylittävältä osalta (eli luovutustappio) vähennyskelpoinen vain yhteisön saamista käyttöomaisuusosakkeiden tai yhtiöosuuksien luovutusvoitoista verovuonna ja viitenä sitä seuraavana vuonna.⁹⁰

6.4 Yksityisenä omaisuutena saadun jako-osan verotus

Purkautuvan yhtiön osakkeet ovat yksityistä omaisuutta, kun osakkeet eivät liity osakkaan harjoittamaan elinkeinotoimintaan. Verotettavaa tuloa laskettaessa jako-osan arvo verrataan hankintamenoon. Hankintameno muodostuu luovutetun omaisuuden käyvästä arvosta sekä omaisuuden hankkimisesta ja säilyttämisestä syntyvistä kuluista. Omaisuuden hankintamenoksi katsotaan käypä arvo saannon hetkellä.⁹¹ Luovutusvoittoa laskettaessa jako-osuuden käyvästä arvosta vähennetään tuloverolain säännösten mukaan joko osakkeiden todelli-

⁸⁸ Villa – Ossa - Saarnilehto 2007, s. 229.

⁸⁹ Andersson - Penttilä 2014, s. 707.

⁹⁰ Andersson - Penttilä 2014, s. 707.

⁹¹ Myrsky - Linnakangas 2010, s. 348.

nen hankintameno tai osakkeiden omistuksen perusteella määräytyvän hankintameno-olettaman mukainen määrä, jos se on todellista hankintamenoa suurempi. Hankintameno-olettaman mukainen arvo on joko 20 % tai 40 % hankintamenosta, riippuen omaisuuden omistusajasta. Luovutusvoiton laskemisesta säädetään tuloverolain 46 §:ssä. Omaisuuden luovutuksesta saadun voiton määrä lasketaan siten, että luovutushinnasta vähennetään omaisuuden hankintamenon poistamatta olevan osan ja voiton hankkimisesta olleiden menojen yhteismäärä.

Muun verovelvollisen kuin yhteisön tai avoimen yhtiön taikka kommandiittiyhtiön saamasta luovutushinnasta vähennettävä määrä on kuitenkin aina vähintään 20 % ja, jos luovutettu omaisuus on ollut luovuttajalla vähintään 10 vuoden ajan, vähintään 40 % luovutushinnasta. Poikkeuksen muodostaa tuloverolain 48 §, missä säädetään verovapaista luovutusvoitoista. Luonnollisen henkilön ja kuolinpesän saaman omaisuuden luovutusvoitto ei ole veronlaista tuloa, jos verovuonna luovutetun omaisuuden yhteenlasketut luovutushinnat ovat enintään 1000 euroa. Jako-osan saantoajankohta on normaalisti sen yhtiökokouksen päivä, jolloin selvitysmies on esittänyt lopputilityksen. Jos varallisuutta on jaettu jako-osan ennakkona, katsotaan saantoajankohdaksi jako-osan luovutus hetki.⁹²

Purkutappio on tuloverolain mukaisesti mahdollista vähentää omaisuuden luovutuksista saaduista voitoista samana verovuonna ja viitenä seuraavana vuotena. Tuloverolain 50 §:ssä säädetään luovutustappioiden vähennysoikeudesta. Tuloverolain mukaisen vähennysoikeuden edellytyksenä on, että osakkeet ovat yksityistä omaisuutta. Luovutustappioiden vähennysoikeutta pidentettiin kolmesta vuodesta viiteen vuoteen vuoden 2010 alusta alkaen. Pidentyksellä annettiin pääomatulojen saajille mahdollisuuden saada mm. osakeyhtiön purkutappiot vähennyskelpoisiksi pidemmällä aikavälillä. Vähennyskelpoisuus on tulolähdesidonnaista, minkä vuoksi luovutustappiot voidaan vähentää vain vastaavista omaisuuden luovutusvoitoista. Vähennyskelpoisena luovutus-

---

⁹² Myrsky - Linnakangas 2010, s. 348. ks. KVL:n ratkaisu 75/1999 saantoajankohdasta.

tappiona ei pidetä kuitenkaan luovutuksista aiheutuneita tappioita, jos vero-
vuonna luovutetun huomioon otettavan omaisuuden yhteenlasketut hankinta-
menot ovat enintään 1000 euroa.

6.5 Jako-osan saajana on elinkeinotoiminnan harjoittaja

Kun osakeyhtiön purkautumisessa jako-osan saajana on elinkeinotoimintaa harjoittava toimija ja jako-osan saajan omistamat purkautuvan yhtiön osakkeet liittyvät osakkaan harjoittamaan elinkeinotoimintaan, jako-osan saajan verotukseen sovelletaan elinkeinoverolakia. Elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan verovelvollista, joka harjoittaa liike- tai ammattitoimintaa. Lähtökohtaisesti elinkeinotoimintaa harjoittava jako-osan saajan purkuvoiton verotus määräytyy elinkeinoverolain 5 §:n perusteella. Edellä mainitun 5 §:n mukaisesti elinkeinosta saatua rahaa tai rahan arvoista etua eli elinkeinotuloa ovat mm. vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuudesta sekä muista elinkeinossa käytetyistä aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä saadut luovutushinnat ja muut vastikkeet.

6.5.1 Yleistä elinkeinotoiminnan harjoittajan verotuksesta

Elinkeinoverolain omaisuuslajijaottelussa osakkeet voivat kuulua käyttö- sijoitus-, vaihto- tai rahoitusomaisuuteen. Lisäksi yhteisöillä voi olla liiketoimintaan kuulumattomia osakkeita, jotka eivät kuulu elinkeinotoiminnan tulolähteeseen vaan muodostavat henkilökohtaisen tulolähteen. Tulolähde problematiikka konkretisoituu kun yhtiössä luovutetaan joitain sen osakkeita. Tätä asiaa on tarkasteltu Myrsky ja Linnakankaan kirjassa ”Elinkeinotulon verotus” (2010). Elinkeinoverolaissa säädetään erikseen kunkin omaisuusryhmän osalta luovutushinnan tuloutuksesta, hankintamenon ja arvonalentumisen vähennyskelpoisuudesta, sijoitusomaisuuden arvonnousujen tulouttamisesta sekä näiden vähennysten ja tuloutumisen peruuttamisesta.

On luonnollista, että luovutusvoittojen verovapautta sekä siihen liittyvää luovutustappioiden ja arvonalentumisien asemaa tarkastellaan omaisuuslajikohtaisesti. Luovutusvoittojen verovapaus on rajattu yhtiön liiketoimintaan liittyviin osakeomistuksiin eli käyttöomaisuusosakkeisiin.⁹³ Elinkeinotoimintaa harjoitta-

---

⁹³ Myrsky - Linnakangas 2010 s. 186.

van elinkeinoverolain 6 §:n mukaisen jako-osan saajan verotuksessa merkitystä on siis käyttöomaisuusosakkeilla ja niiden verovapaussäädöksillä. Muutoin verotettavaa tuloa ovat elinkeinoverolain 5 §:n mukaisesta omaisuudesta saadut luovutushinnat.

6.5.2 Elinkeinotoiminnan tulolähde

Elinkeinotoiminnan tulolähde määritetään elinkeinoverolain 2 §:ssä. Elinkeinotoiminnan tulolähde muodostuu liike- ja ammattitoiminnan harjoittamisesta. Rajanveto elinkeinotoiminnan ja pääomatuloina verotettavan toiminnan välillä ei ole aina yksiselitteisen selvä. Korkein hallinto-oikeus on antanut useita ratkaisuja liittyen rajanvetoon. Esimerkiksi korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO 1972 II 542 tuotannollisen toiminnan useita vuosia sitten lopettaneen teollisuusyhtiön harjoittamaa teollisuuskiinteistöjen vuokrausta ei pidetty liiketoimintana. Toisessa ratkaisussa (KHO 1982 II 531) korkein hallinto-oikeus katsoi, kun kiinteistöjen vuokraus liittyi yhtiön liiketoiminnan lopettamistoimiin ja sulauttamiseen, vuokratuloa pidettiin yhtiön liiketulona. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO 1978 II 565 puolestaan henkilö ei harjoittanut elinkeinotoimintaa kun hän myi verovuonna ja sitä edeltäneenä vuonna hankkimiaan pörsiosakkeita 47 kaupalla.

Elinkeinotoiminta on siis joko liiketoimintaa tai ammattitoimintaa. Tikka, Nykänen, Juusela ja Viitala ovat kirjassaan, ”Yritysverotus” (2014), antaneet elinkeinoverolain mukaiselle ammattitoiminnalle määritelmän. ”Ammattitoiminta on liiketoiminnan kaltaista toimintaa. Se eroaa kuitenkin liiketoiminnasta lähinnä siten, että sitä harjoitetaan suppeammassa puitteissa, toiminnassa on elinkeinonharjoittajan henkilökohtainen ammattitaito ratkaiseva eikä siinä sanottavasti aseteta omaisuusarvoja riskille alttiiksi.” Ammattitoiminnassa taloudellinen riski ilmenee lähinnä saamatta jäävinä tuloina. Ulkonaisesta havaittava organisaatio on myös tyypillisempi liike- ja ammattitoiminnalle. EVL:n soveltamisen kannalta liiketoiminnan ja ammattitoiminnan keskinäisellä erottelulla ei ole sanottavaa

merkitystä. Verovelvollisen liike- ja ammattitoiminta kuuluvat aina samaan elinkeinotoiminnan tulolähteeseen. Eroa on kuitenkin siinä, että ammatinharjoittajan maksuperusteinen kirjanpito hyväksytään myös verotuksessa.⁹⁴

Osakeyhtiömuotoisessa elinkeinotoiminnassa on kyse liiketoiminnasta. Liiketoiminnalle on annettu mm. seuraavanlainen määritelmä. Liiketoiminnan tarkoituksena pidetään yleensä voiton tavoittelua joko lyhyellä tai pitkällä tähtäyksellä. Sen katsotaan edellyttävän itsenäistä sekä suunnitelmallista ja edeltä käsin määrätyn tai määräämättömän ajan jatkuvaa toimintaa, jossa asetetaan voiton saamiseksi, erilaisia etuja riskeille alttiiksi ja joka näkyvällä tavalla suuntautuu rajoittamattomaan tai ainakin laajahkoon rajoitettuun henkilöjoukkoon.⁹⁵

6.5.3 Elinkeinotoiminnan harjoittajan saaman purkuvoiton verotus

Elinkeinoverolain 51d §:n mukaan osakeyhtiön purkutilanteissa sen kaikki omaisuus arvostetaan käypään arvoonsa eli omaisuuden luovutushinnaksi katsotaan todennäköistä luovutushintaa vastaava määrä. Purkutilanteessa purettavan yhtiön omaisuus realisoidaan tarvittavissa määrin ja jako-osan saajille jaetaan heidän jako-osansa. Sovellettavasta verolaista ei synny ongelmaa. Jako-osan saajaa verotetaan luovutusvoittojen verotuksena elinkeinoverolain 5.1 §:n nojalla.

Elinkeinoverolain 5 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan veronalaista tuloa ovat vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuudesta sekä muista elinkeinossa käytettävistä aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä saadut luovutushinnat ja muut vastikkeet. Purettavan osakeyhtiön osakkeiden luovutushinnoista vähennetään osakkeiden hankintamenon arvo.

Tilanne muuttuu ongelmallisemmaksi, kun purettavassa yhtiössä on aineetonta arvoa kuten liikearvoa. Normaalissa purkutilanteessa ”näkyvätön” liikearvo ei muodosta veronalaista tuloa. Purettavasta yhtiöstä saatetaan kuitenkin haluta

⁹⁴ Tikka – Nykänen – Juusela – Viitanen 2015, kohta 6. luku. ammattitoiminnan ja liiketoiminnan välisestä erosta, elinkeinotoiminnan tunnusmerkit, 28.5.2015.

⁹⁵ Andersson - Penttilä 2014, sivut. 19-20, liiketoiminnan määritelmästä.

saada näkymätön omaisuus hyödynnettyä purkamisen yhteydessä. Tällöin ainoa mahdollisuus on realisoida liikearvo tai muu näkymätön omaisuus ennen purkua.

Kirjassaan ”Elinkeinoverolain kommentaari” ovat kirjoittajat Andersson ja Penttilä tuoneet esille esimerkkitapauksen, jossa purettavan yhtiön aineeton goodwill-arvo muodostaa merkittävän osan purettavan yrityksen arvon muodostuksesta. Normaalisissa purkutilanteissa goodwill-arvoa ei siirry jako-osaan. Tilanne on kuitenkin toinen verotuksen näkökulmasta, kun yritys on ostanut purettavan yhtiön ennen purkamista. Tällöin kauppahinta saattaa sisältää paljonkin goodwill-arvoa. Jos tilanne on se, että toinen yritys on hiljattain ostanut purettavan yhtiön osakekannan hintaan, joka selvästi ylittää sen substanssiarvon, ja ostettu yritys puretaan tarkoituksella jatkaa sen toimintaa ostajayrityksen omissa nimissä, on luonnollista sisällyttää goodwill-komponentti jako-osan arvoon jo siitä syystä, että muutoin syntyisi ostajayrityksessä aiheettomasti, kerralla suuri vähennettävä tappio.⁹⁶

6.5.4 Purkutappion vähennyskelpoisuus

Osakeyhtiön purkutappio on siis lähtökohtaisessa verotuksessa vähennyskelpoista elinkeinonharjoittajille. Elinkeinoverolain nojalla voidaan 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun yhteisön omistamien muiden kuin verovapaasti luovutettavien käyttöomaisuusosakkeiden hankintameno saada vähentää, kun osakkeet on luovutettu tai lopullisesti menetetty. Purkutappio saadaan vähentää vuosikuluna, jos purkautuneen yhtiön toimintaa ei jatketa missään muodossa tai jos yhtiön osakkeiden hankinta on osoittautunut virheinvestoinniksi. Jos jako-osaan sisältyy tulonodotuksia, purkutappio on jaksotettava vaikutusajalleen.⁹⁷ Oikeuskäytännön mukaan tulonodotuksia oli katsottu olevan muun muassa KHO:n ratkaisussa KHO 1992 T 1537. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa oli kyse tapauksesta, jossa purettavat yhtiöt oli ostettu substanssiarvoltaan korkeampaan hintaan ja yhtiöt oli purettu lyhyen ajan kuluttua ja

---

⁹⁶ Andersson - Penttilä 2014, s. 702, ks. KHO 1997 T 3057.

⁹⁷ Myrsky - Linnakangas 2010, s. 350

siten liitetty yhtiön omaan toimintaan. Kun purettavaan yhtiöön liittyy tulonodotuksia, tulee purkutappio jaksottaa vaikutusajalleen. Purkautunut yhtiö ja osakas ovat toimineet samalla alalla, purkautuneen yhtiön osakkeet on ostettu substanssiarvoa olennaisesti korkeampaan hintaan ja yhtiö on purkautunut lyhyen ajan kuluessa omistajan vaihdoksen jälkeen.⁹⁸

KHO 1992 T 1537: Osakeyhtiö A, joka oli hankkinut omistukseensa neljän eri osakeyhtiön osakekannat vuonna 1986 ja erään avoimen yhtiön yhtiöosuudet vuonna 1987, oli purkanut mainitut yhtiöt vuonna 1987. Yhtiö A oli vuonna 1987 vähentänyt kirjanpidossaan sille yhtiöiden purkamisesta aiheutuneet tappiot yhteensä noin 7,5 miljoonaa markkaa. Lääninverolautakunta katsoi, että yhtiöiden hankkimisesta johtuneet menot olivat A-yhtiön pitkävaikutteisia menoja, jotka oli vähennettävä niiden todennäköisenä vaikutusaikana. Menojen vaikutusajaksi lääninverolautakunta arvioi viisi vuotta ja hyväksyi yhtiön tulon vähennykseksi 20 prosenttia yhtiön ilmoittamista purkutappioista. Yhtiö vaati valituksessaan, että edellä tarkoitettujen yhtiöiden purkamisesta syntyneet tappiot vähennetään kokonaisuudessaan verovuoden tulosta. Kun otettiin huomioon, että puretut yhtiöt olivat toimineet samalla alalla kuin yhtiö A, osakkeiden ja osuuksien hankintahinta verrattuna niistä saatuihin jako-osuuksiin sekä lyhyt omistusaika, lääninoikeus katsoi, että purkutappiot olivat A-yhtiön pitkävaikutteisia menoja, joiden vaikutusaika oli yli kolme vuotta. Lääninoikeus hylkäsi yhtiön valituksen. Korkein hallinto-oikeus ei muuttanut lääninoikeuden päätöstä.⁹⁹

Purkutappioiden vähennysoikeuden poikkeuksen muodostavat verovapaat käyttöomaisuusosakkeet, jotka eivät tietyin edellytyksin ole vähennyskelpoisia. Purkutappio on yhteisölle vähennyskelpoinen, jos yhteisö on omistanut purkautuvan yhtiön osakkeet vähintään yhden vuoden ajan ja omistusosuus on alle 10 % osakepääomasta. Jos yhteisö on pääomasijoitustoimintaa harjoittava yhteisö, on sen purkautuvasta yhtiöstä saama jako-osuus kuitenkin veronalaista tuloa ja tappio vähennyskelpoista menoa.¹⁰⁰

⁹⁸ Myrsky - Linnakangas 2010, s. 350.

⁹⁹ Verovuosi_1987 (Finlex. fi: <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/muut/1992/199201537>).

¹⁰⁰ Myrsky - Linnakangas 2010, s. 349.

7. Osakeyhtiön purkaminen ja verovapaasti luovutettavat käyttöomaisuusosakkeet

7.1 Yleistä

Suomalaisessa verojärjestelmässä osakeluovutusten verovapaus on sidottu elinkeinotoiminnan tulolähteen käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutuksiin. Kun purkamista käytetään yritysjärjestelyihin, tulee tulolähdejaottelu merkittäväksi tekijäksi myös osakeyhtiön purkutilanteissa. Elinkeinoverolain 51d §:n mukaan purkautuvan yhtiön osakkeiden hankintameno ei ole vähennyskelpoinen vastaavissa tilanteissa kuin purkuvoittoakaan ei ole verotettavaa tuloa, kun luovutettavat osakkeet ovat elinkeinoverolain 6b §:n 1 momentissa tarkoitettuja verovapaasti luovutettavia osakkeita. Osakeyhtiön purkamisen verovapaus ja vähennyskeltottomuus on kiteytetty yhteen lauseeseen seuraavasti. ”Kun käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoitot ovat pitkälti verovapaita ja luovutustappiot vähennyskeltottomia, on luonnollista, että samantapaiset periaatteet koskevat myös purkuvoittoja ja purkutappioita.”¹⁰¹

Hankintamenon vähennyskelpoisuutta rajoitettiin entisestään koskemaan myös tilanteita, joissa yhteisö on omistanut purkautuvan yhtiön osakkeet välittömästi ennen purkautumista vähemmän kuin vuoden ajan (muutos 30.7.2004, 717/2004). Lain muutosta perusteltiin hallituksen esityksessä sillä, että purkamista käytetään yritysjärjestelyjen yhteydessä vastaavasti kuin sulautumistakin. Purkamista on käytetty yritysjärjestelynä mm. välittömästi osakekauppojen jälkeen, minkä vuoksi on perusteltua rajoittaa purkutilanteissa tappioiden vähennyskelpoisuutta myös alle vuoden kestäneiden omistusten osalta.¹⁰²

---

¹⁰¹ Myrsky - Linnakangas 2003, s. 350.

¹⁰² Myrsky - Linnakangas 2010, s. 351.

Käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verovapaussäädösten ulkopuolelle jätettiin pääomasijoitustoimintaa harjoittavat osakeyhtiöt, osuuskunnat, säästöpankit sekä keskinäiset vakuutusyhtiöt. Muilta osin, kuin pääomasijoitustoiminnan osalta, verovapaus koskee edellä mainittuja yhteisöjä. Osakeluovutusten verovapaussäännöksiä sovelletaan kun luovutettavat osakkeet ovat elinkeinoverolain mukaisesti elinkeinotoimintaa harjoittavan verovelvollisen omistuksessa olevia osakkeita. Toiseksi luovutettavien osakkeiden tulee olla elinkeinotoiminnan tulolähteen mukaisia osakkeita. Verolainsäädännön systematiikan näkökulmasta on tutkittava sekä elinkeinotulolähteen että käyttöomaisuuden käsitteitä ja tulkintatilanteita.¹⁰³

7.2 Käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksen verotuksen perusteista

Purkautuvan yhteisön osakkeiden hankintameno ei siis ole yhteisölle purkautuvan yhteisön osakkaana vähennyskelpoinen meno eikä purkautuvasta yhtiöstä saatu jako-osa luovutushintana veronalaista tuloa, jos osakkeet ovat verovaapaasti luovutettavia käyttöomaisuusosakkeita. Edellä mainittuun johtopäätökseen tullaan elinkeinoverolain 6 §:n ja 51d §:n perusteella. Verovapaus ja vähennyskeltottomuus koskevat myös tilanteita, joissa luovutuksen kohteena oleva yhtiö on muussa maassa kuin Suomessa asuva, ja yhtiö on sellainen, jota tarkoitetaan Euroopan yhteisöjen neuvoston antamassa emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavan direktiivin 2 artiklassa tai verovapaus perustuu valtioiden väliseen verosopimukseen.¹⁰⁴

Purkutappion elinkeinoverolain 51d §:n mukaista vähennyskeltottomuutta on perusteltu hallituksen esityksessä vastaavanlaisella purkutappion vähennyskeltottomuudella fuusiotilanteissa. Sen jälkeen kun fuusiotappiota koskevat verosäännökset muuttuivat niin, että fuusiotappio ei ole enää vähennyskelpoinen, on purkumenettelyä yleisesti ryhdytty käyttämään järjestelyissä, jotka aikaisemmin on toteutettu sulautumisen kautta.¹⁰⁵

¹⁰³ Wisa M. Sääski Keskitalo 2012, s. 429.

¹⁰⁴ Myrsky – Linnakangas 2010, s. 204.

¹⁰⁵ He 92/2004 vp. Kohta 3.3.

Hallituksen esityksessä elinkeinoverolain muuttamisesta (92/2004) viitataan verotuksen neutraalisuuteen. Verotuksen neutraalisuuden toteutumisen kannalta vaihtoehtoiset menettelytavat, mutta taloudelliselta sisällöltään samanlaiset, eivät saisi johtaa toisistaan olennaisesti poikkeaviin veroseuraamuksiin. Kun edellä kuvattu purkumenettely tapahtuu tyypillisesti välittömästi osakekauppojen jälkeen, on perusteltua rajoittaa purkutilanteissa tappioiden vähennyskelpoisuutta myös alle vuoden kestäneiden omistusten osalta.¹⁰⁶ Käyttöomaisuusosakkeiden purkutappio on siis vähennyskelpoinen vain, jos osakkeet on omistettu yli vuoden ajan ja ne edustavat alle kymmentä prosenttia purkautuvan yhtiön osakepääomasta.

Vähennyskelvottomia ovat pääsääntöisesti myös verovapaasti luovutettavien osakkeiden luovutustappioihin liittyvät kulut.¹⁰⁷ Kulujen vähennyskelvottomuudesta säädetään elinkeinoverolain 16 §:n 2 kohdassa. Kohdan mukaan tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneita menoja eivät ole 2 kohdan mukaan verovapaan tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot, kuitenkin niin, että verovapaan tulon ylittävä osa menoista katsotaan vähennyskelvoiseksi.

7.2.1 Käyttöomaisuusosakkeiden verovapaan luovutuksen oikaisusäännökset

Elinkeinoverolain 6b §:n 3 momentissa on käyttöomaisuusosakkeiden verovapaasiin luovutuksiin liittyvä verovapaan tulon oikaisusäännös. Edellä mainitun elinkeinoverolain kohdan mukaan otetaan huomioon jako-osan saajan verotettavina tuloina luovutettavien osakkeiden hankintamenossa tehdyt elinkeinoverolain 42 §:n 1 momentin mukaiset poistot, mikäli hankintamenon ja luovutushinnan erotus johtuu edellä mainitusta poistosta. Jos osakkeiden hankintamenoa on aikaisemmin katettu verovaiikutteisella varauksella tai avustuksella, on näiden osien määrää vastaava osa luovutusvoitosta myös veronalaista tuloa.¹⁰⁸

---

¹⁰⁶ He 92/2004 vp. Kohta 3.3.

¹⁰⁷ Myrsky – Linnakangas 2010, s. 204. Ks. myös Verohallituksen ohje: Yhteisön osakkeiden luovutusvoiton verokohtelu, 2.11.2005.

¹⁰⁸ Myrsky - Linnakangas 2010, s. 201

Elinkeinoverolain 6b §:n 5 momentissa on tuotu esille erä, jotka pienentävät alle vuoden omistettujen käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten tappioiden vähennysoikeutta. Tästä on kuitenkin annettu elinkeinoverolain 51d §:n purkusaännöksissä purkua koskeva poikkeussäännös, jonka mukaan alle vuoden omistettujen osakkeiden purkutappiosta ei voida tehdä em. vähennystä. Veronalaista tuloa on konsernin sisäisessä luovutuksessa syntynyt, verotuksessa vähennetty luovutustappio verovapaan luovutuksen määrään saakka. Osakepoisto, vähennetty varaus, ja vähennetty avustus sekä konserniyhtiöiden välillä tapahtuneesta luovutuksesta toiselle konserniyhtiölle syntynyt verotuksessa vähennyskelpoinen luovutustappio palaavat purettavan osakeyhtiön verotettavaan tuloon. Tutkielmani aihepiiristä olen kuitenkin rajannut pois tämän kysymyksen tarkemman käsittelyn, koska tutkielmani loppuosassa keskityn verovapaasti luovutettavien käyttöomaisuusosakkeiden tulkintakysymyksiin.

Elinkeinoverolain 6b §:n 3 momentin mukaan verovapaasti luovutettavien osakkeiden luovutushinta on kuitenkin veronalaista tuloa siltä osin kun luovutushinnan ja poistamattoman hankintamenon erotus johtuu 42 §:n 1 momentissa tarkoitetusta hankintamenosta tehdystä poistosta tai siitä, että hankintamenosta on vähennetty varaus tai 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu avustus. Luovutushinta on niin ikään veronalaista tuloa siihen määrään asti, joka vastaa näiden osakkeiden aikaisemmin konserniyhtiöiden välillä tapahtuneesta luovutuksesta toiselle konserniyhtiölle syntynyttä verotuksessa vähennyskelpoista luovutustappiota.

7.2.2 Hallituksen esityksen (92/2004) perustelut

Hallituksen esityksessä eduskunnalle yritys- ja pääomaverouudistukseksi (He 92/2004) perusteltiin yhteisöjen saamien osakkeiden luovutusvoiton verotuksen vapauttamista ketjuverotukseen liittyvällä ilmiöllä. Kun osinkojen hyvitysjärjestelmästä, jossa osinkojen verotus hyvitetiin siten, että osinkoon ei tosiasias-
 ssa liittynyt verotusta, luovuttiin, niin oli ratkaistava miten osinkoihin kohdistuva ketjuverotus poistetaan. Ketjuverotusta aiheutuu kun osinkoja siirtyy yritys-
 sektorin sisällä, jos yhteisön tulona kertaalleen verotettuun voittoon kohdis-

tuu verotus myös sitä yhtiömuotoiselle osakkaalle jaettaessa.¹⁰⁹ Yhteisöjen luovutusvoittojen verovapautta ja siitä seuraavaa luovutustappion ja menetyksen vähennyskelvottomuutta on hallituksen esityksessä perusteltu edellä mainituilla ketjuverotukseen liittyvällä ja kansainvälisellä verovertailuun liittyvillä syillä.

Ketjuverotusta ei kuitenkaan tarkastella enää vain osinkoverotukseen liittyvänä ilmiönä, vaan yhteisön omistamien osakkeiden tuottaman osingon ja osakkeiden luovutusvoiton verotus liittyvät toisiinsa.¹¹⁰ Hallituksen esityksen mukaan osinko ja luovutushinta voidaan rinnastaa erinä, joilla tytäryhtiön voitto nostetaan emoyhtiölle. Kun osingonjaosta pidättäydytään, tuotto painottuu arvonnou-suun. Useissa maissa onkin päädytty ketjuverotuksen poistamiseksi koske-vissa ratkaisuissa rinnastamaan suorasijoitusten osalta osakkeiden luovutus-voitot ja osingot.¹¹¹

7.2.3 Verotuksen neutraalisuus ja symmetria

Verotuksen neutraliteetti on verotuksen keskeisiä käsitteitä. Neutraali verotus on huomaamaton kun se on neutraalia. Neutraalin verotuksen vastakohta on ohjaava verotus, jolla pyritään vaikuttamaan ihmisten käyttäytymiseen.¹¹² Neutraalisuus koskee sekä purkuvoiton verovapautta että tappioiden vähennyskelvottomuutta, kun purettavan osakeyhtiön osakkeet ovat verovapaasti luovutet-tavia käyttöomaisuusosakkeita. Poikkeuksellisen laajaa vähennyskelvotto-muutta on perusteltu hallituksen esitykseen (HE 92/2004) viitaten sillä, että täl-lainen purkaminen tapahtuu yleensä yrityskaupan jälkeen ja se silloin rinnastuu sulautumiseen, jossa syntyvä fuusiotappio on myös vähennyskelvoton.¹¹³ Koh-dassa viitataan neutraalisuusperiaatteen toteutumiseen vähennyskelvottomuu-den osalta. Verotuksen neutraalisuusperiaate ei ole kuitenkaan aukoton, eikä sitä ole toteutettu johdonmukaisesti, koska rinnastaminen sulautumiseen ei

---

¹⁰⁹ He 92/2004 vp. Kohta 3.3.

¹¹⁰ He 92/2004 vp. Kohta 3.3.

¹¹¹ He 92/2004 vp. Kohta 3.3.

¹¹² Wikström 2008, s. 82. Kauko Wikström on kirjassaan ”Yleiset opit verotuksessa” luonnehti-nut verotusta neutraaliksi, kun sillä ei ole muita vaikutuksia kuin veron kantamiseen liittyviä välittömiä vaikutuksia.

¹¹³ Immonen - Ossa - Villa 2011, s. 154.

koske purkuvoittoa. Purkuvoitto voi olla veronalaista tuloa, vaikka fuusiovoitto onkin kaikissa tilanteissa verovapaata tuloa.¹¹⁴

7.2.3.1 Neutraalisuus

Neutraalisuuteen liittyvinä teemoina voidaan mainita mm. kaksinkertaisen verotuksen estäminen ja verotuksen luovutusmuotoneutraalisuus. Näitä teemoja on Wisa M. Sääski Keskitalo käsitellyt väitöskirjassaan ”Osakeyhtiön verovapaat osakeluovutukset” (2012). Verotuksen neutraalisuuden vaatimuksiin liittyy myös yritysmuotoneutraalisuus. Yritysmuotoneutraalisuuden ideana on vaatimus, että yritysmuodosta riippumatta verokustannukset ovat samat tilanteessa, jossa omistaja nostaa itselleen yritystoiminnan tulosta.¹¹⁵

Sääski Keskitalon mukaan luovutusvoittojen ja osinkojen verokohtelun neutraalisuutta ei voida kuitenkaan sanoa täysin identtisiksi. Luovutusvoittojen verovapautta ei sovelleta pääomasijoitustoimintaa harjoittavaan yhtiöön subjektiedellytysten osalta eikä objektiedellytysten näkökulmasta alle 10 prosentin omistukseen, alle vuoden omistettuihin omistuksiin eikä muuhun osakkeiden omistuslajiin kuin elinkeinotoiminnan käyttöomaisuuteen kuuluviin osakkeisiin. Kuitenkin näissä tapauksissa osingot ovat verovapaita.¹¹⁶ Luovutusmuotoneutraalisuuden puuttuminen elinkeinoverolain mukaisessa verotuksessa saattaa kannustaa mm. hyödyntämään hallinnointiyhtiörakennetta, jonka avulla luovutus saadaan verovapauden piiriin. Tällöin voidaan toimia esimerkiksi siten, että liiketoimintasiirrolla luovutetaan myytäväksi aiottu liiketoiminta erilliseen yhtiöön, jonka jälkeen vuoden omistusajan kuluttua pyritään osakkeet myymään verovapaasti.¹¹⁷

7.2.3.2 Symmetria

Verotuksen symmetrisyys liittyy suoraan käyttöomaisuusosakkeiden verovapaussäädöksiin. Elinkeinovalain 6b §:n verovapaussäädökset koskevat sekä osakkeiden luovutusvoittoa että -tappiota. Symmetriaperiaatteen mukaisesti

---

¹¹⁴ Immonen - Ossa - Villa 2011, s. 154.

¹¹⁵ Wikström 2008, s. 85.

¹¹⁶ Wisa M. Sääski Keskitalo 2012, s. 163.

¹¹⁷ Wisa M. Sääski Keskitalo 2012, s. 160.

vähennyskelvottomia ovat menot, jotka ovat aiheutuneet verovapaan tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä.¹¹⁸ Näkökulmana symmetria-ajattelussa voi olla sekä yhden verovelvollisen menojen ja tulojen symmetrinen verokohtelu että näkökulman ulottuminen yhtä aikaa suorituksen maksajan ja sen saajan verotukseen.¹¹⁹ Kyseessä on verotuksellinen vastaavuusperiaate, johon myös Wisa M. Sääski Keskitalon väitöskirjassa viitataan. Verotuksellinen symmetria on määritelty väitöskirjassa mm. tulon ja menon symmetrisellä verokohtelulla. Yhtäältä jos tulo on verovapaa, on menokin vähennyskelvoton.¹²⁰ Osakeyhtiön purkamista koskevassa verolainsäädännössäkin on tämä ollut päämääränä. Symmetrisyydellä tarkoitetaan myös suorituksen maksajan ja suorituksen saajan verotuksen symmetrisyyttä.¹²¹

Tässä kohdassa viitataan elinkeinoverolain 51d §:n ja tuloverolain 27 §:n mukaisiin purettavan yhteisön omaisuuden arvostukseen liittyviin säädöksiin. Kumpikin laki säätää yhdenmukaisesti luovutusvoiton tai -tappion arvioinnissa käytettävän luovutettavan omaisuuden arvostuksessa samoja arvostusperiaatteita. Samanlainen arvostus johtaa veron määräytymiseen vastaavuusperiaatteen mukaisesti riippumatta siitä onko kyse pääomatulosta vai elinkeinotulosta.

7.2.4 Yritysjärjestely- ja emo-tytäryhtiödirektiivien vaikutus

Osakeyhtiön purkutilanteiden verovapaussäädöksillä on vahva yhteys yleiseurooppalaiseen yrityskulttuuriin, joka pohjautuu mm. Euroopan yhteisöjen (EY) yritysjärjestelydirektiiviin sekä emo-tytäryhtiödirektiivien soveltamiseen. Yritysjärjestelydirektiivillä purettiin yritystoiminnan uudelleenjärjestelyiden verotuksellisia esteitä. Ideana on, että direktiivin kattamista yritysjärjestelyistä ei aiheudu välittömiä tuloveroseuraamuksia järjestelyihin osallistuville yrityksille tai niiden omistajille.¹²² Lähtökohtana direktiivin mukaisissa järjestelyissä on jatkuvuusperiaate siten, että verotus lykkääntyy ajankohtaan, jolloin tapahtuu uusi

---

¹¹⁸ Wikström 2008, s. 236.

¹¹⁹ Wisa M. Sääski Keskitalo 2012, s. 189. Väitöskirjassa on tutkittu mm. verotuksellisen symmetrian toteutumista.

¹²⁰ Wisa M. Sääski Keskitalo 2012, s. 188.

¹²¹ Wisa M. Sääski Keskitalo 2012, s. 188.

¹²² Helminen 2012, s. 169.

varojen luovutus.¹²³ Jatkuvuusperiaatteen mukaisesti kyseessä on järjestely, joka tapahtuu ilman veroseuraamusta. Yritysjärjestelydirektiivi tuli Suomea sitovaksi 1.1.1995, kun Suomi liittyi Euroopan Unioniin (EU).

Elinkeinoverolain osakeyhtiön purkamista koskeva 51d §:ää laajennettiin kansallisella säädöksellä (30.7.2004/717) siten, että käyttöomaisuusosakkeiden verovapaata luovutusta koskevat säädökset tulivat sovellettavaksi myös osakeyhtiön purkutilanteisiin. Osakeyhtiön purkamista koskevilla säädöksillä on siis tarkoitus saattaa osakeyhtiön purkaminen vastaamaan yritysjärjestelydirektiivin mukaisten yritysjärjestelyjen verokohtelua. Kyseinen direktiivi kattaa yritysjärjestelyistä sulautumisen, jakautumisen, osittaisen jakautumisen, liiketoimintasiirron ja osakevaihdon.¹²⁴

Emo-tytäryhtiödirektiivillä on lainsäädännöllinen yhteys osakeyhtiön purkutilanteisiin. Elinkeinoverolain 6b §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetään alueellisista edellytyksistä, joissa osakkeet ovat verovapaasti luovutettavia käyttöomaisuusosakkeita. Kohdan mukaan osakkeet ovat verovapaasti luovutettavia, kun luovutuksen kohteena oleva yhtiö on suomalainen tai sellainen yhtiö, jota tarkoitetaan Euroopan Yhteisön neuvoston eri jäsenvaltioissa sijaitseviin emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verotusjärjestelmästä antaman direktiivin 2 artiklassa. Lisäksi kohdassa mainitaan verovapaiksi yhtiön asuinvaltiot, joilla on Suomen kanssa voimassa oleva kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskeva sopimus, jota sovelletaan yhtiön jakamaan osinkoon.

Emo-tytäryhtiödirektiivillä säädetään EU-maissa sijaitsevien emo- ja tytäryhtiöiden voitonjaon verovapaudesta. Alueellinen sovellettavuus on vastaava myös verovapaiden käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksissa. Vastaavalla tavalla käyttöomaisuusosakkeiden verovapaus on sidottu valtioissa, joiden kanssa Suomella on sopimus kahdenkertaisen osinkotulojen verotuksen estämisestä.

---

¹²³ Helminen 2012, s. 169.

¹²⁴ Helminen 2012, s. 170. Ks. sivu 171. Yritysjärjestelydirektiivi ei koske järjestelyitä, joissa on osapuolena EU:n ulkopuolisissa valtioissa asuvia yhtiöitä. ETA-sopimuksen vapaan sijoitusoikeuden periaate saattaa kuitenkin edellyttää, että direktiivin etuja vastaavat edut myönnetään kun osapuolena on ETA -valtioissa asuva yhtiö.

Ulkomaisen yhtiön käyttöomaisuusosakkeiden piiriin kuuluvien osakkeiden luovutuksesta saatu voitto on siis verovapaa samoin edellytyksin kuin suomalaisen yhtiön osakkeiden luovutus, jos kyseessä on emo-tytäryhtiödirektiivin kattama yhtiö tai sellainen verosopimusvaltiossa asuva yhtiö, johon sovelletaan verosopimusta.¹²⁵ Vastaavasti purkuvoitto on verovapaa ja purkutappio on yhteisölle vähennyskelvoton, kun ulkomaisen yhtiön osakkeet olisi voitu luovuttaa elinkeinoverolain 51d §:n mukaan verovapaasti. Soveltamisala vastaa muiden verovapaiden käyttöomaisuusosakkeiden luovuttajien yhtiömuodon vaatimuksia.

7.2.5 Verovapaiden käyttöomaisuusosakkeiden määritelmä

Osakkeiden luovutusvoiton verovapaus on rajattu saajayhteisön liiketoimintaan liittyviin osakeomistuksiin eli käyttöomaisuusosakkeisiin. Elinkeinoverolain 12 §:n mukaan käyttöomaisuusosakkeita ovat elinkeinotoiminnassa pysyvästi käyttöön tarkoitettuja osakkeita. Kulumattomaksi käyttöomaisuudeksi määritellään samassa pykälässä maa-alueet, arvopaperit ja muut vastaavat hyödykkeet. Kulumattomuudella viitataan käyttöomaisuuden luonteeseen. Kulumattomaan käyttöomaisuuteen ei voida tehdä ajan kulumiseen perustuvia arvonalennuksia eli poistoja.¹²⁶ Osakkeet kuuluvat käyttöomaisuuteen esimerkiksi silloin, kun niiden omistamisen tarkoituksena on lisätä tai muuten edistää yrityksen suoritteiden menekkiä taikka turvata tai helpottaa liikkeen tarvitsemien tuotantotekijöiden hankkimista.¹²⁷ Käyttöomaisuutena voidaan pitää myös strategisia osakeomistuksia. Sellaisia voivat olla esimerkiksi samalla alalla toimivan yhtiön osakkeet.¹²⁸

Luovuttavan yhteisön tulee olla omistanut vähintään 10 prosenttia luovutettavan yhteisön osakepääomasta. Elinkeinoverolain 6b §:n 1 momentin 1 kohdan antama omistuksen raja-aika on yksi vuosi. Edellytyksenä on, että luovutuksen

---

¹²⁵ Helminen 2013, s. 360.

¹²⁶ Mainittakoon, että elinkeinoverolain 53 §:n mukaan elinkeinotoiminnassa yksinomaan tai pääasiallisesti käytettävät kiinteistöt ja muut hyödykkeet, jotka edistävät välittömästi tai välillisesti elinkeinotoimintaa, kuuluvat elinkeinotoiminnan tulolähteeseen.

¹²⁷ Myrsky - Linnakangas 2011, s. 186.

¹²⁸ Myrsky - Linnakangas 2011, s. 186.

kohteena olevat osakkeet on omistettu yhtäjaksoisesti vuoden ajan ajanjaksona, joka on päättynyt enintään vuotta ennen luovutusta.¹²⁹ Rajauksen mukaisesti osakkeita voidaan myydä yhden vuoden ajan ensimmäisestä myynnistä alkaen. Verovapaus edellyttää näin ollen, että juuri luovutetut osakkeet kuuluvat yli vuoden omistettuihin.¹³⁰ Elinkeinoverolain 14 §:n 3 momentin mukaan osakkeiden luovutus rinnastetaan arvo-osuusjärjestelmän mukaiseen fifo-periaatteeseen, mikä on asetettu lähtökohdaksi arvo-osuuksien myynnissä, jollei verovelvollinen muuta näytä.¹³¹

Myrsky ja Linnakangas tuovat kirjassaan ”Elinkeinotulon verotus” esimerkin keskusverolautakunnan ratkaisusta KVL 11/2005, jossa käyttöomaisuusosakkeiden luonnetta on arvioitu konserniympäristössä.

KVL 11/2005: Tapauksessa A Oyj oli konsernin emoyhtiö, joka vastasi konsernin hallinnosta ja konserniyhtiöiden rahoituksesta sekä konserniyhtiön strategioista. A Oyj omisti B Oyj:n osakkeita määrän, joka oli 20 %:n omistusosuus. A Oyj:tä ei pidetty yhtiön luonne huomioon ottaen, pääomasijoitustoimintaa (EVL 61. § 1. kohta) harjoittavana yhtiönä. A Oyj oli B Oyj:n suurin osakkeenomistaja ja yhtiön toimiva johto osallistui B Oyj:n päätöksentekoon hallituksen jäsenenä. B Oyj:n osakkeiden omistus oli ollut pitkäaikaista ja pysyvää. Näissä oloissa B Oyj:n osakkeita oli pidettävä A Oyj:n käyttöomaisuutena. B Oyj:n osakkeiden hankintamenoa ei ollut pienennetty arvonalennuksilla, varauksella tai saadulla avustuksella eikä osakkeita ollut luovutettu konsernin sisällä tappiollisilla kaupoilla. A Oyj:n luovuttaessa B Oyj:n osakkeita luovutushinta oli EVL 6 §:n ja 6b §:n mukaisesti verovapaata tuloa edellyttäen, että luovutettavat osakkeet kuuluivat vähintään vuoden ajan omistettuihin osakkeisiin.¹³²

Edellä kuvattu keskusverolautakunnan ratkaisu on tuotu esille myös Verohallinnon ohjeessa 2.11.2005. Ohjeessa viitataan elinkeinoverolain 12 §:n, jonka mukaan käyttöomaisuutta ovat mm. elinkeinotoiminnassa pysyvään käyttöön

¹²⁹ Verohallinnon ohje 2.11.2005, yhteisön osakkeiden luovutuksen verokohtelu, uudempi versio.

¹³⁰ Andersson - Penttilä 2014, s. 233.

¹³¹ He 92/2004 elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta.

¹³² Myrsky - Linnakangas 2011, sivut 186-187. Katso myös www.edilex.fi/kvl/20050011.

tarkoitettut arvopaperit. Käyttöomaisuusarvopapereita ovat esimerkiksi tytäryhtiöosakkeet ja omistusyrittysten osakkeet. Käyttöomaisuusosakkeiden omistamisella tavoitellaan ensisijaisesti muita tarkoituksia kuin osinkotuottoja tai lyhyen aikavälin arvonnousuja.¹³³

7.3 Tulolähdejaottelu

7.3.1 Yleistä

Luovutusvoiton ja -tappion verovapautusta koskevat säädökset soveltuvat vain elinkeinoverolain mukaan verotettavaan yhtiöihin. Henkilökohtaiseen tulolähteeseen tai maatalouden tulolähteeseen kuuluvien osakeomistusten luovutukset ovat aina veronalaisia. Tulolähdekysymyksen merkittävyys tulee esille Wisa M. Sääski Keskitalon väitöskirjassa käyttöomaisuusosakkeiden verovapaista osakeluovutuksista. Luovutusvoittoverotuksessa on merkittävä tulolähdeproblematiikkaa korostava ulottuvuus.¹³⁴ Tulolähdeproblematiikka korostuu erityisesti verovapaiden käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksissa. Osakeluovutusten verovapaus on sidottu elinkeinotoiminnan tulolähteeseen.

7.3.2 Tulolähdeproblematiikka

Tulolähdeproblematiikka jakautuu kahteen erityiskysymykseen, jotka molemmat on otettava huomioon tulolähdettä määritettäessä. Osakeluovutus voidaan verottaa tuloverolain mukaan ensinnäkin silloin, kun luovuttajayhteisöä ei pidetä elinkeinoverolain mukaan verotettavana, koska sen ei katsota harjoittavan elinkeinotoimintaa. Toiseksi on mahdollista, että osakeluovutus verotetaan tuloverolain mukaan, jos kyseessä olevat myytävät kohdeosakkeet eivät kuulu elinkeinotoiminnan tulolähteeseen kuuluviin käyttöomaisuusosakkeisiin elinkeinoverolain 12 §:n nojalla. Tuloverolain mukainen verotus toteutuisi tällöinkin. On siis mahdollista, että luovuttajayhteisön ollessa elinkeinoverolain 1 §:n ja 2 §:n perusteella elinkeinotoiminnanharjoittaja, sen omistamia osakkeita pidetään TVL-tulolähteeseen kuuluvana omaisuutena.¹³⁵

¹³³ Kats0 Verohallinnon ohje 2.11.2005, Yhteisön osakkeiden luovutuksen verokohtelu, uudempi versio.

¹³⁴ Wisa M. Sääski Keskitalo 2012, s. 428.

¹³⁵ Tikka – Nykänen – Juusela – Viitala 2015, Yritysverotus. 6. luku. Elinkeinoverolain soveltamisala, lainvalinnan ja tulolähdejaon merkitys 28.5.2015.

Wisa M. Sääski Keskitalon väitöskirjan mukaan luovutusvoittokysymysten käytännön tilanteissa erotetaan tulolähdesubjekti ja tulolähdeobjekti. Tarkasteltavana on sekä myyjäyhtiön verostatus että omistettujen osakkeiden kuuluminen elinkeinotulolähteeseen. Tämän jälkeen siirrytään omaisuuslajikysymykseen, jolloin tarkastellaan käyttöomaisuuden käsitettä.¹³⁶ Osakkeiden luovutus purkutilanteissa saattaa täyttää muut verovapaan luovutuksen määritelmät, mutta jako-osan saajan omistamat luovutettavat osakkeet katsotaan liittyvän pääomasijoitustoimintaan, jolloin luovutusvoiton tai -tappion verotus tapahtuu tulo-verolain mukaisena pääomatulona. Tällöin tulolähdesubjektin edellytys ei täyty, ja käyttöomaisuusosakkeiden verovapaa luovutus ei tule kysymykseen. Toinen olennainen kysymys osakeyhtiön purkutilanteissa on jako-osan saajan osakkeiden tulolähdeobjektin verotuksellinen status. Tulolähdeobjektin osalta esille nousee kysymys siitä, ovatko luovutettavat osakkeet jako-osan saajan käyttöomaisuusosakkeita ja kuuluvatko ne olennaisesti jako-osan saajan elinkeinotoimintaan.

Tulolähdeobjektin kannalta asiaa tarkasteltaessa, tulee esille kysymys siitä, kuuluvatko luovutettavat osakkeet luovuttajan elinkeinotoimintaan ja voiko osakkeiden verotuksellinen status muuttua. Elinkeinoverolain 6b §:n 1 momentti edellyttää, että luovutettavat osakkeet kuuluvat luovuttavan yhteisön käyttöomaisuusosakkeisiin. Elinkeinoverolain 6b §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan luovutuksen kohteena olevan yhtiön tulee myös olla muu kuin kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiö taikka osakeyhtiö, jonka toiminta käsittää pääasiallisesti muuta toimintaa kuin kiinteistöjen omistamista tai hallintaa. Edellä mainittuja teemoja tulen käsittelemään tästä eteenpäin lähinnä Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisujen kautta.

Tutkielmani loppuosassa käsittelen tulolähdeproblematiikka tulolähdesubjektin ja tulolähdeobjektin merkityksen kannalta. Tulolähdesubjektilla tarkoitetaan osakkeiden luovuttajaa ja jako-osan saajaa osakeyhtiön purkutilanteessa.

---

¹³⁶ Wisa M. Sääski Keskitalo. 2012, s. 427.

Ollennainen kysymys on, harjoittaako osakkeiden omistaja elinkeinotoimintaa vai pääomasijoitustoimintaa. Koska elinkeinoverolain 6 §:n 1 momentin 1 kohta on rajoittanut verovapaiden käyttöomaisuusosakkeiden omistajien piiristä pois pääomasijoitustoimintaa harjoittajat yhteisöt, tulen tarkastelemaan tätä rajanvetoproblematiikkaa elinkeinotoiminnan ja pääomasijoitustoiminnan välillä.

7.3.3 Käyttöomaisuusosakkeet tulolähdeobjektina oikeuskäytännössä

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa on käsitelty useita tapauksia, jotka liittyvät käyttöomaisuusosakkeiden verovapaan luovutuksen statuksen arviointiin. Joissakin tapauksissa kyseessä on nimenomaisesti ollut osakeyhtiön purkutilanne, yritysjärjestelyn yhteydessä. Ongelmalliseksi ovat osoittautuneet rajanvetotilanteet, esim. ovatko osakkeet hankittu elinkeinotoiminnassa tarkoitettuun käyttöön. Myös luottamuksensuoja verohallinnon aikaisempaan verotustulkintaan on noussut esille sekä käyttöomaisuusosakkeiden luonteen säilyminen, kun elinkeinotoiminta oli jo lopetettu. Seuraavaksi tuon esille Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun, jossa tulolähdeobjektin problematiikka on tullut esille.

7.3.3.1 Korkeimman hallinto-oikeuden päätös KHO 2010:64

Korkeimman hallinto-oikeuden tekemässä ratkaisussa otettiin kantaa osakkeiden luovutuksen tulolähdelajiin ja luottamuksen suojaan verohallinnon tekemän tulkinnan perusteella. Helsingin hallinto-oikeuden päätöksessä G Oy Ab:n omistamien osakkeiden luovutus katsottiin tuloverolain mukaiseksi pääomatuojen verotuksen mukaiseksi luovutukseksi. Korkein hallinto-oikeus katsoi kuitenkin luovutuksen olevan elinkeinoverolain mukaisen verovapaiden käyttöomaisuusosakkeiden luovutus. Korkeimman hallinto-oikeuden lyhyt tapausseoste sekä tapauksen kulku on seuraava:

KHO 2010:64 T 2683: Kun otettiin huomioon G Oy Ab:n toiminta aktiivisena osakkaana A Oyj:ssä, edustus A Oyj:n hallituksessa sekä G Oy Ab:n perustamisesta annettu selvitys, G Oy Ab:tä oli pidettävä verotuksessa elinkeinotoimintaa harjoittavana yhtiönä. Asiassa saadun selvityksen mukaan G Oy Ab:n luovuttamien A Oyj:n osakkeiden oli katsottava

verovuonna kuuluneen yhtiön EVL 12 §:n mukaiseen käyttöomaisuuteen. Asia palautettiin Verohallinnolle EVL 6b §:n soveltamisedellytysten tutkimiseksi. Äänestys 3-1-1.

Yhtiö on valituksessaan hallinto-oikeudelle vaatinut, että yhtiön myymien A Oyj:n osakkeiden luovutushinta on katsottava EVL 6 §:n mukaiseksi verovapaaksi tuloksi. Yhtiön esittämän selvityksen mukaan osakkeet on hankittu pysyvään ja pitkäaikaiseen käyttöön. Yhtiö on omistanut A Oyj:n osakkeita vuosina 1996 – 2003. Vuonna 2004 yhtiö on myynyt kaikki omistamansa 987 780 A Oyj:n osaketta. Yhtiö katsoi, että 974 180 A Oyj:n myydyistä osakkeista on myyty elinkeinoverolain 6 §:n nojalla verovapaasti. Yhtiöjärjestyksen mukaan G Oy Ab:n toimialana on ollut omistaa ja hallita sekä käydä kauppaa osakkeilla, arvo-osuuksilla ja muilla sijoitusinstrumenteilla.

Hallinto-oikeus katsoi, että G Oy Ab:n tehtävänä on ollut toimia yksityishenkilöiden sijoitusten hallinnoijana. Toimintaa ei voida pitää elinkeinoverolaissa tarkoitettuna elinkeinotoimintana. G Oy Ab:n verotettava tulo oli laskettu vuonna 1996 elinkeinoverolain mukaisesti. Vuonna 1997 tehdyllä ratkaisulla yhtiön tulo oli siirretty muun toiminnan tulolähteeseen. Verovuosina 1998 – 2003 yhtiön tulo oli verotettu yhtiön ilmoituksen mukaisesti elinkeinotoiminnan tulolähteen tulona. Poikkeuksena oli vuosi 2000, jolloin verotuksessa oli lähipiirin lainojen korkotuotot verotettu muun toiminnan tuloina.

Korkeimmalle hallinto-oikeudelle tekemässään valituksessa A Oyj:n osakkeiden myynnin osalta yhtiö oli esittänyt, että sillä on ollut edustus A Oyj:n hallituksessa, millä seikalla on erittäin tärkeä merkitys yhtiön toiminnan laadun kannalta.

Lisäksi valituksessa vedotaan osakassopimuksen lunastuslausekkeeseen, jolla ei pitäisi olla vaikutusta elinkeinotoimintaan. Yhtiö katsoo, että sille tulisi myöntää luottamuksensuojaa, koska yhtiötä oli verotettu vuosina 1998 – 2003 elinkeinotoimintaa harjoittavana yhtiönä, ja siten yhtiön tulisi saada luottamuksensuojaa vuoden 2004 verotuksessa.

Korkein hallinto-oikeus ratkaisussaan myönsi G Oy Ab:lle valitusluvan ja tutki asian. Helsingin hallinto-oikeuden ja Uudenmaan verotuksen oikaisulautakunnan päätökset kumottiin ja asia palautettiin Verohallinnolle uudelleen käsiteltäväksi. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun perusteissa todetaan, kun esille tulleet seikat otetaan huomioon kokonaisuutena, korkein hallinto-oikeus katsoo, että G Oy Ab:tä on pidettävä elinkeinotoimintaa harjoittavana yhtiönä. Asiassa saadun selvityksen perusteella A Oyj:n osakkeet ovat kuuluneet G Oy Ab:n elinkeinoverolain 12 §:n mukaiseen käyttöomaisuuteen. Yhtiötä on siten verotettava vuoden 2004 verotuksessa elinkeinotoiminnan tulolähteenä.

7.3.3.2 Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun arviointi

Ratkaisu perustui, kuten Korkein hallinto-oikeuskin totesi, kokonaisarvioon. Kyseinen päätös jättää kuitenkin auki eri argumenttien painoarvon päätökseen, minkä vuoksi päätöstä on vaikea arvioida. Päätöksestä jouduttiin vielä äänestämään äänien jakautuessa 3 – 1 – 1. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisua on käsitelty Myrskyn ja Linnakankaan kirjassa ”Elinkeinotulon verotus”. Kirjan mukaan luottamuksensuojaa ei tarvinnut erikseen pohtia, koska ratkaisu oli verovelvolliselle myönteinen.¹³⁷ A Oyj:n osakkeet katsottiin hankituksi pysyväksi ja pitkäaikaiseen omistukseen. Myös yhtiöjärjestyksen määräyksille annettiin merkitystä sisältäen lunastuslausekkeen sekä osakassopimukselle.¹³⁸ Lopputuloks oli se, että tapauksessa katsottiin kysymyksessä olevan elinkeinoverolain mukaisesta toiminnasta ja osakkeiden katsottiin kuuluvan käyttöomaisuuteen.

G Oy Ab:n harjoitti elinkeinoverolain 6 §:n mukaista elinkeinotoimintaa. Tulolähdeobjektin kannalta ratkaisu tarkoitti sitä, että osakkeet oli hankittu elinkeinotoimintaan kuuluvina. Tulolähdeobjektia arvioitaessa, arvioni mukaan, voidaan ratkaisussa laittaa painoarvoa myös yhtiöjärjestyksen lunastuslausekkeelle sekä osakassopimukselle. Korkein hallinto-oikeus palautti asian verohallinnolle käsiteltäväksi elinkeinoverolain 6b §:n mukaisten edellytysten arvioi-

¹³⁷ Myrsky - Linnakangas 2010, s. 195.

¹³⁸ Myrsky - Linnakangas 2010, s. 195. Kirjassa on annettu arvio ratkaisun perusteista: ”Asiassa näin suoritettiin jonkinlainen kokonaisarvio.”

miseksi. Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjan tapauselosteen perusteella voidaan todeta, että elinkeinoverolain 6b §:n 2 momentin kohtien 1, 2 ja 3 mukaiset osakkeiden verovapaan luovutuksen edellytykset täyttyvät. Verohallinnon arvioitavaksi jäävät 6b §:n 3 momentin mukaisten verotukseen tehtävien tulojen oikaisujen arviointi sekä saman pykälän 5 ja 6 momentin mukaisten luovutustappioihin liittyvät, vähennyskelpoisiin eriin tehtävät, oikaisut. Lisäksi verohallinnolle palautettiin ratkaistavaksi elinkeinoverolain 6b §:n 4 momentin mukaisten alle vuoden omistettujen osakkeiden verotuksesta päättäminen. Luottamuksen suojalle verohallinnon aikaisempien verotuspäätösten osalta ei annettu merkitystä. Luottamuksen suojaa ei oltu aikaisemmin ratkaisujen perusteella kyseenalaistettu.

7.3.4 Käyttöomaisuusosakkeiden tulolähdesubjektia koskevat edellytykset

Osakeyhtiön purkutilanteissa, kuten muissakin käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksissa, joudutaan ratkaisemaan kysymys, katsotaanko jako-osan saajana oleva elinkeinoverolain 6 §:n 1 momentin 1 kohdan mukainen yhteisö sellaiseksi, joka harjoittaa pääomasijoitustoimintaa. Pääomasijoitustoimintaa harjoittavia yhteisöjä ei koske käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksen verovapaussäädökset. Pääomasijoitustoiminnalla tarkoitetaan varojen sijoittamista kehitysmahdollisuuksia omaaviin kohdeyrityksiin. Tällainen sijoitus tehdään tyypillisesti oman pääoman ehtoisina osakesijoituksina, yleensä merkitsemällä osakkeita osakepääoman korotuksessa.¹³⁹

Pääomasijoittajat osallistuvat kohdeyrityksen kehittämiseen ja tuovat sen avuksi yrityksen ulkopuolista ammattiosaamista. Pääomasijoitustoimintaa harjoittavat yhteisöt suljettiin pois verovapaiden käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten piiristä, koska verovapaussäännöksen ensisijainen tarkoitus on helpottaa yritysraenteiden muutoksia. Edellä mainitun ja neutraalin verokohtelun vuoksi eri yritysten välillä, pääomasijoitusyhtiöiden saamaan tuloon ei sovelleta yhteisöjen luovutusvoittojen verovapaussäädöksiä.¹⁴⁰

---

¹³⁹ Myrsky - Linnakangas 2010, sivut 182 ja 183.

¹⁴⁰ Myrsky - Linnakangas 2010, s.183.

Pääomasijoitustoiminnan verovapaussäädöksen rajoitus ei pääsääntöisesti koske konsernin sisäisiä omistuksia. Myrsky ja Linnakangas toteavat kirjassaan, mikäli yhtiö harjoittaa pääasiassa muuta toimintaa kuin pääomasijoitustoimintaa, yksittäisiä passiivisia sijoituksia noteeraamattomiin yhtiöihin ei voida pitää pääomasijoitustoimintana.¹⁴¹ Konsernin sisäisissä omistussuhteissa pääomasijoitustoimintaa katsotaan harjoitettavan vain poikkeuksellisissa tapauksissa. Konsernin yhtiöt, joihin konsernin strategiset osakeomistukset on keskitetty sekä konsernin emoyhtiöt, jotka omistavat konsernin eri aloilla toimivien tytä- ja osakkuusyhtiöiden osakkeita, eivät lähtökohtaisesti ole pääomasijoitustoimintaa harjoittavia yhtiöitä.¹⁴² Tämän perusteella konsernin sisäiset osakeyhtiön purkutapauksetkaan eivät normaalisti olisi pääomasijoitustoimintaan verrattavaa toimintaa.

Sijoitustoimintaa harjoittavien yhtiöiden variaatioita on useita erilaisia ja rajanvetotilanteet tulolähdeproblematiikassa voivat olla monitulkinnallisia. Wisa M Sääski Keskitalon väitöskirjassa todetaan hallinnointiyhtiöiden oikeuskäytännöstä, että vuoden 2004 yritys- ja pääomaverouudistuksen jälkeisessä verokäytännössä on luonnollisten henkilöiden omistamien hallinnointiyhtiöiden toimintaa pidetty usein henkilökohtaiseen tulolähteeseen kuuluvana.¹⁴³ Erilaisten hallinnointi- eli holdingyhtiöiden omistusrakenteelle on siis annettu merkitystä oikeuskirjallisuudessa. Tämä seikka tulee esille myös alla olevissa osakeyhtiön purkamiseen liittyvissä oikeustapauksissa. Väitöskirjassaan Wisa M Sääski Keskitalo on käsitellyt erilaisten sijoitusyhtiöiden verotuksellista statusta seuraavasti:

”Sijoitusyhtiöiden käsitteestä voidaan erottaa liiketoimintakonsernissa oleva tai luonnollisten henkilöiden omistama sijoitustoimintaholdingyhtiö sekä EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaista pääomasijoitustoimintaa harjoittava yhtiö. Käytännössä näiden välinen ero saattaa kuitenkin olla häilyvä. Sijoitustoimintaholdingyhtiön ja väliholdingyhtiön välinen raja voi

---

¹⁴¹ Myrsky - Linnakangas 2010, s.184.

¹⁴² Myrsky - Linnakangas 2010, s.184.

¹⁴³ Wisa M. Sääski Keskitalo 2012, s. 451.

olla jossakin määrin epämääräinen, ja toisaalta sijoitusyhtiön ja sijoitus-toimintayhtiön ja holdingyhtiönkin erottaminen toisistaan voi olla hankalaa.”¹⁴⁴

7.3.4.1 Tulolähdesubjektin tulkintatilanteita oikeuskäytännössä

Tutkielmani lopuksi käsittelen osakeyhtiön purkua tulolähdesubjektin eli osakkeiden luovuttajan statuksen arvioinnin kannalta. Otan esille kaksi Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisua, jotka liittyvät osakeyhtiön purkutilanteisiin. Ensimmäisessä ratkaisussa (KHO 2009:64) on arvioitu osakeyhtiön purkutappion vähennysoikeutta tulolähdesubjektin problematiikan näkökulmasta. Toisessa Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa (KHO 2010:12) otetaan kantaa nimenomaisesti konserniympäristössä tapahtuvaan osakeyhtiön purkamisen vero-kohteluun. Tapausta voidaan pitää kuitenkin poikkeuksellisena normaalista konserniyhtiöstä, koska luovuttava yhtiö on pääosin suomalaisten pääomasijoitusrahastojen omistama yhtiö.

7.3.4.2 Korkeimman hallinto-oikeuden päätös KHO 2009:64

Ensimmäisen Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen lyhyt tapausseleste ja tapauksen kulku on seuraava:

A Oy, jonka osakekannasta pääosan omisti pääomasijoitusrahasto, oli perustettu tuotannollista toimintaa harjoittavan B Oy:n osakkeiden hankkimista varten. Sen jälkeen kun A Oy oli hankkinut B Oy:n osakkeet, oli hankittu yhtiö tarkoitus purkaa ja siirtää B Oy:n liiketoiminta ja sillä olevat varat ja velat ennakkojako-osana A Oy:lle. A Oy:n ei katsottu harjoittavan pääomasijoitustoimintaa. Tämän vuoksi A Oy:llä ei ollut oikeutta vähentää B Oy:n purkautumisesta mahdollisesti aiheutuvaa purkutappiota. Ennakkoratkaisu vuosille 2008 ja 2009.

Tapauksessa oli keskusverolautakunta antanut ennakkoratkaisun 17.12.2008 (nro 76/2008). Ratkaisun mukaan A Oy:n tytäryhtiön B Oy:n purkautumisesta mahdollisesti syntyvä purkutappio on A Oy:n verotuksessa vähennyskelpoinen meno. Ennakkoratkaisua on, jos hakija tekee siitä vaatimuksen, noudatettavana sitovana vuosilta 2008 ja 2009 toimitettavissa yhteisön tuloverotuksissa.

¹⁴⁴ W M. Sääsä Keskitalo 2013, s. 450).

Tapauksessa A Oy:n omistaa pääosin S-rahasto Ky, joka on pääomasijoitustoimintaa harjoittava yhtiö. A Oy ei itse harjoita aktiivista liiketoimintaa eikä sillä ole työntekijöitä. A Oy:n pääasiallinen tarkoitus on ollut B Oy:n osakkeiden hankkiminen. S-rahasto Ky:n toimintaperiaatteena on irtautua sijoituskohteista 3-6 vuoden kuluessa sijoituksen tekemisestä. A Oy oli pyytänyt ratkaisua kysymykseen, voiko A Oy vähentää veronalaisista elinkeinotuloistaan purkautumisen seurauksena sille mahdollisesti aiheutuvan EVL 51d §:ssä tarkoitetun purkutappion

Keskusverolautakunnan päätöksen perusteluissa todetaan, että A Oy:n asema konsernissa pääomasijoitusrahaston pääosin omistamana hallinnointiyhtiönä katsotaan harjoittavan EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua pääomasijoitustoimintaa. Keskusverolautakunnan päätöksestä teki Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö valituksen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö vaati valituksessaan, että annettu ennakkoratkaisu poistetaan, vedoten verotusmenettelystä annetun lain 84 §:ään ja keskusverolautakunnasta annetun lain 5 ja 6 §:iin. Sen varalta, että ennakkoratkaisua ei poisteta, esitettiin vaatimus, että ennakkoratkaisu kumotaan ja uutena ennakkoratkaisuna lausutaan, että A Oy:tä ei ole pidettävä pääomasijoittajana ja, ettei B Oy:n purkautumisesta mahdollisesti syntyvä EVL 51d §:ssä tarkoitettu purkutappio ole vähennyskelpoinen meno.

Korkein hallinto-oikeus päätti kumota keskusverolautakunnan päätöksen ja annetun ennakkoratkaisun ja lausui uutena ennakkoratkaisuna, että B Oy:n purkamisesta mahdollisesti syntyvä EVL 51d §:ssä tarkoitettu purkutappio ei ole yhtiön verotuksessa vähennyskelpoinen meno. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen perusteluissa todetaan mm., että A Oy on perustettu jatkamaan purettavan B Oy:n liiketoiminnan harjoittamista, joten A Oy:tä ei ole pidettävä EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna pääomasijoitustoimintaa harjoittavana yhteisönä.

Tapauksessa A Oy oli rekisteröitynyt kaupparekisteriin ja ostanut B Oy:n osakekannan samalla päivämäärällä 3.7.2008. Konzernirakenteen yksinkertaistamiseksi B Oy asetettaisiin vapaaehtoiseen selvitystilaan purkamista varten. Purkamisessa jako-osana siirtyisi B Oy:n liiketoiminta sekä varat ja velat A Oy:lle. Perusteluna yhdistämiselle ilmoitettiin erilaisten hallinnollisten muodollisuuksien vähentäminen ja sitä kautta tulevat kustannussäästöt. Perustelut B Oy:n purkamiselle ovat taloudellisesti ajatellen järkeviä. Kyseessä on konsernin sisäinen järjestely, jossa B Oy:n osakekanta ensin hankitaan ja sen jälkeen yhtiö puretaan. Purkamisessa mahdollisesti syntyvä purkutappio on syntynyt osakekannan ostamisen yhteydessä. Hankintameno on ylittänyt purettavan yhtiön käyvän arvon. Tappion saaminen verovähennyksien piiriin edellyttäisi yhtiön purkamista ja verotuksen tapahtumista pääomatuloverona tuloverolain mukaisesti.

Veronsaajien edunvalvontayksikkö totesi valituksessaan perusteluina päätöksen purkamiselle, että A Oy:tä käytetään B Oy:n osakkeiden hankinnan välikappaleena eikä A Oy:llä ole tarkoitus ryhtyä harjoittamaan EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua pääomasijoitustoimintaa. Väliholdingyhtiön pääasiallisena tarkoituksena on katsottava olevan purkutappion hankkiminen. Järjestelyn tarkoituksena on saattanut olla ylihintaisen kaupan tappioiden vähentäminen. Kyseessä on voinut olla myös purettavan yhtiön käyvässä arvossa näkymättömän liikearvon tai muun vastaavan aineettoman omaisuuden kauppahinnan osan saamisesta vähennyskelpoiseksi.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun perustelu, ”A Oy on perustettu jatkaamaan purettavan B Oy:n liiketoiminnan harjoittamista, joten A Oy:tä ei ole pidettävä EVL 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna pääomasijoitustoimintaa harjoittavana yhteisönä”, vastaa henkilökohtaisenkin käsitykseni mukaista lain tulkintaa. Päätökseen ei vaikuttanut A Oy:n omistajan S-rahasto Ky:n verotuksellinen status. S-rahasto Ky oli kuitenkin selvästi pääomasijoitustoimintaa harjoittava yhteisö.

7.3.4.3 Korkeimman hallinto-oikeuden päätös KHO 2010:12

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen lyhyt tapauseloste ja tapauksen kulku on seuraava:

KHO 2010/12 T 350: A Oy oli pääosin suomalaisten pääomasijoitusrahastojen omistama yhtiö, joka oli perustettu vuonna 2006 useissa maissa olevien yhtiöiden muodostaman liiketoiminnan hankintaa varten. A Oy omisti sata prosenttisesti operatiivista toimintaa harjoittavat suomalaiset B Oy ja C Oy:n sekä ruotsalaisen D AB:n. A Oy:llä oli neljä työntekijää ja se myi omistamilleen yhtiöille konsernipalveluja. Ottaen huomioon A Oy:n asema ja tarkoitus pääomasijoitusrahastojen pääosin omistamassa konsernikokonaisuudessa, yhtiön katsottiin harjoittavan pääomasijoitustoimintaa. A Oy:llä oli siten oikeus vähentää B Oy:n tai C Oy:n purkautumisesta mahdollisesti aiheutuva purkutappio. Ennakkoratkaisu vuosille 2009 ja 2010. Äänestys 3-2.

Konsernissa on aloitettu konsernirakenteen yksinkertaistaminen. Konsernirakennetta on päätetty yksinkertaistaa yhdistämällä B Oy:n ja C Oy:n toiminnot liittämällä ne emoyhtiönsä A Oy:n. A Oy omistaa sata prosenttisesti operatiiviset yhtiöt B Oy:n ja C Oy:n sekä ruotsalaisen D AB:n. Luonteeltaan A Oy on operatiivisia yhtiöitä omistava hallinnointiyhtiö, jota pidetään verotuksessa elinkeinotoimintaa harjoittavana yhtiönä sen kuuluessa konsernin emoyhtiönä laajaa liiketoimintaa harjoittavaan konserniin. A Oy:n tehtävänä on ollut toimia pääomasijoittajien niin sanottuna vehikkelinä eli yhtiönä, jonka avulla on voitu toteuttaa kohdeliiketoimintojen hankinta ja konsernin toiminnan laajentaminen myöhemmin toteutettujen yritysostojen kautta.

A Oy:llä ei ole muuta omaisuutta kuin tytäryhtiöosakkeet, rahavaroja ja lainasaamisia. A Oy:n liikevaihto muodostuu pääasiassa suomalaisille ja ulkomaalaisille konserniyhtiöillensä tarjotuista liiketoimintaa tukevista palveluista. A Oy on sopinut konserniyhtiöidensä kanssa Group Management Services Agreement -nimisen palvelusopimuksen. A Oy pyysi keskusverolautakunnalta ennakkoratkaisua seuraaviin kysymyksiin: 1) Katsotaanko A Oy elinkeinoverolain 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua pääomasijoitustoimintaa harjoittavaksi yhteisöksi? 2) Jos A Oy katsotaan pääomasijoitustoimintaa harjoittavaksi yhteisöksi, pidetäänkö

tytäryhtiöiden B Oy:n ja C Oy:n purkamisesta mahdollisesti syntyviä purkutappioita hakijan verotuksessa vähennyskelpoisena menona?

Keskusverolautakunnan ratkaisu:

A Oy katsotaan elinkeinoverolain 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna pääomasijoitustoimintaa harjoittavaksi yhtiöksi. A Oy:n tytäryhtiöiden B Oy:n ja C Oy:n purkamisesta mahdollisesti syntyvä purkutappio on A Oy:n verotuksessa vähennyskelpoinen meno. Keskusverolautakunnan ratkaisun perusteluissa todetaan, kun otetaan huomioon A Oy:n asema ja yhtiön tarkoitus pääomasijoitusrahastojen pääosin omistamassa konsernikokonaisuudessa, A Oy:n katsotaan hakemuksessa kuvatuissa olosuhteissa harjoittavan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua pääomasijoitustoimintaa. Ratkaisun mukaisesti A Oy:n omistamat B Oy:n ja C Oy:n osakkeet eivät ole elinkeinoverolain 6b §:n 1 momentissa tarkoitettuja verovapaasti luovutettavia osakkeita.

Verosaajien oikeudenvallontayksikkö teki asiasta valituksen Korkeimpaan hallinto-oikeuteen ja vaati, että ennakkoratkaisu kumotaan. Perusteluina ratkaisun kumoamiselle Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö esitti mm. seuraavaa:

- 1) Hakemuksen perusteella ei ole pääteltävissä onko purettavien yhtiöiden purkamiselle sulautumisen sijasta, kuten oli konsernin sisällä toimitettu Puolassa, Tanskassa ja Ruotsissa, olemassa aidosti verotuksesta riippumattomia perusteita.
- 2) Purkutappion vähennyskelpoisuuden lähtökohtaisena edellytyksenä on, että tappio on syntynyt elinkeinotoiminnassa viitaten elinkeinoverolain 7 §:ään (ALAS 7 §)
- 3) A Oy:tä ei voida pitää elinkeinoverolain 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna pääomasijoitustoiminnan harjoittajana.
- 4) Konsernin tytäryhtiöitä, joihin konsernin strategiset omistukset on keskitetty sekä konsernin emoyhtiöitä, jotka omistavat konsernin eri aloilla toimivien tytär- ja osakkuusyhtiöiden osakkeita, voidaan vain poikkeustapauksessa pitää pääomasijoitustoimintaa harjoittavina yhtiöinä.
- 5) Lisäksi on huomattava, että A Oy:n status muuttuu suunnitellun purun seurauksena. Sen jälkeen yhtiö harjoittaa operatiivista liiketoimintaa

varoineen, velkoineen ja työntekijöineen. Pääomasijoitustoimintaa harjoittavalla yhtiöllä on harvoin muuta elinkeinotoimintaa.

- 6) Järjestelyjen pääasiallisena syynä on oikeudenvilvontayksikön käsityksen mukaan katsottava olevan purkutappion hankkiminen.

A Oy on antamassaan vastikkeessa lausunut muun ohella mm. seuraavaa:

- 1) Purkaminen on lopullinen ja aito sekä liiketaloudellisiin syihin perustuva järjestely. Yhtiöiden purkamisesta syntyvä purkutappio ei ole syntynyt keinotekoisesti, vaan se perustuu aidosta markkinaehtoisista kaupoista kirjattuihin goodwill-eriin.
- 2) Yhtiöllä on oikeus valita sille tarjolla olevista, samat liiketaloudelliset vaikutukset tuovista vaihtoehdoista verotuksellisesti edullisin.
- 3) Nyt kyseessä olevassa tapauksessa ei ole kysymys Verohallituksen ohjeessa kuvatuslaisesta perinteisestä konsernin emoyhtiöstä, vaan erityisestä pääomasijoittajan käyttämästä vehikkelistä.
- 4) Yhtiö on toiminut pääomasijoittajan välikappaleena kohdeliiketoimintojen hankinnassa. Yhtiön voidaan katsoa jo harjoittaneen ja harjoittavan koko ajan pääomasijoitustoimintaa.
- 5) Se, että yhtiön status voi muuttua toimintojen yhdistämisellä, ei ole merkityksellistä arvioitaessa yhtiön statusta ennen yhdistämistä.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun mukaan valitus hylättiin ja keskusverolautakunnan päätöstä ei muutettu.

Asiasta jouduttiin äänestämään korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Syntynyt päätös voitti äänestyksen äänillä 3 vastaan 2. Yksi hallintoneuvoston jäsen olisi kumonnut keskusverolautakunnan päätöksen mm. seuraavilla perusteilla: Purkautumisessa yhtiöiden toiminta siirtyy hakijalle, joten tämän jälkeen hakijayhtiö harjoittaa itse operatiivista liiketoimintaa, eikä ole enää B Oy:n ja C Oy:n osalta pääomasijoitustoimintaa harjoittava yhtiö. A Oy ei ole itse harjoittanut pääomasijoitustoimintaa, vaan se on ollut holdingyhtiö, jonka omistuksessa pääomasijoitustoiminnan kohdeyritysten osakkeet olivat. Pääomasijoitustoimintaa harjoittavan yhtiön käsitteellä on merkitystä vain yhtiön käyttöomaisuusosakkeiden, johon purka-

minen rinnastetaan, verokohtelua ratkaistaessa. Tämän vuoksi luovutus-tapahtumasta verotettaessa merkitystä ei voi olla sillä, mikä yhtiön luonne on ennen luovutustapahtumaa ollut, vaan minkä luonteiseksi muuttuvaan toimintaan tapahtuma liittyy. Toinen hallintoneuvos yhtyi samaan mielipiteeseen.

Kyseessä voidaan katsoa olevan normaalista poikkeava konsernirakenne tai toimintatapa kuten tapausselesteessakin todetaan. Ottaen huomioon A Oy:n asema ja tarkoitus pääomasijoitusrahastojen pääosin omistamassa konserninkokonaisuudessa, yhtiön katsottiin harjoittavan pääomasijoitustoimintaa. Konsernin yhtiöitä, joihin strateginen omistus on keskitetty tai emoyhtiöitä, jotka omistavat tytär- ja osakkuusyhtiöidensä osakkeita, voidaan vain poikkeustapauksissa pitää pääomasijoitustoimintaa harjoittavina yhtiöinä, kuten aikaisemmin on todettu. Veronsaajien oikeudenvallvontayksikön valituksessaan esittämät useat seikat eivät vaikuttaneet siten korkeimpaan hallinto-oikeuteen, että keskusverolautakunnan tulkinta olisi hylätty. A Oy:tä pidettiin pääomasijoitustoimintaa harjoittavana yhtiönä. Asiaa ei muuttanut A Oy:n B, C ja D yhtiöille tarjoamat liiketoimintaa tukevat palvelut Group Management Services Agreement -palvelusopimuksella.

7.3.4.4 Oikeustapausten tulkintoja oikeuskirjallisuudessa

Oikeustapauksissa päädyttiin vastakkaisiin ratkaisuihin verostatuksen osalta. Tapauksissa oli kyse yritysjärjestelyjen myötä tapahtuvista osakeyhtiöiden purkamisista. KHO:n tapauksessa 2009:64 kyse oli purettavan yhtiön liiketoiminnan liittämisestä saman toimialan yritykseen. KHO:n tapauksessa 2010:12 kyseessä oli enempi väliyhtiön tekemä toimintayhtiön ostaminen ja hallinnointi, joka ratkaistiin pääomasijoitustoiminnan mukaiseksi.¹⁴⁵ KHO:n tapauksessa 2009:64 tulee esille tulkinta, jonka mukaan pääomasijoitusyhtiökään ei aina voi vähentää purkutappiota, jos sitä ei tulkita todelliseksi pääomasijoitusyhtiöksi. Tällaiseen tulkintaan ovat päätyneet Kukkonen ja Walden.¹⁴⁶

---

¹⁴⁵ Kukkonen – Walden 2010, s. 445

¹⁴⁶ Kukkonen – Walden 2010, s. 445

Wisa M. Sääski Keskitalon väitöskirjassa otetaan kantaa korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun KHO 2009:64 omistajayhtiön yhtiömuotoon. Väitöskirjan mukaisesti kyseessä oli MBO-yhtiön omistamista listatun liiketoimintayhtiön osakkeista.¹⁴⁷ MBO-yhtiö toimi aktiivisena osakkaana yhtiössä, jossa sillä oli myös edustus hallituksessa. Korkein hallinto-oikeus piti MBO-yhtiötä elinkeinoverolain mukaisena yhtiönä ja sen omistamat osakkeet olivat käyttöomaisuusosakkeita. KHO perusteli ratkaisuaan mm. MBO-yhtiön perustamisesta annetulla selvityksellä. A Oy:llä ei siten ollut vähennysoikeutta B Oy:n purkutappioon. Kukkonen ja Walden tuovat kirjassaan esille tulkinnan, jonka mukaan pääomasijoitusyhtiökin voi vähentää purkutappion, jos se tulkitaan todelliseksi pääomasijoitusyhtiöksi. Tällöin yhtiön perustamisen olosuhteet voivat vaikuttaa tulkintaan siitä, onko kyse aidosta pääomasijoitusyhtiöstä.¹⁴⁸

KHO:n tapauksessa KHO 2010:12 A Oy oli pääosin suomalaisten pääomasijoitusrahastojen omistama yhtiö. A Oy:n toimintamuoto oli toimia operatiivisten yhtiöiden hallinnointiyhtiönä. Edellä mainittujen seikkojen perusteella A Oy oli konserniympäristössä pääomasijoitustoimintaa harjoittava yhtiö.¹⁴⁹ Wisa M. Sääski Keskitalon väitöskirjassa todetaan mm., että KHO on nähtävästi hyväksynyt yhtiön selvityksen asiassa, jonka mukaan purkamisen on lopullinen ja aito sekä liiketaloudellisiin syihin perustuva järjestely.¹⁵⁰ Tapauksessa purkutappion vähennysoikeus hyväksyttiin. Korkein hallinto-oikeus katsoi myös, että tytäryhtiöiden purkamisesta muodostuva purkutappio ei syntynyt keinotekoisesti, vaan se perustui aidosti markkinaehtoiseen kaupasta kirjattuihin liikearvoeriin, jotka yhtiö on maksanut riippumattomien osapuolten välillä liiketoimintaa ja tytäryhtiötä ostaessa.¹⁵¹

Oikeustapauksien osalta voidaan lähtökohtaisesti todeta, että purkutappion vähennyksen lähtökohtaisena edellytyksenä on, että se on syntynyt elinkeinotoiminnassa. Elinkeinovalain 7 §:n mukaan vähennyskelpoisia ovat menot, jotka

---

¹⁴⁷ Wisa M. Sääski Keskitalo. 2012, s. 422.. MBO -yhtiöksi määritellään yhtiö, jossa avainhenkilöt tulevat kohdeyhtiön osakkaiksi. Pääomasijoitustoiminnan yhteydessä sidotaan usein kohdeyhtiön avainhenkilöt järjestelyyn mukaan. Management Buy Out –järjestelyssä on tyypillistä, että osakkaat yhtiöittävät omistuksensa ja jatkavat kohdeyhtiössä työntekijöinä.

¹⁴⁸ Kukkonen – Walden 2010, s. 421.

¹⁴⁹ Karsio – Koila – Vartiainen – Äärilä 2012, s. 241.

¹⁵⁰ Wisa M. Sääski Keskitalo 2012, s. 841.

¹⁵¹ Wisa M. Sääski Keskitalo 2012, s. 841.

ovat syntyneet todellisessa ja vakaassa tulon hankkimis- ja säilyttämistarkoituksessa. Käsitellyissä oikeustapauksissa kyse on ollut erilaisten pääomasijoitustoimintaa harjoittavien yritysten toiminnan luonteen arvioimisesta. Purettavan yhtiön omistusrakenteessa on syytä huomioida ratkaisujen perusteella, kun niin sanottuna väliholdingyhtiönä toimii elinkeinotoimintaa harjoittava yhtiö, purettavan yhtiön verotuksellinen status muuttuu elinkeinotoiminnaksi ja purkutappion vähennysoikeus menetetään.

8. Tutkielman yhteenveto ja loppuarviointi

8.1 Yhteenveto

Tutkielmani lähtökohtana oli kartoittaa verotettavan tulon syntymistä osakeyhtiön purkamisessa ja syventää aihepiirin tulkintakysymyksiä oikeuskäytännön avulla. Osakeyhtiön purkaminen aiheuttaa verotuksellisia seuraamuksia purettavassa osakeyhtiössä ja purettavan osakeyhtiön osakkeen omistajissa. Purettavan osakeyhtiön verotettava tulo ratkeaa tilinpäätöksen ja selvitysmiehen antaman lopputilityksen perusteella. Mikäli purettavan yhtiön varat eivät riitä yhtiön velkojen maksamiseen, tulee yhtiö asettaa konkurssiin. Mahdollista on, että yhtiö synnyttää verotettavaa tuloa viimeisenä tilikautenaan. Tuloja voi muodostua eri tulolähteistä. Verotus määräytyy sovellettavan verolain mukaisesti. Puretussa osakeyhtiössä syntyneitä tappioita ei voida hyödyntää jako-osan saajan verotuksessa, vaan tappioiden vähennysoikeus menetetään.

Elinkeinoverolain 51d §:n muutoksen jälkeen vuonna 2007, osakeyhtiön purkamiseen ruvettiin soveltamaan elinkeinoverolain mukaisia käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksiin liittyviä verovapaussäännöksiä. Osakeyhtiön purkaminen muuttui tasavertaiseksi yritysjärjestelyksi muiden elinkeinoverolain mukaisten yritysjärjestelyjen kanssa. Lain muutoksen vaikutukset kohdistuvat pääosin jako-osan saajan verotukseen. Tosin vaikutus näkyy myös purettavassa yhtiössä mm. erilaisten konsernimuotoisten organisaatorakenteiden muodossa. Yritysjärjestelyjä suunniteltaessa, on jako-osan saajan verotus huomioitu aikaisempaa tarkemmin jo ennen varsinaista oikeustointia, jolla osakeyhtiö esim. puretaan.

Kun osakeyhtiön purkamisessa ei ole kyse varsinaisesti yritysjärjestelystä vaan osakeyhtiön toiminnan lopettamisesta, tulee harkittavaksi yrityksen varallisuuden eri jakomahdollisuudet. Raimo Immonen on artikkelissaan veroneutraalista sulautumisesta mm. vertaillut sulautumista ja purkamista. Purkamisen osalta

hän toteaa: ”Kun osakeyhtiön toiminta lopetetaan, eikä yhtiötä haluta ylläpitää esimerkiksi jäljelle jäävien rahavarojen hallinnoimiseksi ja varojenjaon optimoimiseksi osingon verotusperiaatteita hyödyntäen, osakeyhtiö tavallisesti puretaan selvitystilan kautta soveltaen osakeyhtiölain 20 luvun säännöksiä.”¹⁵² Mielinkiintoinen aihepiiri olisi ollut tutkia tarkemmin purettavan yhtiön voitonjaon verotusperusteita. Tutkielmani aihepiiriin ei kuitenkaan sisällynyt osingonjaon ja muun yhtiön purkutuloksen tai voitonjaon verotuksellista vertailua, joten tämä kysymys tuli esille tutkielmassani vain verotuksen neutraalisuusperiaatetta ja symmetriaa käsittelevissä kappaleissa.

Varojen jakaminen purettavasta osakeyhtiöstä ei ole ongelmattonta verotuksen näkökulmasta. Kun konserniympäristössä osakeyhtiö puretaan, voidaan osingonjako ja konserniavustus tulkita järjestelyksi, jolla keinotekoisesti aiheutetaan purettavan osakeyhtiön purkutappio. Oikeuskäytännössä on kuitenkin katsottu, että itse aiheutetuilla toimenpiteillä on merkitystä arvioitaessa purkutappion mahdollista vähennyskelpoisuutta verotuksessa, vaikka varsinaista erityissäännöstä purkunormeihin ei ole sisällytetty.¹⁵³ Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO 2002 T 435 purkutappion vähennysoikeus evättiin. Kyse oli konserniavustuksella tyhjennetyt tytäryhtiön purkamisesta.¹⁵⁴

Ongelmallisiksi kysymyksiksi osakeyhtiön purkutilanteissa ovat osoittautuneet taseessa olevien erilaisten aineettomien oikeuksien tai aineettoman omaisuuden arvostaminen. Taseessa olevat aineettomat oikeudet ja aineettomat omaisuudet tulee myös arvostaa todennäköistä luovutushintaa vastaavaan määrään. Tällaisia taseessa esiintyviä aineettomia oikeuksia on mahdollisesti aktivoitu yhtiön taseeseen aikaisemmissa liiketoimintakaupoissa, purkutilanteissa tai sulautumisissa. Poikkeuksen muodostaa taseeseen kirjattu fuusiotappio. Taseeseen kirjattua vähennyskeltotonta fuusiotappiota ei ole kuitenkaan otettu

---

¹⁵² Immonen 2013. Artikkelin nimi: Veroneutraalin sulautumisen käyttöala ajettaessa alas tai lopetettaessa osakeyhtiön liiketoimintaa, silmällä pitäen verotustappion siirtymistä., s. 103.

¹⁵³ Kukkonen – Walden 2010, s. 447. Ks. KHO:n ratkaisu KHO 1994 B 506 konserniavustuksen ja osingon vaikutuksista osakeluovutuksen vähennysoikeuteen.

¹⁵⁴ Karsio – Koila – Vartiainen – Äärilä 2012, s. 241. Purkutappion vähennysoikeus evättiin KHO:n ratkaisussa 2002 T 435. Kyse oli konserniavustuksella tyhjennetyt tytäryhtiön purkamisesta.

huomioon elinkeinoverolain 51d §:n mukaisena omaisuutena.¹⁵⁵ Oikeuskäytännössä on katsottu, että myös taseessa näkymättömät aineettomat oikeudet, jotka voidaan erikseen luovuttaa ja hinnoitella, on arvostettava käypään arvoonsa purkutilanteissa. Käypään arvoonsa arvostettaviksi aineettomiksi oikeuksiksi on katsottu mm. patentit, tavaramerkit, oikeus valokuvaan, valmistusoikeus, ulkopuoliselta toimittajalta hankittu atk-ohjelma, kustannusoikeudet sekä asiakasliittymät.¹⁵⁶

Kuten tutkielmassani on käynyt selville, käypään arvoon ei ole arvostettu yhtiön liiketoiminnassaan itse luomaa liikearvoa, toiminimeä tai asiakasrekisteriä. Näiden aineettomien omaisuuksien osalta on olemassa oikeuden ratkaisuja, joita tutkielmassani sivutaan. Liikearvon osalta asiaa on arvosteltu, koska ratkaisun perusteella erotellaan itse tuotettu liikearvo osakekaupalla tai liiketoimintakaupalla siirtyneen varallisuuden arvosta. Tilanteessa syntyy epäneutraali tilanne suhteessa substanssikauppaan, jossa liikearvo realisoituu sekä ostajalle että myyjälle.¹⁵⁷ Käyvän arvon määrittäminen on yksi mielenkiintoinen aihepiiri, johon tutkielmassani en syventynyt tarkemmin. Tutkielmani päämääränä oli keskittyä osakeyhtiön purkutilanteiden verotuksellisiin periaatteisiin, joten käyvän arvon määrittäminen ei suoranaisesti kuulunut tutkielmaani pääasiallisena aihealueena.

Tutkielmani toinen pääaihepiiri oli purettavan osakeyhtiön jako-osan saajan verotus. Elinkeinovalain alaisessa verotuksessa osakeyhtiön purkamisesta saatu voitto on elinkeinotuloa. Henkilöyhtiöiden ja muiden yhtymien sekä luonnollisten henkilöiden ja kuolinpesien osalta tutkielmassani lähinnä tuotiin esille purkuvoiton ja purkutappion verotusperusteet, näiden yritystoimintamuotoihin liittyviä ongelmia en käsitellyt syvällisemmin. Yhteisöjen osalta osakeyhtiön purkaminen synnyttää elinkeinoverolain mukaista luovutusvoittoa tai tappiota. Elinkeinovalain 5 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan elinkeinotuloa ovat vaihto-

---

¹⁵⁵ Kukkonen 2007, s. 242. Kukkonen viittaa KVL:n ratkaisuun 149/1998 (ei julkaistu).

¹⁵⁶ Kukkonen 2007, s. 242.

¹⁵⁷ Kukkonen 2007, s. 245.

sijoitus- ja käyttöomaisuudesta sekä muista elinkeinossa käytetyistä aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä saadut luovutushinnat ja muut vastikkeet 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettyin poikkeuksin.

Elinkeinoverolain 6 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan veronalaista tuloa eivät ole käyttöomaisuusosakkeiden luovutukset, kun luovuttajana on muu kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittava osakeyhtiö, osuuskunta, säästöpankki tai keskinäinen vakuutusyhtiö, siten kuin elinkeinoverolain 6b §:ssä säädetään. Elinkeinoverolain 6b §:n mukaan verovapaiden käyttöomaisuusosakkeiden luovutukset eivät koske kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiöitä tai osakeyhtiötä, jonka pääasiallinen toiminta käsittää kiinteistöjen hallintaa tai omistamista. Elinkeinoverolain 51d §:n muutoksen myötä käyttöomaisuusosakkeiden verovapaussäädökset tulivat sovellettavaksi myös osakeyhtiöiden purkuihin. Osakeyhtiön purkamisen verovapaussäädöksistä on muodostunut merkittävä vaihtoehto osakeyhtiön sulautumiselle ja muillekin elinkeinoverolain 9 luvun mukaisille yritysjärjestelyille.

Elinkeinoverolain 9 luvun yritysjärjestelyinä voidaan tehdä useitakin perättäisiä toimia ilman veroseuraamuksia esimerkiksi organisaatiomuutoksien toteuttamiseksi. Elinkeinoverolain 51d §:n mukainen purkaminen ei ole jatkuvuusperiaatteeseen liittyvä seuraanto vaan erityisseuraanto, jossa purkautuvan osakeyhtiön verotuksessa lähtökohtaisesti tuloutuu sen omaisuuden todennäköinen luovutushinta eli oletuksena on koko omaisuuden realisaatio käypään hintaan.¹⁵⁸ Verovapaussäädösten soveltamisesta osakeyhtiön purkutilanteisiin liittyy vastaavasti purkutappion vähennyskelvottomuus vastaavissa tilanteissa. Purkutappion vähennyskelvottomuutta laajennettiin koskemaan myös alle vuoden omistettuja käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksia. Purkutappion vähennysoikeuden rajoitusta perusteltiin hallituksen esityksessä mm. sillä, että lyhytaikaisiin omistuksiin ei tule soveltaa verovapaussäännöksiä, jotta purkuja ei tehtäisi verojen välttämistarkoituksessa.

---

¹⁵⁸ Kukkonen 2007, s. 241.

Tutkielmani kohdistui verotusperiaatteiden käsittelemisen jälkeen verovapaiden käyttöomaisuusosakkeiden tulkintatilanteiden ja oikeuskäytännön selvittämiseen. Aihepiirin mukaisesti käsittelemällä edellä mainittua kysymystä osakeyhtiön purkutilanteiden näkökulmasta. Korkeimman hallinto-oikeuden tapausten ja keskusverolautakunnan antamien tulkintojen perusteella, päädyin tuomaan esille oikeuskäytännön esimerkkejä, joissa ratkaistiin mm. luottamuksen suojaa verottajan tulkintoihin sekä tulolähdejaotteluun liittyvää problematiikkaa.

Tulolähdeproblematiikan osalta tutkielmassani nousevat esille tulkintakysymykset tulolähdeobjektista ja tulolähdesubjektista. Wisa M. Sääski Keskitalon väitöskirjassa ”Osakeyhtiön verovapaat osakeluovutukset” korostetaan tulolähdesubjektitestin ja elinkeinoverolain 53 §:n mukaisen tulolähdeobjektitestin merkitystä. Omaisuuslajikysymykset ovat jääneet käytännössä vähälle huomiolle. Wisa M. Sääski Keskitalo perustelee kantaansa sillä, että Helsingin hallinto-oikeuden käsittelemistä tapauksista suurin osa on tosiasiallisesti liittynyt tulolähdesubjektitestiin ja tulolähdeobjektitestiin.¹⁵⁹

Korkein hallinto-oikeus on ottanut kantaa useissa ratkaisuisaan tulolähdeobjektin eli elinkeinoverolain 6 §:n mukaisen muun kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittavan yhteisön saamien käyttöomaisuusosakkeiden purkuvoittojen verovapaussäännöksiä tulkintaan. Ratkaisuisa on noussut esille tulolähdejaottelu elinkeinotoiminnan verotuksen ja pääomasijoitustoiminnan verotuksen välillä. Tapauksissa on ollut kyse myös osakeyhtiön purkutilanteista, kuten tutkielmassanikin tuon esille.

Esille on noussut myös holdingyhtiöiden ja muiden hallinnointiyhtiöiden verotuksellinen status. Konserniympäristössä toimiva hallinnointiyhtiö on usein katsottu elinkeinotoimintaa harjoittavaksi. Yksityishenkilöiden suoraan omistama hallinnointiyhtiö on tulkittu puolestaan pääomasijoitustoimintaa harjoittavaksi yhtiöksi. Merkitystä on annettu myös hallinnointiyhtiön tosiasialliselle toiminnalle purettavassa yhtiössä, kuten tutkielmani oikeustapauksissakin tuli esille.

---

¹⁵⁹ Wisa M. Sääski Keskitalo 2013. Ks. Artikkelin Verottaja-julkaisussa 1/2013, s. 92.

Pääasiallisesti verotuksellisten tarkoitusperien ja keinotekoisin järjestelyin aikaansaattua purkutappiota ei voida vähentää vaan sovellettavaksi tulee verotusmenettelystä annetun lain 28 §:n mukainen veronkierto. Korkein hallinto-oikeus on valinnut pääomasijoitustoimintaa koskevien tapausten perusteluissa verotusmenettelylain 28 §:n sijaan sovellettavaksi elinkeinoverolain 6 § 1 momentin 1 kohtaa.¹⁶⁰ Ratkaisevaksi on muodostunut kysymys, onko väliholdingyhtiötä pidettävä pääasiallisesti sijoitustoimintaa harjoittavana yhtiönä, vai onko kyse esikuntaholdingtyyppisestä yhtiöstä, jolle on annettu etuyhteyden sisällä organisaatioon ja hallintoon liittyviä tehtäviä.¹⁶¹

8.2 Loppuarviointi

Tutkielman tavoitteena on ollut osakeyhtiön purkamiseen liittyvän verotuksen periaatteiden selvittäminen tulolähdejaottelun pohjalta. Muut verotusmuodot kuten arvonlisäverotus ja varainsiirtoverotus on jätetty tutkielmani ulkopuolelle. Tutkielmani aihepiiri avasi laajan alueen tulkintakysymyksiä purettavan osakeyhtiön verotuksesta ja purkuvoiton ja purkutappion verotuksesta. Tärkeitä verotuksellisia periaatteita ovat verotuksen neutraalisuus ja symmetria, jotka nousivat myös tutkielmassani esille. Tutkielmassani pyrin käymään lävitse merkittävimmät verolainsäädännön mukaiset verotusperiaatteet osakeyhtiön purkutilanteissa. Tutkielmani lähtökohta oli lähestyä osakeyhtiön purkamisen aihepiiriä kronologisessa järjestyksessä ja edetä yleisemmistä asioista yksityiskohtaisempiin päin. Oman arvioni mukaisesti lähestymistapa tutkielmani problematiikkaan on osoittautunut onnistuneeksi valinnaksi.

---

¹⁶⁰ Wisa M. Sääski Keskitalo. 2012, s. 842.

¹⁶¹ Wisa M. Sääski Keskitalo. 2012, s. 842.